

SARAKHAM

JOURNAL

MAHASARAKHAM UNIVERSITY

Volume 13 Issue 1 January-June 2022 ISSN : 2730-2830

วารสารสาระคาม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2565

ISSN: 2730-2830

เจ้าของ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการ งานวิจัยและองค์ความรู้ที่เป็น Best practice ที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาสถาบัน เป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ ของนักวิจัยสายสนับสนุน และสายวิชาการ โดยมีขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมวิทยาการด้าน มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความ วิชาการและบทความวิจัยที่จะนำมาตีพิมพ์ ในวารสาร มหาวิทยาลัยมหาสารคามนี้ จะต้องได้รับการ ตรวจสอบทางวิชาการ (Peer Review) ซึ่งปกติจะมี Double Blind (ผู้พิจารณา 3 คน) ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.วรพจน์ พรหมสัตยพรต

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อพันธ์ พูลพุทธา

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ท้ายเรือคำ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาธ หนองเฉลิม

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.จำลอง วงษ์ประเสริฐ

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทราพร เกษสังข์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณิ แกมเกต

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ สิริทิพร ภิรมย์รัตน์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

รองศาสตราจารย์ ดร.นิคม นาคอ้าย

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

รองศาสตราจารย์ ดร.วิรินทร์ กิตติพิชัย

มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอื้อมพร หลินเจริญ

มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชานาญ ปาณางษ์

มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์สุดา จันทน์แจ่มหล้า

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชชานันท์ ศรีสุภักดิ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นำผึ้ง อินทะเนตร

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิตา อินสมบัติ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริศักดิ์ อาจิวชัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ ดร.เสกสรรค์ ทองคำบรจ

มหาวิทยาลัยบูรพา

Mr. Adrian R. Plant

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เลขานุการ

ฉวีวรรณ อรรถเศรษจุง

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยเลขานุการ

พัทรวีไล รุ่งวิสัย

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

จิรารัตน์ ภูสุถุทธิ์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

สำนักกองบรรณาธิการ กองส่งเสริมการวิจัยและบริการวิชาการ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150

โทรศัพท์ 0-4375-4416 ภายใน 1754

กำหนดออกเผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน

ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม

ภาพปก

ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน

กลุ่มงานประชาสัมพันธ์และมวลชนสัมพันธ์

บทบรรณาธิการ

ขณะที่ผมกำลังนั่งเขียนบทบรรณาธิการอยู่นี้ ข้างนอกบ้านฝนกำลังตกหนักทำให้เกิดสภาวะน้ำรอการระบาย (ตามวาทกรรมของผู้เรื่องอำนาจบางท่าน) เต็มหน้าบ้านไปหมด แม้ว่าจะรู้สึกวุ่นวายฝนตกทำให้เราเองก็ใช้ชีวิตลำบากขึ้น แต่ในใจส่วนลึกๆ ก็รู้สึกยินดีที่ฝนตกลงมาเรื่อยๆ เพราะจะทำให้ชาวนาได้มีน้ำสำหรับการทำนาที่เพียงพอเพื่อที่พวกเขาจะได้มีผลผลิตที่ดีขึ้น มีรายได้ที่มากขึ้น มีความเป็นอยู่ที่มีคุณภาพมากขึ้นท่ามกลางสภาวะเศรษฐกิจที่ย่ำแย่หลายๆ อย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แม้ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมนั้นเราอยากจะโทษว่าเป็นเพราะผู้นำหรือเพราะปัจจัยอะไรหลายๆ อย่างที่มันไม่ได้ดังที่ใจเราต้องการ แต่เราเองก็คงปฏิเสธไม่ได้ว่าทุกคนก็มีส่วนร่วมในปรากฏการณ์อันย่ำแย่อย่างน้อยก็อาจจะเสียขบวนหนึ่ง ดังนั้นเราคงจะต้องหันมาร่วมกันคิด ร่วมกันรับผิดชอบ แสวงหาหนทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน อย่างสมานสามัคคี ซึ่งน่าจะเป็นทางออกที่ดีกว่าที่เราทุกคนจะสามารถทำได้

ท่ามกลางความรู้สึกขงังงันไปกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ หรือที่เรารู้จักกันดีในชื่อ โควิด-19 ของทุกคน ผลที่เกิดขึ้นนั้นส่งผลกระทบในวงกว้างก่อให้เกิดการปรับตัวอย่างขนานใหญ่ของวงการต่างๆ ที่จะต้องเอาตัวรอดไปให้ได้ในสถานการณ์ที่ถือว่าเป็นวิกฤติของมวลมนุษยชาติ วงการศึกษาที่เช่นเดียวกัน องค์กร หน่วยงาน สถาบัน ทั้งภาครัฐและเอกชน ต่างก็มีการปรับตัวเพื่อให้สามารถที่จะนำพาสารพัดสถานะต่างๆ ขององค์กรไปสู่เป้าหมายโดยไม่ชะงักงันอยู่กับที่หรือถอยหลังลงไปไกลกว่าที่เป็นอยู่ วารสารสาระคามก็เช่นเดียวกัน พวกเราก้าวอย่างขึ้นในขวบปีที่ 13 ท่ามกลางความยุ่งยากหลายประการ แต่ทีมงานทั้งหมดต่างก็มุ่งมั่นตั้งใจที่จะเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ นวัตกรรม ผลงานการสร้างสรรค์ใหม่ๆ ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน สังคม หรือสถาบันต่างๆ เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้สำหรับการสร้างสรรค์คุณค่าในเชิงของการพัฒนาสังคมร่วมกันต่อไปในอนาคต พร้อมๆ กับการปรับเปลี่ยนหลายสิ่งหลายอย่างในตัววารสารเอง สำหรับการก้าวไปสู่ความเป็นวารสารชั้นนำในระดับชาติหรือในระดับนานาชาติเท่าที่กำลังกาย กำลังใจ กำลังสติปัญญาและกำลังทรัพยากรต่างๆ ที่เราได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตลอดจนบรรดานักวิชาการต่างๆ ที่ทยอยส่งผลงานเข้าร่วมตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารของเราจะทำได้ หากผู้อ่านที่ติดตามเนื้อหาในวารสารของเรามาโดยตลอดจะพบว่า วารสารของเรามีก้าวอย่างและพัฒนาการที่ดีมากขึ้นโดยลำดับ บทความต่างๆ ที่ได้รับการคัดสรรลงตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารนั้นผ่านการคัดกรองอย่างคร่ำเคร่งเพื่อให้ผลงานนั้นอยู่ในมาตรฐานที่ทุกคนพึงพอใจ ในฉบับนี้ก็เช่นเดียวกัน มีบทความที่น่าสนใจมากมาย

ที่นำเสนออยู่ภายในเล่ม ไม่ว่าจะเป็น บทความเรื่อง “ศักยภาพเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม ในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม” ที่ออกกันไป ในทางสังคมศาสตร์การท่องเที่ยว หรือบทความเรื่อง “นวัตกรรมผ้าคลุมเพื่อการปกป้องเครื่องมือผ่าตัด” ที่เสนอคุณค่าในมิติทางการวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ การแพทย์ และบทความเรื่อง “การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนท่าพระ เพื่อรองรับการเป็นจุดหมายปลายทาง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดขอนแก่น” ที่มุ่งตอบสนองการเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน และบทความที่น่าสนใจอื่นๆ อีกมากมายที่รอให้ผู้อ่านได้เข้ามาสัมผัสและเก็บเกี่ยวองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสังคมในบริบทต่างๆ อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป ท้ายสุดนี้บรรณาธิการต้องขอขอบคุณนักวิชาการคนที่มากด้วยความรู้ ความสามารถทุกท่านที่ร่วมนำเสนอองค์ความรู้และแสดงศักยภาพในทางวิชาการเพื่อการพัฒนาสังคมไปกับเรา ขอขอบคุณความดีนี้สถิตอยู่คู่ทุกท่านตลอดไป ด้วยความเคารพอย่างยิ่ง

รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา
บรรณาธิการ

สารบัญ/Contents

ศักยภาพเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม ในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม	7
The Potential Architectural Tourism Route in Mueang District, Nakhon Phanom Province เมษธาวิณ พลโยธี, วันชัย ทิพนัส, วิรังรอง จุ่นหัวโทน, สิริทิพย์ สุวรรณมาโจ Maythawin Polnyotee, Wanchai Tippanas, Wirangrong Joonhuatone, Sirintip Suwanmajo	
นวัตกรรม “ผ้าคลุมเพื่อการปกป้องเครื่องมือผ่าตัด”	24
Innovation: The Towel for Protection of Surgical Instrument Fall กนกพรรณ ช่างโสม Kanokpan Chaungsom	
ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	37
Factors Affecting Supply Administration Work Efficiency Mahasarakham University กรรณิการ์ บุญพิศา Kannika Boonpicam	
ปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามสมรรถนะหลักของบุคลากรสายสนับสนุน สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	48
Factors Related to Performance Efficiency to Core Competencies of Supporting Staffs in Walai Rukhavej Botanical Research Institute, Mahasarakham University กัทลี ศักดาคำ Khathalee Sakdakham	
การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บและสืบค้นหนังสือคำสั่ง คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	65
Information System Development for Storing and Searching Documents in Faculty of Pharmacy, Mahasarakham University คณิงศรี นิลดี Kanungsri Nindee	
การวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ปีการศึกษา 2557-2560 คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	75
Analysis of Internal Quality Assessment Results by Course Level of the Faculty of Engineering, Mahasarakham University during the Academic year of 2014-2017 ชยพร ศิริโยธา Chyaporn Siriyota	

การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนท่าพระ เพื่อรองรับการเป็นจุดหมายปลายทาง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดขอนแก่น	88
Culture Landscapes Management of Tha Phra Community to serve the Cultural Tourism Destination in Khon Kaen Province พุทศศักดิ์ กำจร <i>Putthasak Kumjorn</i>	
แนวทางในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	102
Guidelines of Operational Finance and Accounting at the Faculty of Education, Mahasarakham University รุ่งนภา จันทราเทพ <i>Rungnapa Chantrathep</i>	
ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับผลการดำเนินงานของ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	113
The Relationship between Human Resource Management and Performance at Mahasarakham University วรัชฐนันท์ เครือวรรณ, กิตติพล วิแสง <i>Waratanan Kruawan, Kittipol Wisaeng</i>	

ศักยภาพเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม ในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

The Potential Architectural Tourism Route in Mueang District, Nakhon Phanom Province

เมษ์ชาวิน พลโยธี^{1*}, วันชัย ทิพนัส², วิรงรอง จุ่นหัวโทน³, สิริทิพย์ สุวรรณมาโจ³
Maythawin Polnyotee^{1*}, Wanchai Tippanas², Wirangrong Joonhuatone³,
Sirintip Suwanmajo³

Received: 17 February 2022

Revised: 7 April 2022

Accepted: 3 May 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ศักยภาพเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจและวิเคราะห์ศักยภาพเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม 2) ศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมของนักท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม และ 3) เพื่อนำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี ซึ่งการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยว จำนวน 400 คน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเก็บข้อมูลกับกลุ่มหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่า 1) สถานการณ์ในปัจจุบันของการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนมค่อนข้างมีเอกลักษณ์โดดเด่น สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้อยากมาสัมผัสบรรยากาศและอยากที่จะมาท่องเที่ยวได้ง่าย โดยมีความพร้อมในแหล่งท่องเที่ยวหลายด้าน อาทิ ด้านสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว 2) พฤติกรรมการท่องเที่ยวและปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมของนักท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการมาเดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อมาเยี่ยมชมสถาปัตยกรรม โดยมีผู้ร่วมเดินทางท่องเที่ยวเป็นครอบครัว/ญาติ/คู่รัก มีระยะเวลาในการท่องเที่ยวอยู่ที่ 1-3 วัน และมีการเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดนครพนมเป็นครั้งแรก ส่วนปัจจัยภายในที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม พบว่าภาพรวมของปัจจัยภายในที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.33$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.=0.69$) โดยมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดอยู่ที่ด้านเพื่อเพลิดเพลินไปกับสถาปัตยกรรมและศิลปะใหม่ ๆ ($\bar{X}=4.5$) ค่า

¹ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² นักวิชาการอิสระ

³ นักศึกษา สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น

¹ Assistant Professor, Major in Tourism Management, Faculty of Business Administration and Accountancy, Khon Kaen University

² Independent Researcher

³ Student, Major in Tourism Management, Faculty of Business Administration and Accountancy, Khon Kaen University

* Corresponding Author e-mail: maytpo@kku.ac.th

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.=0.61) ส่วนปัจจัยภายนอก พบว่าภาพรวมของปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.37) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.=0.74) โดยมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดอยู่ที่ด้านการมีอาหารหลากหลาย และรสชาติอร่อย ($\bar{X}$ =4.70) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.=0.60) โดยจากผลการวิจัยทั้ง 2 ประเด็นสามารถนำเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม เพื่อให้มีความตรงต่อพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ 3 เส้นทางคือ เส้นทางที่ 1 เส้นทางอิมมูญสุขใจไปกับสถาปัตยกรรมริมโขง เส้นทางที่ 2 เส้นทาง Slow life ริมโขงกับสถาปัตยกรรมเมืองเก่านครพนม และเส้นทางที่ 3 เส้นทาง Back to the past in Nakhon Phanom City

คำสำคัญ: ตักยภาพ, เส้นทางการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม, นครพนม

Abstract

The potential of architectural tourism routes in Mueang District, Nakhon Phanom was studied. The purposes were 1) To explore and analyze the potential of architectural tourism routes in Mueang District, Nakhon Phanom. 2) To investigate travel behaviors and the factors influencing architectural tourism by general tourists in Mueang District, Nakhon Phanom. 3) To present architectural tourism routes in Mueang District, Nakhon Phanom. The study was mixed-method research, in which the quantitative research comprised questionnaires for collecting data from 400 tourists. In terms of qualitative research, in-depth interviews were used to collect data from the related tourism departments. The results of the study were. 1) The current situation of architectural tourism in Mueang District, Nakhon Phanom is uniquely outstanding, and able to attract tourists to experience the atmosphere of tourism, along with increasing their interest in visiting and traveling more. The readiness of tourism destinations has various aspects such as tourism attraction, accessibility in tourism, facilities, and tourism activities. 2) In terms of the travel behaviors and factors influencing the tourists' architectural tourism in Mueang District, Nakhon Phanom, most tourists had several purposes in traveling to visit the architecture; which were as follows. Travel companions refer to be family, cousins, couples who spent one to three traveling days and have traveled to Nakhon Phanom for the first time. In terms of internal factors, the outlook of the internal factors, influencing making decisions in the architectural tourism in Mueang District, Nakhon Phanom was high ($\bar{X}$ = 4.33), Standard deviation (S.D.=0.69). To clarify, the highest mean was for the section of entertainment with architecture and new artworks ($\bar{X}$ =4.5), Standard deviation (S.D.=0.61). Concerning external factors, the outlook of external factors influencing making decisions in traveling was high ($\bar{X}$ =4.37, Standard deviation (S.D.=0.74), which was the highest mean for the section of several types and tastes of food ($\bar{X}$ =4.70, Standard deviation (S.D.=0.60). The result is that two issues can promote three of the architectural tourism routes in Mueang District, Nakhon Phanom to meet both need for travel behaviors and tourists' demands. The first route is the richness of merit and happiness with the watershed architecture of the Mekong

River Basin. The second route is slow living with the Mekong River Basin and the architecture of old town of Nakhon Phanom. Lastly, the third route is back to the past in Nakhon Phanom City.

Keywords: The potential, Tourism routes, The architectural tourism, Nakhon Phanom

บทนำ

สถาปัตยกรรมในประเทศไทย มรดกทางวัฒนธรรมอันสำคัญยิ่งแขนงหนึ่งของชาติ ศิลปะและวิทยาแห่งการก่อสร้างบนรากฐานแห่งวัฒนธรรมไทย (กรมโยธาธิการและผังเมือง, <https://dl.parliament.go.th>) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในประเทศไทยค่อนข้างได้รับการยอมรับจากนานาชาติเป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้จากการเยี่ยมชมศิลปสถานหลายแห่งจากนักท่องเที่ยวอย่างมากมาย ซึ่งประเทศไทยและประเทศอื่นๆ ที่มีมรดกดังกล่าวล้วนรักษาส่งเสริมและสนับสนุนให้เจริญยิ่งขึ้นด้วยความภาคภูมิใจ กล่าวได้ว่าสถาปัตยกรรมไทยเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่ามากมายหลายด้าน อาทิ คุณค่าแห่งความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ คุณค่าแห่งภูมิปัญญา คุณค่าแห่งศิลปกรรม หรือแม้แต่คุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ สังคม การเมือง การปกครอง เป็นต้น ถึงแม้สถาปัตยกรรมไทยบางแห่งจะเป็นเพียงซากปรักหักพังหรือกองอิฐเก่าๆ แต่ก็ยังมีความสำคัญและได้รับการดูแลรักษาไว้คู่กับชาติบ้านเมืองเป็นอย่างดี อันเนื่องมาจากคุณค่าหลากหลายประการ ซึ่งสถาปัตยกรรมเป็นผลงานทางวัตถุที่ได้รับการสร้างสรรค์ด้วยศิลปะและวิทยาการในการก่อสร้างเป็นสิ่งที่อำนวยความสะดวกแก่มนุษย์ทั้งในด้านความสะดวกสบาย ปลอดภัย และพึงพอใจ อีกทั้งสถาปัตยกรรมของสถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่งในประเทศไทยสามารถสร้างชื่อเสียงเป็นที่รู้จักและมีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจอยู่พอสมควร ด้วยเหตุนี้สถานที่ท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมไทยจึงมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นในการเป็นแรงจูงใจ กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเกิดการเดินทางท่องเที่ยว เพื่อไปสัมผัสกับ

บรรยากาศ ชมความงดงามของสถาปัตยกรรมในสถานที่เหล่านั้นด้วยตนเอง

จังหวัดนครพนม ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เป็นพื้นที่ที่มีเรื่องราวประวัติศาสตร์ มีอาคารสถาปัตยกรรมเฉพาะพื้นที่ รวมถึงวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่มีมาตั้งแต่อดีต โดยในปัจจุบันพื้นที่ได้มีการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจการท่องเที่ยวอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมและวิถีชีวิตของผู้คนที่ยังคงอยู่ในรูปแบบของอาคารตึกแถวเก่าของชุมชน ซึ่งได้รับอิทธิพลทางด้านขนบธรรมเนียมวัฒนธรรม ประเพณี รวมถึงวิถีชีวิตของผู้คนหลายเชื้อชาติทั้งคนไทยเชื้อสายจีน คนไทยเชื้อสายลาว คนไทยเชื้อสายเวียดนาม โดยเฉพาะคนไทยเชื้อสายเวียดนาม ซึ่งปัจจุบันได้มีการก่อตั้งชุมชนบ้านมิตรภาพไทย-เวียดนาม รวมทั้งยังมีย่านการค้าเก่าแก่ตั้งอยู่ใจกลางเมืองริมแม่น้ำโขง ทั้งลักษณะทางกายภาพและลักษณะเศรษฐกิจ สังคม ที่สามารถสื่อให้เห็นถึงความเป็นมาและพัฒนาการทางสถาปัตยกรรมในอดีตที่ผ่านมา ซึ่งถือได้ว่าสถาปัตยกรรมของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครพนม มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวที่จะสามารถกระตุ้นและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เกิดความสนใจและส่งผลในด้านการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดนครพนม (สำนักงานจังหวัดนครพนม, <http://www2.nakhonphanom.go.th/>)

จากความสำคัญดังกล่าวจะเห็นได้ว่าศักยภาพของเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนมสามารถพัฒนาให้มีรูปแบบที่ชัดเจนและน่าสนใจได้ โดยถือเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวอีกทางเลือก

หนึ่ง ที่จะสามารถช่วยกระตุ้นและฟื้นฟูอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดการเดินทางท่องเที่ยวหลังจากพ้นวิกฤตการณ์โควิด-19 มากยิ่งขึ้นได้ แต่พื้นที่ดังกล่าวยังพบปัญหาในเรื่องของการจัดกิจกรรมเส้นทางการท่องเที่ยวที่ดี ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะสำรวจและวิเคราะห์ศักยภาพเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม และศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมของนักท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม เพื่อนำเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ให้มีศักยภาพในการจัดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งคณะผู้วิจัยเล็งเห็นว่าการออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม ในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนมนี้จะนำไปสู่การเพิ่มคุณค่าทางเศรษฐกิจต่อชุมชนท้องถิ่น อีกทั้งยังช่วยสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในประเทศ ให้เกิดการส่งเสริมเศรษฐกิจ มีรายได้หมุนเวียน รวมถึงเพิ่มคุณค่าต่อการมีส่วนร่วมทางสังคมและทางการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจและวิเคราะห์ศักยภาพเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมของนักท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม
3. เพื่อนำเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม ในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ

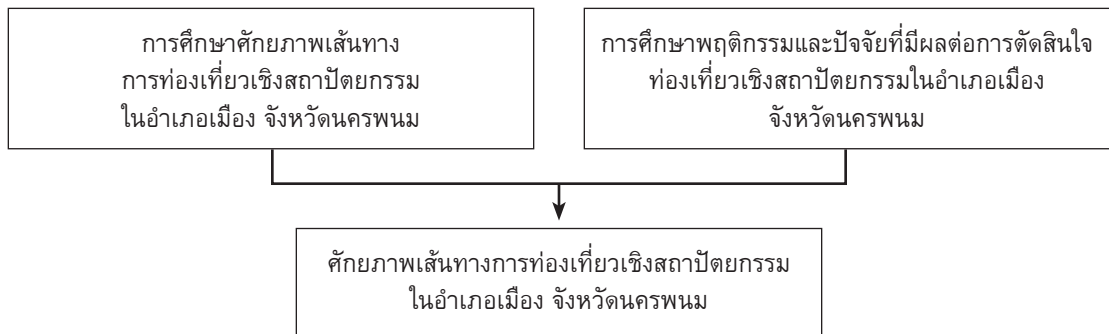
ท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม จากงานวิจัยของ Shaw (2015) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่อง เอกลักษณะทางสถาปัตยกรรมและการท่องเที่ยว โดยบันทึกการวิจัยนี้ได้สำรวจการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมที่มองเห็นได้ของต้นทศวรรษ 2000 ผลการวิจัยพบว่าการวิจัยนี้ใช้แบบสำรวจออนไลน์เพื่อตรวจสอบแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม ผลการวิจัยพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวตามแรงจูงใจจากความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว อาทิ รูปแบบสถาปัตยกรรมของอาคาร และจากการวิจัยของ Sharon (2013) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการประเมินจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวในเมือง โดยการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือประเมินผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยวและการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งมีแนวคำถามด้านการวิจัย 3 ข้อ ประกอบด้วย เมืองนี้มีองค์ประกอบการท่องเที่ยวอะไรบ้าง นักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบเหล่านี้ได้อย่างไร และความแตกต่างที่เกิดขึ้นจากการตอบสนองของกลุ่มผู้เยี่ยมชมต่าง ๆ มีอะไรบ้าง โดยผลการวิจัยพบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวและกลุ่ม VFR มีความพึงพอใจมากกว่าผู้มาติดต่อธุรกิจและวัฒนธรรม จุดแข็งของเทลอวี่ฟคือชายหาดและการพักผ่อน ส่วนจุดอ่อนที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางกายภาพของเมือง ได้แก่ การคมนาคมขนส่ง ความสะอาดของสถาปัตยกรรม และที่พักเทลอวี่ฟมีสถานที่ท่องเที่ยวที่หลากหลายเพียงพอและมีศักยภาพที่จะดึงดูดและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ไม่เพียงเฉพาะนักท่องเที่ยว VFR และนักท่องเที่ยวในวันหยุดเท่านั้น แต่ยังรวมถึงนักท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจด้วย ดังนั้นเพื่อเป็นการสร้างความดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งสี่กลุ่มอุตสาหกรรมต้องให้ความสำคัญกับผลิตภัณฑ์รองและการเข้าถึงภายในมากขึ้น

ขณะที่การศึกษางานวิจัยเรื่องการออกแบบสถาปัตยกรรมและคุณค่าของการ

ท่องเที่ยว ของ Scerri, Edwards and Foley (2019) มีวัตถุประสงค์เพื่อ สํารวจความสามารถของสถาปัตยกรรมในการดึงดูดนักท่องเที่ยวและส่งผลต่อการใช้จ่ายด้านการท่องเที่ยวโดยตรงผ่านการตรวจสอบ 5 กรณี ซึ่งแต่ละกรณีได้พยายามประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจต่อการท่องเที่ยว โดยงานวิจัยนี้เสนอแบบจำลองสำหรับการประมาณมูลค่าในอนาคตของอาคารที่โดดเด่นและทดสอบการประยุกต์ใช้กับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีซิดนีย์ อาคาร Dr Chau Chak Wing ที่ออกแบบโดย Gehry มีการหารือถึงความหมายของกรอบงานและการวิจัยในอนาคตด้วย โดยงานวิจัยพบว่าสถาปัตยกรรมที่ได้รับการยอมรับมีบทบาท

สนับสนุนในการเพิ่มพูนทรัพย์สินทางกายภาพของจุดหมายปลายทาง ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ระบุและเชื่อมโยงจุดหมายปลายทางกับสถานที่สำคัญทางสถาปัตยกรรมเหล่านี้ ในขณะที่การสร้างรายจ่ายด้านการท่องเที่ยวไม่ใช่จุดมุ่งหมายของสถาปนิกส่วนใหญ่ แต่หลายคนก็ตระหนักมากขึ้นว่าอาคารที่มีโครงสร้างและการใช้งานได้จริงกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยตัวของมันเอง ซึ่งเป็นลักษณะภายนอกที่ต้องมีการประเมินค่าอย่างไรก็ตามคุณค่าที่กำหนดให้กับสถาปัตยกรรมอันเป็นสัญลักษณ์มักจำกัดอยู่ที่การสร้างอิฐและปูน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) กลุ่มหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ เทศบาลเมืองนครพนม และสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครพนม ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง 2) กลุ่มนักท่องเที่ยว โดยคณะผู้วิจัยได้วัดความสนใจของนักท่องเที่ยวจากการสอบถามก่อนแจกแบบสอบถามให้กับนักท่องเที่ยว โดยประกอบด้วยคำถาม 1 ประเด็น ได้แก่ ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นนักท่องเที่ยวไหม จากนั้นถ้าผู้ตอบแบบสอบถามมีคุณสมบัติตรง

ตามที่คณะผู้วิจัยกำหนดไว้คณะผู้วิจัยจึงได้แจกแบบสอบถามให้กับผู้ตอบแบบสอบถามทำ ซึ่งในส่วนของจำนวนนักท่องเที่ยว คณะผู้วิจัยได้ใช้วิธีตามแนวคิดของ Cochran (1953) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นได้ 5% ดังนั้นจำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเท่ากับ 385 คน แต่ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ป้องกันความคลาดเคลื่อนของการเก็บข้อมูลจึงได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็น 400 คน

2. เครื่องมือวิจัย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mix Method) โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับการ

วิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาของการวิจัย ซึ่งคณะผู้วิจัยได้แบ่งประเภทเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

เครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้สำหรับเก็บข้อมูลจากกลุ่มหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว โดยแบ่งคำถามออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่

ประเด็นที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

ประเด็นที่ 2 ข้อมูลด้านแนวทางการพัฒนาศักยภาพเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

ประเด็นที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับศักยภาพเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

เครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามนักท่องเที่ยว (Questionnaire) ซึ่งมีรูปแบบคำถามเป็นชนิดคำถามปลายปิด (Close-ended Questions) และคำถามปลายเปิด (Open-ended Questions) โดยแบบสอบถามนี้จะแจกให้กับนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเกี่ยวกับเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม โดยแบ่งคำถามออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่

ประเด็นที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ประเด็นที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว

ประเด็นที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม

ประเด็นที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับศักยภาพเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัด

นครพนม

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Date) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Date) ซึ่งข้อมูลปฐมภูมิเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการแจกแบบสอบถามกลุ่มนักท่องเที่ยว ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม เพื่อนำมาประกอบใช้ในการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS) ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา (Descriptive Method) จะแสดงผลการวิเคราะห์ในรูปของตารางประกอบคำอธิบายเหตุผล ซึ่งสถิติที่ใช้ก็คือ การแจกแจงความถี่แสดงผลเป็นร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

1) การวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านประชากรศาสตร์ ข้อมูลพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม เป็นการวิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติร้อยละ และการแจกแจงความถี่

2) การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและข้อมูลด้านความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับศักยภาพเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม เป็นการวิเคราะห์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งจัดประเด็นที่มีความคล้ายคลึงกันมาจัดเป็นกลุ่มเดียวกัน

ผลการวิจัย

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของ ศักยภาพเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม คณะผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ศักยภาพเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ผลการศึกษาศักยภาพเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า สถานการณ์ในปัจจุบันของการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนมค่อนข้างมีเอกลักษณ์โดดเด่น สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้อยากมาสัมผัสบรรยากาศและอยากที่จะมาท่องเที่ยวได้โดยง่าย แต่เนื่องด้วยสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการแพร่ระบาดของโควิด-19 จึงทำให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมบางแห่งมีการปิดทำการชั่วคราว สำหรับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ทางภาครัฐได้มีการทำนุบำรุงและอนุรักษ์รักษาไว้เป็นอย่างดี ซึ่งอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ภายใต้รูปแบบดั้งเดิม ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและมาตรการรักษาความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม มีการดูแลรักษาความสะอาดอยู่เสมอเพื่อสภาพแวดล้อมที่ดีของนักท่องเที่ยว อีกทั้งแหล่งท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมมีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และชุมชน ซึ่งทำให้มีรายได้แก่ชุมชน ร้านค้า ร้านอาหาร และแหล่งจำหน่ายของที่ระลึก ซึ่งถือเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจให้มีการหมุนเวียนของรายได้ ช่วยพัฒนาสังคมและชุมชนของผู้คนในท้องถิ่น และความพร้อมของสื่อที่ให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม มีความพร้อมเป็นอย่างมาก มีช่องทางสื่อออนไลน์ที่ชัดเจน เช่น Facebook Fanpage, Line Official และ YouTube

2. พฤติกรรมการท่องเที่ยวและปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมของนักท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ผลการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการมาเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม เพื่อมาเยี่ยมชมสถาปัตยกรรม คิดเป็นร้อยละ 93.5 รองลงมาคือเพื่อความสบายใจ คิดเป็นร้อยละ 91.75 เพื่อพักผ่อนและเพลิดเพลินกับศิลปะ คิดเป็นร้อยละ 85.5 เพื่อศึกษาศิลปะ คิดเป็นร้อยละ 80.75 เพื่อเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของสถาปัตยกรรม คิดเป็นร้อยละ 58.75 และมาตามคำแนะนำ คิดเป็นร้อยละ 53.25 ตามลำดับ โดยนักท่องเที่ยวมีผู้ร่วมเดินทางท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็น ครอบครัว/ญาติ/คู่รัก คิดเป็นร้อยละ 78 รองลงมาคือกลุ่มเพื่อนคนรู้จัก คิดเป็นร้อยละ 14 และเดินทางคนเดียว คิดเป็นร้อยละ 8 ตามลำดับ ซึ่งนักท่องเที่ยวมีระยะเวลาในการท่องเที่ยวเป็น 1-3 วัน คิดเป็นร้อยละ 69 มีจำนวนครั้งที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม เป็นครั้งแรก คิดเป็นร้อยละ 63.25 มีการใช้จ่ายเงินโดยเฉลี่ยต่อวันอยู่ที่ 5,000-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 69.5 มีการเดินทางด้วยพาหนะส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 91.75 และมีความต้องการเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ คิดเป็นร้อยละ 81.25 ตามลำดับ

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมของนักท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ด้านปัจจัยภายในที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม พบว่า ภาพรวมของปัจจัยภายในที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=4.33$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.=0.69$) โดยมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดอยู่ที่ด้านเพื่อเพลิดเพลินไปกับสถาปัตยกรรมและศิลปะใหม่ๆ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.5$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.=0.61$) และมีค่าเฉลี่ย

น้อยที่สุดอยู่ที่ด้าน เพื่อนำไปต่อยอดความรู้ทางด้านศิลปะ ($\bar{X}=3.99$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.=0.83) ตามลำดับ รายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

ปัจจัยภายใน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D.	ระดับความคิดเห็น
เพื่อผลิตเพลินไปกับสถาปัตยกรรมและศิลปะใหม่ๆ	4.5	0.61	มาก
เพื่อหลีกเลี่ยงความจำเจจากถิ่นที่อยู่อาศัย	4.47	0.55	มาก
ต้องการเรียนรู้สถาปัตยกรรมแบบผสมผสาน	4.43	0.56	มาก
เพื่อศึกษาสถาปัตยกรรมใหม่ๆ	4.42	0.77	มาก
การได้พบปะเพื่อน/ผู้คนใหม่ๆ	4.35	0.54	มาก
เพื่อเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของสถาปัตยกรรม	4.4	0.57	มาก
การได้พบปะเพื่อน/ผู้คนใหม่ๆ	4.35	0.54	มาก
ได้รับประโยชน์ด้านคุณค่าของสถาปัตยกรรม	4.26	0.76	มาก
เพื่อซึมซับศิลปะหลากหลายรูปแบบ	4.25	0.63	มาก
เพื่อทำความเข้าใจกับศิลปะให้มากขึ้น	4.18	0.79	มาก
เพื่อนำไปต่อยอดความรู้ทางด้านศิลปะ	3.99	0.83	มาก
รวม	4.33	0.69	มาก

ด้านปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม พบว่าภาพรวมของปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=4.37$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.=0.74) โดยมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดอยู่ที่ด้าน

การมีอาหารหลากหลาย อร่อย มีมาตรฐานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.70$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.=0.60) และมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดอยู่ที่ มีกิจกรรมหลากหลายให้เข้าร่วม ($\bar{X}=4.19$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.=0.84) ตามลำดับ รายละเอียดดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

ปัจจัยภายนอก	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D.	ระดับความคิดเห็น
มีอาหารหลากหลาย อร่อยมีมาตรฐาน	4.70	0.60	มากที่สุด
เป็นที่นิยมของกลุ่มนักท่องเที่ยว	4.68	0.48	มากที่สุด
ความปลอดภัยในการเดินทาง	4.46	0.73	มาก
สถานที่ท่องเที่ยวมีความทันสมัย	4.46	0.52	มาก
ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเหมาะสม	4.45	0.51	มาก

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม (ต่อ)

ปัจจัยภายนอก	ค่าเฉลี่ย (X)	S.D.	ระดับความคิดเห็น
สถานที่ท่องเที่ยวมีความคงทนถาวร	4.37	0.77	มาก
ความสะอาดของสถาปัตยกรรม	4.33	0.75	มาก
ข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวเข้าถึงได้ง่าย	4.33	0.74	มาก
มีความสะดวกสบายในการเดินทาง	4.31	0.83	มาก
ทิวทัศน์ทัศนียภาพความสวยงาม	4.27	0.76	มาก
ความพึงพอใจต่อสถานที่ท่องเที่ยว	4.27	0.72	มาก
ราคาเข้าชมเหมาะสมกับสถานที่ท่องเที่ยว	4.27	0.75	มาก
สถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง	4.26	0.86	มาก
สถานที่ท่องเที่ยวมีความประณีต	4.23	0.82	มาก
มีกิจกรรมหลากหลายให้เข้าร่วม	4.19	0.84	มาก
รวม	4.33	0.69	มาก

3. ศักยภาพเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม ในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม จากผลการศึกษาศักยภาพเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม และการศึกษาพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวและปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมของนักท่องเที่ยว สามารถนำเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวได้ทั้งหมด 3 เส้นทาง โดยแบ่งตามกลุ่มนักท่องเที่ยว ดังต่อไปนี้

เส้นทางที่ 1 เส้นทางท่องเที่ยวอิมมูญสุขใจกับสถาปัตยกรรมริมโขง (กลุ่มนักท่องเที่ยวแบบครอบครัว) โดยคณะผู้วิจัยได้เลือกประเภทสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมให้เหมาะสมกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว โดยมีสถานที่ท่องเที่ยวดังนี้ 1) วัดกลาง เป็นวัดที่อยู่ติดกับริมโขงนครพนมใกล้กับวัดมหาธาตุ ตัววัดหันหน้าเข้าหาฝั่งโขง ทาสีทองอร่ามและเด่นที่สุดเมื่อมองมาจากฝั่งท่าแขกของประเทศลาว

สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2200 ภายในอุโบสถเป็นที่ประดิษฐาน “หลวงพ่องค์ดื้อ” ซึ่งจากคำบอกเล่ามีความเชื่อว่าผู้ใดได้กราบไหว้หลวงพ่องค์ดื้อแล้วเชื่อกันว่าหากมีของหาย ถูกใส่ความ ใส่ร้าย จะได้รับความเป็นกลางเป็นธรรม ทำให้ชีวิตครอบครัว ตลอดจนการทำมาค้าขายเจริญรุ่งเรือง มั่นคง 2) วัดโอกาส เป็นวัดที่เก่าแก่ตั้งอยู่ริมฝั่งโขง ตัววัดหันหน้าเข้าหาฝั่งโขง สร้างเมื่อ พ.ศ.1994 ในสมัยที่อาณาจักรศรีโคตรบูรยังเจริญรุ่งเรืองอยู่ และได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เหมาะกับนักท่องเที่ยวสายบุญซึ่งส่วนใหญ่จะเดินทางเป็นครอบครัว 3) แลนด์มาร์กพญาศรีสัตตนาคราช เป็นแลนด์มาร์คแห่งใหม่ของจังหวัดนครพนม ประดิษฐานบนริมฝั่งแม่น้ำโขงบนลานศรีสัตตนาคราช ถนนสุนทรวิจิตร เป็นองค์พญานาคทองเหลืองที่ใหญ่ที่สุดของภาคอีสาน 4) หอนาฬิกาเวียดนามอนุสรณ์ เป็นสัญลักษณ์แห่งหนึ่งของเมืองนครพนมที่โดดเด่นเป็นสง่า ตัวอาคารถูกทาสีด้วยสีชมพูอ่อน โดยหอนาฬิกาแห่งนี้ถูกสร้างโดยชาวเวียดนามที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนครพนม เพื่อเป็นที่ระลึกก่อนย้ายกลับเวียดนาม

ตามท่านโฮจิมินห์หลังชนะสงคราม 5) พิพิธภัณฑน์ จวนผู้ว่าราชการนครพนม (หลังเก่า) เป็นทรัพย์สิน ส่วนตัวของพระยาอดุลยเดชสยามเมศวรภักดี พิริยพาหะ (อู่ย นาครทรรพ) เทศาภิบาลมณฑลอุดรธานี ซึ่งเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนมคนแรก ก่อสร้างระหว่างปี พ.ศ. 2455-2457 ผู้สร้างเป็นชาวยวน ชั้นบนและล่างไม่มีเสาและไม่มี การตอกตะปูแม้แต่ดอกเดียวใช้การเข้าเดือยไม้ เป็นสถาปัตยกรรมที่มีความสวยงามโดยเฉพาะ ลักษณะเป็นศิลปะโคโลเนียลแบบตะวันตก 6) โบสถ์นักบุญอันนา เป็นโบสถ์คริสต์ที่มีความเก่าแก่สวยงามแห่งหนึ่งในจังหวัดนครพนม ก่อสร้างขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1926 ตัวโบสถ์มีลักษณะ เป็นหอคอยคู่ เป็นยอดแหลมสูงเด่นเป็นสง่า มองเห็นได้ในระยะไกล เหมาะแก่การถ่ายรูปและ เยี่ยมชมสถาปัตยกรรมทางคริสต์ศาสนาและยังเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่เก่าแก่และมีความ สำคัญทางประวัติศาสตร์ 7) 76A The Space เป็นร้านกาแฟที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากใน

จังหวัดนครพนม ร้านนี้ตกแต่งร้านแบบคลาสสิก เป็นตึกเก่าที่นำมารีโนเวทให้ดูทันสมัยแต่ยังคง ความคลาสสิกและสถาปัตยกรรมแบบเก่าไว้

โดยเส้นทางที่กล่าวมาข้างต้นเป็น เส้นทางที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว เนื่องจากนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะมีการเดินทางท่องเที่ยวเกี่ยวกับคนสนิทหรือญาติมิตรเพื่อใช้เวลา ท่องเที่ยวพักผ่อนร่วมกัน รวมถึงการทำบุญ ในสถานที่สำคัญทางศาสนา ซึ่งจากการศึกษา พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวดังกล่าวพบว่า นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ไม่ต้องการใช้เงินในการเข้า เยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวและต้องการสถานที่ ที่กว้างขวาง ไม่แออัด ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึง ได้ออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวอิมมูญสุขใจกับ สถาปัตยกรรมริมโขงสำหรับกลุ่มครอบครัว โดย พิจารณาข้อมูลจากระดับรายได้ ลักษณะของ การท่องเที่ยว และปัจจัยอื่นๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง อย่ยละเอียดดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 เส้นทางท่องเที่ยวอิมมูญสุขใจกับสถาปัตยกรรมริมโขง (กลุ่มนักท่องเที่ยวแบบครอบครัว) ที่มา: คณะผู้วิจัย, 2565

เส้นทางที่ 2 เส้นทางท่องเที่ยว Slow life ริมน้ำโขงกับสถาปัตยกรรมเมืองเก่านครพนม (กลุ่มนักท่องเที่ยวแบบคนเดียว) โดยคณะผู้วิจัยได้เลือกประเภทสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมให้เหมาะสมกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวแบบคนเดียว โดยมีสถานที่ท่องเที่ยวดังนี้ 1) วัดมหาธาตุหรือวัดพระธาตุนคร เป็นวัดประจำวันเสาร์ ซึ่งคนที่เกิดวันเสาร์นิยมไปสักการะกันเป็นอย่างมาก วัดมหาธาตุประดิษฐานอยู่บนถนนสุนทรวิจิตร บริเวณริมฝั่งโขง ภายในองค์พระธาตุบรรจุพระอรหันตสารีริกธาตุ พร้อมกับองค์พระพุทธรูปทองคำ และของมีค่าต่างๆ ที่ประชาชนผู้มีจิตศรัทธาได้ถวาย ผู้ที่ไปนมัสการพระธาตุแห่งนี้จะได้รับอานิสงส์ เสริมบุญบารมี และมีอำนาจวาสนาเป็นเจ้าของคน 2) แลนด์มาร์กพญาศรีสัตตนาคราช เป็นแลนด์มาร์คแห่งใหม่ของจังหวัดนครพนม ประดิษฐานบนริมฝั่งแม่น้ำโขงบนลานศรีสัตตนาคราช ถนนสุนทรวิจิตร เป็นองค์พญานาคทองเหลืองที่ใหญ่ที่สุดของภาคอีสาน 3) หอนาฬิกาเวียดนามอนุสรณ์ เป็นสัญลักษณ์แห่งหนึ่งของเมืองนครพนมที่โดดเด่นเป็นสง่า ตัวอาคารถูกทาสีด้วยสีชมพูอ่อน โดยหอนาฬิกาแห่งนี้ถูกสร้างโดยชาวเวียดนามที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนครพนม เพื่อเป็นที่ระลึกก่อนย้ายกลับเวียดนามตามท่านโฮจิมินห์หลังชนะสงคราม 4) ตู๊ไปรษณีย์ยักษ์ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่ของจังหวัดนครพนม ซึ่งตู๊ไปรษณีย์นี้เป็นอาคารไปรษณีย์หลังเก่าริมทางจักรยานติดแม่น้ำโขงปรับตัวอาคารเป็นตู๊ไปรษณีย์ยักษ์ที่ใหญ่ที่สุดของโลก เป็นสถาปัตยกรรมแบบใหม่ที่สร้างเป็นที่แรกของจังหวัดนครพนม และยังคงเป็นจุดถ่ายรูปสำหรับนักท่องเที่ยว 5) สวนชมโขงเดิมเป็นเรือนจำจังหวัดนครพนม ที่ก่อสร้างมาตั้งแต่ปี พ.ศ 2447 ได้ปิดการใช้งานเพราะความเก่าแก่ แออัดไปในปี พ.ศ 2543 เป็นสวนสาธารณะที่

บรรยากาศร่มรื่นสวยงาม ซึ่งทูลเกล้าฯ แพงเรือนจำบางส่วนทิ้งเพื่อให้เป็นพื้นที่โล่งเหลือไว้เพียงป้อมตรวจการณ์ตามมุมต่างๆ และเป็นส่วนประกอบตกแต่งพื้นที่ให้ดูสวยงาม อีกทั้งภายในสวนชมโขงยังมีคุกเก่าที่ตอนนี้กลายเป็นคุกจำลองโดยภายในคุกจำลองมีรูปปั้นนักโทษไว้ให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชม 6) หอสมุดกลางนครพนม (หอสมุดแห่งชาติ เฉลิมพระเกียรตินครพนม) เดิมเคยเป็นศาลากลางจังหวัดนครพนม (หลังเก่า) มาก่อน สร้างขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ.2458 มีความโดดเด่นที่น่าสนใจคือ อาคารเก่าแก่สีเหลืองสวยงามที่สร้างด้วยสถาปัตยกรรมผสมระหว่างสถาปัตยกรรมไทยและยุโรปในรูปแบบเรือนสองชั้น สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2458 ตรงกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 และยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมนิยมเดินทางไปชมสถาปัตยกรรมของหอสมุดแห่งนี้ด้วย

โดยเส้นทางที่กล่าวมาข้างต้นเป็นเส้นทางที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวแบบคนเดียว เนื่องจากนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวคือชอบเที่ยวแบบวิถีสโลว์ไลฟ์เพื่อศึกษาเรียนรู้แหล่งท่องเที่ยวที่ตนเองมีความสนใจอย่างค่อยเป็นค่อยไป รวมถึงการพักผ่อนเพื่อทบทวนเรื่องราวในอดีตด้วย ซึ่งจากการศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวกลุ่มดังกล่าวพบว่า นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ไม่ต้องการใช้เงินในการเข้าเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวและต้องการสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถเดินทางเข้าถึงง่าย มีสถานที่ที่กว้างขวาง ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้ออกแบบเส้นทางท่องเที่ยว Slow life ริมน้ำโขงกับสถาปัตยกรรมเมืองเก่านครพนม โดยพิจารณาข้อมูลจากระดับรายได้ ลักษณะของการท่องเที่ยว และปัจจัยอื่นๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง รายละเอียดดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 เส้นทางท่องเที่ยว Slow life ริมน้ำโขงกับสถาปัตยกรรมเมืองแก่นนครพนม (กลุ่มนักท่องเที่ยวแบบคนเดียว) ที่มา: คณะผู้วิจัย, 2565

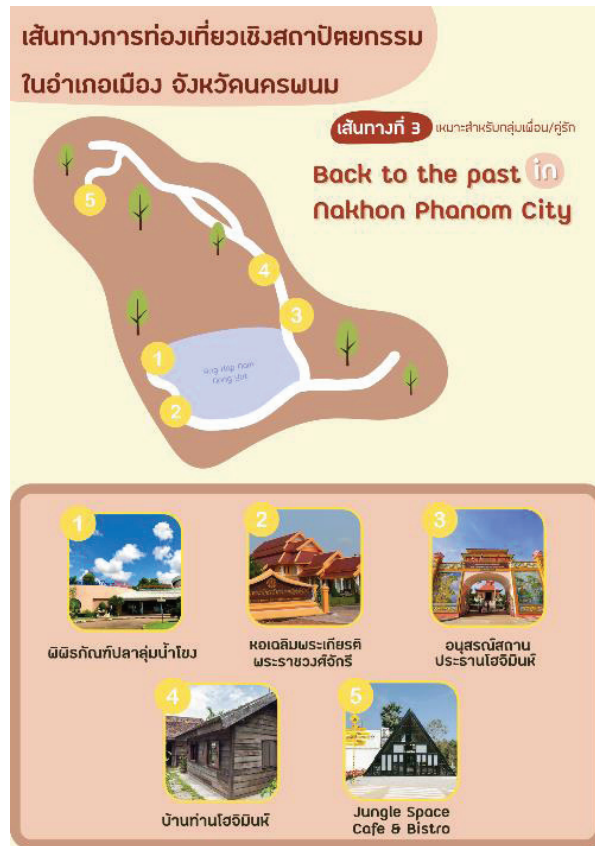
เส้นทางที่ 3 เส้นทางท่องเที่ยว Back to the past in Nakhon Phanom City (กลุ่มเพื่อน/คู่รัก) โดยคณะผู้วิจัยได้เลือกประเภทสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมให้เหมาะสมกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวกลุ่มเพื่อน/คู่รัก โดยมีสถานที่ท่องเที่ยวดังนี้ 1) พิพิธภัณฑ์ปลาลุ่มน้ำโขง เป็นสถานที่จัดแสดงพันธุ์ปลาน้ำจืดที่อาศัยอยู่ในแม่น้ำโขง และแม่น้ำในจังหวัดนครพนม ทั้งสายพันธุ์ที่พบได้ทั่วไปและสายพันธุ์ที่หายาก โดยไฮไลท์ของที่นี้อยู่ที่อุโมงค์จำลองโลกใต้น้ำที่สามารถชมปลามากมายแหวกว่ายไปมาผ่านกระจกบริเวณผนังและเพดานของ

อุโมงค์ซึ่งเป็นภาพที่หาชมได้ยาก นอกจากนี้ภายในตัวอาคารยังมีส่วนแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับปลาแม่น้ำโขง ห้องโสตทัศนศึกษาสำหรับฉายวีดิทัศน์ และร้านขายของที่ระลึกไว้รองรับนักท่องเที่ยว 2) หอเฉลิมพระเกียรติพระราชวงศ์จักรี เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ภายในจัดแสดงนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติพระราชวงศ์จักรี โดยมีนิทรรศการพระบรมฉายาสาทิสลักษณ์สีน้ำมันของพระมหากษัตริย์ 10 รัชกาล พร้อมด้วยพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจ นิทรรศการเรื่องราวและประวัติความเป็นมาของ 8 ชนเผ่า 2 เชื้อชาติในจังหวัดนครพนม และนิทรรศการ

พระธาตุประจำวันเกิด รวมถึงนิทรรศการปิดิสูท ทรงเสด็จพระราชดำเนินเยือนนครพนม ซึ่งรวบรวมพระบรมฉายาลักษณ์และภาพถ่าย ขณะรัชกาลที่ 9 เสด็จพระราชดำเนินเยือนจังหวัด นครพนม 3) อนุสรณ์สถานประธานโฮจิมินห์ ภายในมีอาคารพิพิธภัณฑ์ มีอาคารจำลองบ้านเก่าของท่านโฮจิมินห์ จัดแสดงข้าวของเครื่องใช้ ภายในบ้านแบบเดียวกับยุคที่ประธานโฮจิมินห์ ได้มาอาศัยอยู่ที่นี้ในช่วงสงครามเวียดนามให้ได้ชมกัน สร้างขึ้นเพื่อเป็นเกียรติประวัติแก่ประธานโฮจิมินห์ รวมถึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ซึ่งได้เปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 19 พ.ค. 2559 ทั้งนี้ตัวอาคารที่จัดแสดงยังเป็นสถาปัตยกรรมร่วมสมัยกับเวียดนาม 4) บ้านลุงโฮ หรือที่มีอีกชื่อเรียกหนึ่งว่าบ้านท่านโฮจิมินห์ เป็นอีกหนึ่งสถานที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว และสถานที่ที่ได้มีการจารึกไว้ในประวัติศาสตร์ ซึ่งสถานที่แห่งนี้เป็นหมู่บ้านเก่าแก่ที่ครั้งหนึ่งอดีตประธานาธิบดีสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม นายโฮจิมินห์ได้เคยเข้ามาอาศัย 5) Jungle Space Cafe & Bistro คาเฟ่สุดเท่ชื่อดังแห่งนครพนม รายล้อมด้วยภูเขาต้นไม้ใหญ่ และสนามหญ้าสีเขียวสดใส ซึ่งคาเฟ่แห่งนี้ เป็นคาเฟ่ที่มีสถาปัตยกรรมสุดชิคที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ถ้ามาที่นครพนมแล้วจะพลาดไม่ได้

ตัวร้านสีดำทรงสามเหลี่ยมกระจกสีดำแบบโมเดิร์นได้กลิ่นอายแบบบ้านนอร์ดิก ด้านหน้ามีป้ายสีเหลืองบอกทิศทางยังประเทศต่างๆ ส่วนพื้นที่ภายนอกตั้งอยู่ในสวนและสนามหญ้าสีเขียว ตกแต่งหลากหลายสไตล์ ทั้งแบบแคมป์ปิ้ง มีมุมเก้าอี้ถายรูปหลายมุม ทั้งบันไดสวรรค์สีขาว ชุมรั้งนก บ้านสวนหลังน้อย ชุมชงราว และชิงช้านั่งเล่น

โดยเส้นทางที่กล่าวมาข้างต้นเป็นเส้นทางที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวแบบกลุ่มเพื่อน/คู่รัก เนื่องจากนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวคือชอบเที่ยวเป็นกลุ่มกับเพื่อน/คู่รัก เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างการท่องเที่ยวร่วมกัน รวมถึงการสัมผัสประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่ตนเองไม่เคยสัมผัสประสบการณ์มาก่อน ซึ่งจากการศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวกลุ่มดังกล่าวพบว่า นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ไม่ต้องการใช้เงินในการเข้าเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวและต้องการสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถเดินทางเข้าถึงง่าย มีสถานที่ที่กว้างขวาง ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้ออกแบบเส้นทางท่องเที่ยว ท่องเที่ยว Back to the past in Nakhon Phanom City โดยพิจารณาข้อมูลจากระดับรายได้ ลักษณะของการท่องเที่ยว และปัจจัยอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง รายละเอียดดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 เส้นทางท่องเที่ยว Back to the past in Nakhon Phanom City (กลุ่มเพื่อน/คู่รัก)
ที่มา: คณะผู้วิจัย, 2565

อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของ ศักยภาพเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม ในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม คณะผู้วิจัย สามารถอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

1) ศักยภาพเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม พบว่า สถานการณ์ในปัจจุบันของการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนมค่อนข้างมีเอกลักษณ์โดดเด่น สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้อยากมาสัมผัสบรรยากาศและอยากที่จะมาท่องเที่ยวได้โดยง่าย โดยมีความพร้อมในแหล่งท่องเที่ยวหลายด้าน อาทิ ด้านสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว ด้านการเข้าถึง

แหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว และด้านมาตรการรักษาความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ฉลองศรีพิมลสมพงศ์ (2556) ที่กล่าวว่า ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเป็นสิ่งดึงดูดใจและเป็นปัจจัยหลักที่จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมในแหล่งท่องเที่ยวได้ อีกทั้งการเตรียมความพร้อมด้านสถานที่ท่องเที่ยวให้พร้อมบริการนักท่องเที่ยวจะเป็นการสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยว รวมถึงนักท่องเที่ยวมีความต้องการอยากกลับมาท่องเที่ยวยังสถานที่แห่งนั้นอีก ซึ่งความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวประกอบด้วย ด้านสิ่งดึงดูดใจ (Attraction) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

สะดวก (Amenity) ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว (Activity) และด้านที่พัก (Accommodation) เป็นต้น

2) พฤติกรรมการท่องเที่ยวและปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมของนักท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการมาเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม เพื่อมาเยี่ยมชมสถาปัตยกรรม รองลงมาคือเพื่อความสบายใจ เพื่อพักผ่อนและเพลิดเพลินกับศิลปะ เพื่อศึกษาศิลปะ และเพื่อเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของสถาปัตยกรรม โดยนักท่องเที่ยวมีผู้ร่วมเดินทางท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นครอบครัว/ญาติ/คู่รัก รองลงมาคือกลุ่มเพื่อนคนรู้จัก และเดินทางคนเดียว ซึ่งนักท่องเที่ยวมีระยะเวลาในการท่องเที่ยวอยู่ที่ 1-3 วัน มีการเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดนครพนมเป็นครั้งแรก และมีความต้องการเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ ขณะในส่วนของปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมของนักท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ด้านปัจจัยภายในที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม พบว่า ภาพรวมของปัจจัยภายในที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดอยู่ที่ด้านเพื่อเพลิดเพลินไปกับสถาปัตยกรรมและศิลปะใหม่ๆ ส่วนปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม พบว่าภาพรวมของปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดอยู่ที่ด้านการมีอาหารหลากหลาย อร่อย

3) ศักยภาพเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม ในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม จากผลการวิจัยสามารถออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนมได้ 3 เส้นทาง ดังนี้

เส้นทางที่ 1 เส้นทางอิมมูญสุขใจไปกับสถาปัตยกรรมริมโขง ประกอบด้วย วัดกลาง วัดมหาธาตุ วัดโอกาส แลนด์มาร์กพญาศรีสัตตนาคราช หอนาฬิกาเวียดนามอนุสรณ์ จวนผู้ว่าราชการหลังเก่าจังหวัดนครพนม 76A The Space และโบสถ์นักบุญอันนา ซึ่งเป็นเส้นทางตามถนนสุนทรวิจิตรหรือเส้นทางเมืองเก่านครพนม ที่อยู่ติดริมแม่น้ำโขงตลอดเส้นทาง กิจกรรมท่องเที่ยวหลากหลายและเหมาะสมต่อการท่องเที่ยว ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sharon (2013) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวในเมืองการศึกษานี้ประเมินผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวของเทลอวี่ฟและถามคำถามสำคัญสามข้อว่าเมืองนี้มืองค์ประกอบการท่องเที่ยวอะไรบ้าง นักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบเหล่านี้อย่างไร และความแตกต่างที่เกิดขึ้นจากการตอบสนองของกลุ่มผู้เยี่ยมชมต่างๆ มีอะไรบ้าง ซึ่งเส้นทางที่กล่าวมาก็แสดงให้เห็นว่าสถานที่ท่องเที่ยวมีความสำคัญตรงกับคำถามสำคัญสามข้อทุกประการ

เส้นทางที่ 2 เส้นทาง Slow life ริมโขงกับสถาปัตยกรรมเมืองเก่านครพนม ประกอบด้วย วัดพระธาตุนคร ลานพญาศรีสัตตนาคราช หอนาฬิกาเวียดนามอนุสรณ์ ตู้ไปรษณีย์ยักษ์นครพนม สวนชมโขง และหอสมุดกลางนครพนม ซึ่งเป็นเส้นทางที่เดินทางเรียบริมโขงและเข้ามาในตัวเมืองนครพนม ตัวเส้นทางจะแสดงถึงเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมที่มีอยู่หลากหลายแห่ง ไม่ว่าจะเป็นในตัวสวนชมโขง หรือ หอสมุดกลางนครพนมที่มีประวัติยาวนาน ทั้งนี้ยังมีกิจกรรมท่องเที่ยว เช่น ล่องเรือสำราญชมฝั่งไทย และฝั่งลาวพร้อมๆ กันเพื่อเพิ่มความเพลิดเพลินแก่นักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Shaw (2015) ได้ศึกษาเรื่อง เอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมและการท่องเที่ยวโดยบันทึกการวิจัยนี้สำรวจการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม

ที่มองเห็นได้ ของต้นทศวรรษ 2000 โดยใช้แบบสำรวจออนไลน์เพื่อตรวจสอบแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม และการจัดหาข้อมูลนักท่องเที่ยวด้านสถาปัตยกรรม

เส้นทางที่ 3 เส้นทาง Back to the past in Nakhon Phanom City ประกอบด้วย พิพิธภัณฑสถานปลาลุ่มน้ำโขง หอเฉลิมพระเกียรติพระราชาวงศ์จักรี อนุสรณ์สถานโฮจิมินห์ บ้านลุงโฮจิมินห์ Jungle Space Cafe & Bistro ซึ่งเป็นเส้นทางถนนนอกเมืองนครพนม เป็นเส้นทางที่เหมาะสมแก่การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของทั้งนครพนมและเวียดนามที่มีร่วมกันอย่างยาวนาน อีกทั้งยังมีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีสถาปัตยกรรมใหม่ๆ ซึ่งเป็นที่นิยมมากในปัจจุบันคือ Jungle Space Cafe & Bistro ของนครพนม ที่มีความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวและอาหารพร้อมรองรับนักท่องเที่ยว ทั้งนี้เส้นทางนี้ยังมีกิจกรรมที่น่าสนใจเป็นอย่างมากอีกด้วย ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัย Scerri, Edwards and Foley (2019) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การออกแบบสถาปัตยกรรมและคุณค่าของการท่องเที่ยวสถาปัตยกรรมได้รับการยอมรับว่ามีบทบาทสนับสนุนในการเพิ่มพูนทรัพย์สินทางกายภาพของจุดหมายปลายทางซึ่งมีบทบาทสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ระบุและเชื่อมโยงจุดหมายปลายทางกับสถานที่สำคัญทางสถาปัตยกรรมเหล่านี้ในขณะที่การสร้างรายจ่ายด้านการท่องเที่ยวไม่ใช่จุดมุ่งหมายของสถาปนิกส่วนใหญ่แต่หลายคนก็ตระหนักมากขึ้นว่าอาคารที่มีโครงสร้างและใช้งานได้จริงกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยตัวของมันเอง ซึ่งเป็นลักษณะภายนอกที่ต้องมีการประเมินค่า

จากผลการออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนมประกอบด้วยสถาปัตยกรรมที่มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์มากมายซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม แสดงให้เห็นถึงคุณค่าและเอกลักษณ์ของ

สถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ซึ่งแต่ละสถานที่นั้นเป็นแหล่งเรียนรู้ชั้นยอดทางศิลปะยุคเก่า อีกทั้งยังมีสถาปัตยกรรมที่เป็นสถาปัตยกรรมแบบผสมของไทยและศิลปะแบบของต่างประเทศ ทั้งนี้ทางหน่วยงานการท่องเที่ยวของจังหวัดนครพนม มีแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดนครพนมทุกรูปแบบรวมถึงการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมของนครพนม ซึ่งผลการศึกษาที่ได้จากการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนมในครั้งนี้ สามารถใช้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวจริงได้ และยังสามารถใช้วางแผนการพัฒนาและลงทุนทางการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนมได้สืบต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาศักยภาพเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม และการศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวและปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมของนักท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม สามารถสรุปข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยได้ดังนี้

1. ควรศึกษาและสำรวจเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในพื้นที่อื่นๆ ของจังหวัดนครพนม เพิ่มเติม เนื่องจากจังหวัดนครพนมมีสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในอำเภออื่นอีกหลายแห่งที่มีความน่าสนใจ
2. ควรเพิ่มตัวเลือกด้านปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมของนักท่องเที่ยวในอำเภอเมืองจังหวัดนครพนม เพื่อให้ตรงต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวและได้งานวิจัยที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น
3. ในส่วนของการจัดเส้นทางท่องเที่ยวควรมีการนำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันเพื่อเป็นทางเลือกที่ดีให้กับนักท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

- กรมโยธาธิการและผังเมือง. (2555). กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ในการวางและจัดทำผังเมือง. <https://dl.parliament.go.th>.
- ฉลองศรี พิมลสมพงศ์. (2556). การวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานจังหวัดนครพนม. (2553). *เที่ยวนครพนม*. <http://www2.nakhonphanom.go.th/>
- Cochran, W.G. (1953). *Sampling Techniques*. John Wiley & Sons. Inc.
- Scerri, Edwards, S. & Foley. (2019). *Design, architecture, and the value to tourism*. from <https://www.econbiz.de/Record>.
- Sharon. (2013). *Act for the Development of Tourism*. <https://law.moj.gov.tw/ENG/LawClass/LawAll.aspx?pcode=K0110001>.
- Shaw. (2015). *How Does Architecture Impact Society? A High-Level Look*. <https://hmcarchitects.com/>.

นวัตกรรม “ผ้าคลุมเพื่อการปกป้องเครื่องมือผ่าตัด”

Innovation: The Towel for Protection of Surgical Instrument Fall

กนกพรรณ ช่างโสม¹

Kanokpan Chaungsom¹

Received: 14 March 2022

Revised: 28 April 2022

Accepted: 6 June 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างนวัตกรรม “ผ้าคลุมเพื่อการปกป้องเครื่องมือผ่าตัด” มีวัตถุประสงค์เพื่อลดอุบัติการณ์เครื่องมือผ่าตัดตกหล่นในห้องผ่าตัด และศึกษาความพึงพอใจและคุณภาพนวัตกรรมจากผู้ใช้นวัตกรรม โดยศึกษากลุ่มเป้าหมายผู้ป่วยที่มาผ่าตัดทางศัลยกรรมช่องปาก และแม็กซิลโลเฟเชียล จำนวน 51 คน และบุคลากรทีมผ่าตัดที่เลือกแบบเฉพาะเจาะจงจำนวน 18 คน มีวิธีการศึกษา 3 ขั้นตอน 1) ศึกษาสภาพปัญหาและแนวคิดทฤษฎี 2) สร้างและทดลองใช้นวัตกรรม 3) ประเมินผลการทดลองใช้ เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแบบบันทึกอุบัติการณ์เครื่องมือผ่าตัดตกหล่นในห้องผ่าตัด แบบสอบถามความพึงพอใจและประเมินคุณภาพนวัตกรรม ได้มีการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถามจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านโดย Index of item objective congruence (IOC) วิเคราะห์ผลด้วยสถิติพรรณนา ร้อยละ และค่าเฉลี่ย

ผลการศึกษาพบว่า นวัตกรรม “ผ้าคลุมเพื่อการปกป้องเครื่องมือผ่าตัด” สามารถช่วยลดอุบัติการณ์เครื่องมือผ่าตัดตกหล่น โดยก่อนนำนวัตกรรมมาใช้มีอุบัติการณ์เครื่องมือผ่าตัดตกหล่นในห้องผ่าตัดร้อยละ 54.9 ช่วงทดลองนำนวัตกรรมมาใช้อุบัติการณ์เครื่องมือผ่าตัดตกหล่นในห้องผ่าตัดคิดเป็นร้อยละ 21.6 อุบัติการณ์สูงสุดคือการตกหล่นของเครื่องมือผ่าตัดจากการวางเครื่องมือบนอกหรือลำตัวผู้ป่วยแล้วสไลด์ตกลงด้านข้าง ก่อนนำนวัตกรรมมาใช้คิดเป็นร้อยละ 56.1 ลดลงเหลือร้อยละ 23.1 อุบัติการณ์การตกหล่นของเครื่องมือที่มีลักษณะยาวห้อยลงพื้น เช่น สายดูดเลือดสารคัดหลั่ง สายเครื่องจี้ไฟฟ้า ก่อนนำนวัตกรรมมาใช้ร้อยละ 19.5 แต่ไม่พบอุบัติการณ์การตกหล่นห้อยย้อยของเครื่องมือที่มีลักษณะเป็นสายยาวในช่วงทดลองใช้นวัตกรรม บุคลากรทีมผ่าตัดมีความพึงพอใจในภาพรวมและคุณภาพนวัตกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด

ปัญหาเครื่องมือผ่าตัดตกหล่นเป็นปัญหาที่ทุกฝ่ายในทีมผ่าตัดควรร่วมแรงร่วมใจในการแก้ไขปัญหา อย่างไรก็ตาม “ผ้าคลุมเพื่อการปกป้องเครื่องมือผ่าตัด” เป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

คำสำคัญ: อุบัติการณ์, นวัตกรรม

¹ พยาบาลวิชาชีพ งานห้องผ่าตัด หน่วยวิสัญญี ห้องผ่าตัด และหอผู้ป่วย, โรงพยาบาลทันตกรรม คณะทันตแพทยศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ Kanokpan207@gmail.com

¹ Registered Nurse (Professional nurse operating room), Dental Hospital Faculty of Dentistry, Chiang Mai University

Abstract

This research aimed to develop an innovative towel for protection of surgical instruments falling in the operating room. The purposes of the study were to decrease the incidence of surgical instrument falling and study satisfaction and assessment of the innovation. The study was conducted in 3 steps 1) study the problems and theoretical concepts 2) create and test the innovation 3) evaluate the use of the towel. The samples consisted of 51 patients undertaking oral and maxillofacial surgery and 18 medical professionals (maxillofacial surgical team). The study tools included the innovative towel, a form recording the incidence of falling instruments and a form recording satisfaction and quality assessment of staff. Content validity and instrument were tested by 3 experts. Data analysis used descriptive statistics (percentage and mean).

The results revealed that the innovative towel can reduce the incidence of surgical instruments falling. The incidence of surgical instruments falling without the innovative towel was found to be 54.9% while with the innovative towel it was 21.6%. The previous incidence of surgical instrument fall from the sliding down at chest or abdomen was found at 56.1% then minimized to 23.1% after used the innovative towel. For long hanging strings such as blood suction line or dispersive electrocautery cable, the incidence of surgical instrument falls was 19.5% while the incidence was zero when using of the innovative towel. Evaluation of results by surgical teams who used the innovative towel revealed very high satisfaction and assessment levels

The problem of falling instruments should be seriously considered by everyone in surgical teams involved in finding the best solution. However, "The towel for protection of surgical instrument fall" could be an alternative solution.

Keywords: Incidence, Innovation

บทนำ

เครื่องมือผ่าตัด (Surgical instrument) เป็นเครื่องมือที่ถูกออกแบบมาเพื่อการใช้งานผ่าตัด ซึ่งสามารถใช้ตัด ผ่า จับ ยึด ถ่าง หรือเย็บ มีความจำเพาะเจาะจงกับลักษณะ ตำแหน่งของ อวัยวะหรือบริเวณที่ทำให้เกิดการผ่าตัด ส่วนใหญ่ผลิตจากส่วนผสมระหว่างเหล็ก นิกเกิล ถ่าน และธาตุอื่นๆ นำมาหลอมรวมให้เป็นเนื้อเดียวกันไม่ขึ้นสนิม (Stainless steel) ทนทานต่อการผุกร่อนได้ดี แบ่งออกเป็น 2 ชนิด ได้แก่ เครื่องมือผ่าตัดพื้นฐาน (Basic surgical instrument) ได้แก่

เครื่องมือที่จำเป็นจะต้องใช้ในการผ่าตัดสำหรับการกรีดผิวหนัง กรรไกรสำหรับตัดเนื้อเยื่อต่างๆ คีมจับหลอดเลือดเพื่อห้ามเลือด เช่น มีด (Knife หรือ Scalpel) กรรไกร (Scissors) คีมจับห้ามเลือด (Clamp) ที่จับเนื้อเยื่อ (Allis, Babcock) ที่จับวัสดุอื่น (Needle holder) และเครื่องมือผ่าตัดพิเศษ (Special surgical instrument) ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้เฉพาะอวัยวะบางชนิด เช่น คีมสำหรับคีบก้อนนิ่ว (Stone forceps) คีมหนีบกระเพาะอาหารก่อนตัด (Payr's clamp) เครื่องมือขูดเยื่อหุ้มกระดูก (Periosteal elevator) จากเหตุผลดังกล่าวจึง

ทำให้เครื่องมือผ่าตัดมีราคาแพง (เฉลิมวัฒน์ เสือลอย, ศรีธนา สายสวรรค์ และพะเยาว์ คำขำ, 2560) สำหรับงานทันตกรรมสาขา ศัลยศาสตร์ช่องปากและแม็กซิลโลเฟเชียล มีเครื่องมือเฉพาะทางในการผ่าตัด และมีการจัดเป็นชุดเพื่อความสะดวกในการใช้งาน เช่น ชุดเครื่องมือผ่าตัดกระดูกขากรรไกรล่าง ชุดผ่าตัดขากรรไกรบน ชุดเครื่องมือผ่าตัดปลุกกระดูกขากรรไกร หรือปลุกกระดูกในช่องปาก เป็นต้น ซึ่งเครื่องมือผ่าตัดทางศัลยศาสตร์ช่องปากและแม็กซิลโลเฟเชียลมีลักษณะเฉพาะและมีราคาสูง เครื่องมือผ่าตัดทุกชิ้นมีความสำคัญยิ่งต่อการผ่าตัด เป็นหน้าที่ของบุคลากรในทีมผ่าตัดทุกคน ที่จะใช้และดูแลรักษาเครื่องมือผ่าตัดด้วยความระมัดระวังเพื่อยืดอายุการใช้งานของเครื่องมือผ่าตัด

การเกิดอุบัติเหตุเครื่องมือผ่าตัดหรือวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการผ่าตัดตกหล่นขณะปฏิบัติงาน ถึงแม้ไม่ได้กระทบหรือเป็นอันตรายโดยตรงต่อผู้ป่วย แต่เป็นปัญหาสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการตกหล่นของเครื่องมือผ่าตัดหรือวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการผ่าตัด อาจทำให้มีการชำรุดเสียหายของเครื่องมือผ่าตัด และหากการผ่าตัดยังจำเป็นต้องใช้เครื่องมือผ่าตัดชิ้นนั้นอยู่ต้องมีการจัดเตรียมเครื่องมือใหม่ เป็นการเสียเวลาและสิ้นเปลืองทรัพยากรในการล้าง การห่อ การส่งทำให้ปราศจากเชื้อ ซึ่งเป็นการเพิ่มต้นทุนของการรักษาคนไข้ พยาบาลห้องผ่าตัดซึ่งมีหน้าที่หลักในการดูแลและแก้ไขปัญหาในงานห้องผ่าตัดพึงตระหนักในปัญหาดังกล่าว และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา

งานห้องผ่าตัดในหน่วยวิสัญญีวิทยา ห้องผ่าตัด และหอผู้ป่วย โรงพยาบาลทันตกรรม คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ให้บริการผู้ป่วยทางทันตกรรมที่จำเป็นต้องรับการรักษาทางทันตกรรม ภายใต้การดมยาสลบ ได้แก่ ผู้ป่วยผ่าตัดทางศัลยศาสตร์ช่องปากและแม็กซิลโลเฟเชียล ผู้ป่วยทันตกรรมสำหรับเด็กและ

ผู้ป่วยกลุ่มพิเศษที่ไม่ให้ความร่วมมือในการรักษา ในการปฏิบัติงานในห้องผ่าตัดได้พบปัญหา เครื่องมือผ่าตัด หรือวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการผ่าตัดตกหล่นขณะปฏิบัติงานอยู่เป็นประจำ การแก้ไขปัญหาดังกล่าวในเบื้องต้นได้ใช้วิธีการกำชับและขอความร่วมมือให้บุคลากรในทีมผ่าตัดเพิ่มความระมัดระวัง แต่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ จึงมีแนวคิดที่จะประดิษฐ์นวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาในงาน และได้ทำการศึกษาอุบัติเหตุการเกิด เครื่องมือผ่าตัดหรือวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการผ่าตัดตกหล่นในห้องผ่าตัด โดยเริ่มทำการเก็บข้อมูลเป็นระยะเวลา 3 เดือน ในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2562 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2563 โดยเก็บสถิติกลุ่มเป้าหมายผู้ป่วยที่มาใช้บริการในทางศัลยศาสตร์ช่องปากและแม็กซิลโลเฟเชียล รวมทั้งหมดจำนวน 51 คน พบว่ามีผู้ป่วยที่มีอุบัติเหตุเครื่องมือผ่าตัดหรืออุปกรณ์ผ่าตัดที่ตกหล่นในห้องผ่าตัดจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 54.9 และหากนับเครื่องมือผ่าตัดหรือวัสดุอุปกรณ์ที่หล่นตามจำนวนชิ้นจะมีจำนวนที่หล่นทั้งหมด 45 ชิ้น โดยแบ่งประเภทของเครื่องมือที่หล่นเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ พวก Hand instrument 29 ชิ้น (64.4%) วัสดุใช้แล้วทิ้งในงานผ่าตัด 15 ชิ้น (33.3%) อุปกรณ์ช่วยการผ่าตัด 1 ชิ้น (2.2%) หลังจากเครื่องมือผ่าตัดประเภท Hand instrument มีการตกหล่นไม่มีการชำรุดเสียหายของเครื่องมือสถิติการจัดเตรียมใหม่ของเครื่องมือทุกประเภทมี 43 ชิ้น (95.6%) ซึ่งจัดว่าสูงมาก ไม่ต้องจัดเตรียมใหม่เพียง 2 ชิ้น (4.4%) การหล่นในขั้นตอนการจัดเตรียมเครื่องมือ 4 ชิ้น (8.9%) การหล่นในขั้นตอนระหว่างการผ่าตัด 41 ชิ้น (91.1%) ลักษณะการหล่นของเครื่องมือในระหว่างผ่าตัดจากการวางเครื่องมือบนอกหรือลำตัวผู้ป่วยแล้วไหลตก 23 ชิ้น (56.1%) การห้อยย้อยตกของวัสดุในห้องผ่าตัดที่เป็นสายยาว 8 ชิ้น (19.5%) การพลัดตกจากมือทันตแพทย์ 7 ชิ้น (17.1%) การเกี่ยวกันของเครื่องมือแล้วหล่น 2 ชิ้น (4.9%) การหล่นของเครื่องมือขณะมี

การเคลื่อนย้ายล้อวางเครื่องมือ 1 ชิ้น (2.4%) จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่าการวางเครื่องมือบนอกหรือลำตัวแล้วไหลตกมีอุบัติการณ์สูงสุด จากการวิเคราะห์ปัญหาเกิดจากบริเวณอกหรือลำตัวมีลักษณะนูนจากการคลุมผ้าปราศจากเชื้อเพื่อป้องกันการติดเชื้อและผิวสัมผัสที่ผ้าสิ้น ทำให้มีความเสี่ยงที่เครื่องมือผ่าตัดตกหล่นได้ง่าย (กนกพรรณ ช่วงโสม, 2563) ข้อมูลการศึกษาอุบัติการณ์การตกหล่นของเครื่องมือผ่าตัดดังกล่าวมีประโยชน์อย่างยิ่งในการนำมาวิเคราะห์ปัญหาและประดิษฐ์นวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาการตกหล่นของเครื่องมือขณะปฏิบัติงานในห้องผ่าตัด

วัตถุประสงค์ของการสร้างนวัตกรรม

1. เพื่อสร้างและพัฒนานวัตกรรมผ้าคลุมเพื่อป้องกันการตกหล่นของเครื่องมือผ่าตัดตกหล่น
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจและประเมินคุณภาพของผู้ใช้ผ้าคลุมเพื่อป้องกันการตกหล่นของเครื่องมือผ่าตัดตกหล่น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development) เพื่อพัฒนานวัตกรรมทางการแพทย์ ได้แก่ นวัตกรรมผ้าคลุมเพื่อปกป้องเครื่องมือผ่าตัด สร้างขึ้นเพื่อป้องกันการตกหล่นขณะปฏิบัติงาน เลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) โดยเลือกศึกษาใน 2 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มผู้ป่วยที่มารับการผ่าตัดทาง Maxillofacial surgery ภายใต้การดมยาสลบ ซึ่งประชากรที่ศึกษามีจำนวน 71 คน ได้คัดออกในกลุ่มผู้ป่วยทันตกรรมสำหรับเด็กจำนวน 11 คนและกลุ่มผู้ป่วยผ่าตัด Maxillofacial surgery ที่ผ่าตัด 2 ตำแหน่ง ได้แก่ การผ่าตัดกระดูกขากรรไกรและใบหน้าร่วมกับการผ่าตัดเก็บกระดูกบริเวณสะโพกจำนวน 9 คน เนื่องจากลักษณะ

การคลุมผ่าตัดปลอดภัยที่แตกต่างจากกลุ่มเป้าหมาย เลือกกลุ่มเป้าหมายที่ผ่าตัดบริเวณกระดูกขากรรไกรและใบหน้าเพียงตำแหน่งเดียวจำนวน 51 คน เพื่อศึกษาอุบัติการณ์เครื่องมือผ่าตัดตกหล่นขณะผ่าตัดในผู้ป่วยกลุ่มนี้

2. กลุ่มผู้ปฏิบัติงานในห้องผ่าตัด ซึ่งเป็นผู้ใช้นวัตกรรม ได้แก่ ทันตแพทย์ผ่าตัด พยาบาลส่งเครื่องมือผ่าตัด และผู้ปฏิบัติงานทันตกรรม เพื่อศึกษาความพึงพอใจและคุณภาพของนวัตกรรมจำนวน 18 คน โดยมีทันตแพทย์ผ่าตัด 13 คน พยาบาลส่งเครื่องมือผ่าตัด 1 คน ผู้ปฏิบัติงานทันตกรรม 4 คน ในช่วงเวลาที่ทำการศึกษาตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2563 ถึงเดือนพฤศจิกายน 2563 สถานที่ในการศึกษา ห้องผ่าตัดโรงพยาบาลทันตกรรม คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

วิธีการดำเนินการวิจัย

มีขั้นตอนที่สำคัญ 3 ขั้นตอน (สุพักตร์ พิบูลย์, 2552) ดังนี้

1. สร้างต้นแบบนวัตกรรมและพัฒนาต้นแบบ โดยวิเคราะห์ปัญหาสถานการณ์และบริบทหน่วยงาน ประเด็นสำคัญ รวบรวมข้อมูลแจ้งให้หัวหน้าหน่วยงานทราบ กำหนดวัตถุประสงค์ ตัวชี้วัด หาแนวทางการแก้ไขปัญหา อุปสรรค ออกแบบนวัตกรรมผ้าคลุมเพื่อปกป้องเครื่องมือผ่าตัด ร่วมกันประชุมและบอกแนวทางในการจัดทำกรปฏิบัติการใช้นวัตกรรมต่อบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
2. ทดลองใช้นวัตกรรมแล้วปรับปรุงได้ต้นแบบนวัตกรรมที่มีคุณภาพ ทดลองกับกลุ่มเป้าหมายและปรับปรุงต้นแบบ นวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง ตรวจสอบประสิทธิภาพในกลุ่มเป้าหมาย ปรับปรุงต้นฉบับแล้วทดลองใช้ จนได้ต้นแบบนวัตกรรมที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ศึกษาประสิทธิภาพ สำนวจความพึงพอใจ

3. สรุปผลการทดลองและรายงานผลนำไปใช้ ทำโดยติดตามตัวชี้วัด นำมาวิเคราะห์แล้วสรุปผลการทดลองและรายงานผลนำไปปฏิบัติใช้งานจริง เผยแพร่ยังหน่วยงานอื่น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วยเครื่องมือ 2 ชุด ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ นวัตกรรมผ้าคลุมเพื่อป้องกันเครื่องมือผ่าตัดตกหล่น ซึ่งมีขั้นตอนและกระบวนการสร้างและพัฒนา นวัตกรรมดังนี้

1.1 ศึกษาปัญหาโดยทำการศึกษาและเก็บสถิติอุบัติการณ์การเกิดเครื่องมือผ่าตัดหรือวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการผ่าตัดตกหล่น ขณะปฏิบัติงาน เพื่อนำมาวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา

1.2 ออกแบบสิ่งประดิษฐ์เพื่อแก้ไขปัญหา

1.3 เขียนแบบร่างสิ่งประดิษฐ์เพื่อให้ช่างตัดเย็บตามแบบ

1.4 ปรึกษาหารือร่วมกับช่างตัดเย็บเกี่ยวกับความต้องการและความเป็นไปได้ในการตัดเย็บ

1.5 ชี้แจงการนำสิ่งประดิษฐ์ให้กับหัวหน้าหน่วยงาน ทีมเจ้าหน้าที่ห้องผ่าตัด ทีมทันตแพทย์ผ่าตัด ถึงวัตถุประสงค์การใช้สิ่งประดิษฐ์ และประโยชน์ที่ได้รับ

1.6 นำสิ่งประดิษฐ์ นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ผ้าคลุมเพื่อการปกป้องเครื่องมือผ่าตัดมาทดลองใช้ ได้ออกแบบทดลองใช้และปรับปรุงแก้ไขเพื่อตอบสนองต่อวัตถุประสงค์การใช้งานให้ดีขึ้นและไม่กีดขวางการปฏิบัติงาน แบ่งออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 นวัตกรรมต้นแบบ รุ่นโครงถักผ้าเปิดอ้าเพื่อรองรับเครื่องมือที่ตก

ออกแบบผ้าคลุมให้มีลายตารางบริเวณอกและลำตัวเพื่อเพิ่มแรงเสียดทานกันเครื่องมือ

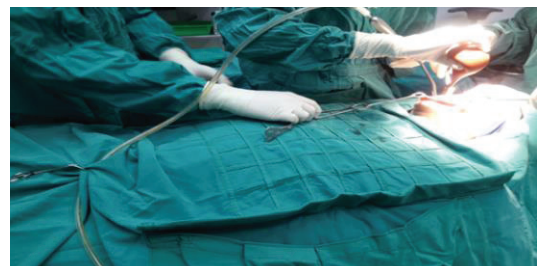
ลื่นไหลตก และมีถุงที่สามารถเปิดอ้ารับเครื่องมือที่ตก โดยมีโครงถักชนิดหนาสอดเข้าช่องขอบถักผ้าเพื่อให้สามารถจัดโครงให้เปิดอ้าตามต้องการ ปัญหาที่พบคือการติดตำแหน่งถักผ้าอยู่บริเวณเอวหรือตัวของทันตแพทย์ผ่าตัดทำให้เวลาปฏิบัติงานทับโครงปากถักผ้าไม่ให้อ้าออกรับเครื่องมือและหากปรับถักผ้าให้สูงขึ้นโครงปากถักผ้าที่อ้าจะกีดขวางการปฏิบัติงานได้

ภาพประกอบ 1 นวัตกรรมต้นแบบรุ่นโครงถักผ้าเปิดอ้าเพื่อรองรับเครื่องมือที่ตก

ระยะที่ 2 ผ้าคลุมรุ่นปักผ้าอัดแข็งเพื่อกักเครื่องมือตก

ผ้าลายตารางบริเวณอกและลำตัวผู้ป่วยยังคงไว้ เนื่องจากสามารถช่วยกันเครื่องมือไหลได้ในบางครั้งถึงแม้เครื่องมือมีการไหลลงด้านข้าง แต่ความเร็วของการตกของเครื่องมือช้าลง และได้ออกแบบทำปักผ้าอัดแข็ง 2 ด้าน เพื่อกันเครื่องมือตก ซึ่งสามารถกันเครื่องมือได้ในระยะแรกที่ผ้าอัดแข็งยังมีความแข็งอยู่ หลังการนำผ้าไปซักปักผ้าไม่คงรูป

ภาพประกอบ 2 ผ้าคลุมรุ่นปักผ้าอัดแข็งเพื่อกันเครื่องมือตก

ระยะที่ 3 ผ่าคลุมรูนปีกผ้าเสริมโครงด้วยไม้ชนิดแข็ง

มีการออกแบบเพิ่มเติมคือ ทำช่องสำหรับใส่ไม้ชนิดแข็งตัดให้พอดีกับช่องผ้าที่ทำปีกมีกระดุมสแตนเลสขนาดใหญ่แบบกด ดัดไว้สำหรับปิดเปิดได้ สามารถนำมือออกมาทำความสะอาด อีกทั้งได้ออกแบบช่องเก็บเครื่องมือ สายจี้ไฟฟ้า สายฉีดน้ำเกลือไว้ 2 ช่อง เพื่อความเป็นระเบียบ สายต่างๆ ไม่พันกันหรือห้อยย้อยตก แต่พบปัญหาปีกผ้าเสริมโครงไม้ไม่สามารถตั้งขึ้นในตำแหน่งที่ต้องการ มีการพับเข้าด้านในและด้านนอก ต้องคอยจัดตำแหน่งตลอด

ภาพประกอบ 3 รูปผ้าคลุมรูนปีกผ้าเสริมโครงด้วยไม้ชนิดแข็ง

ระยะที่ 4 ผ่าคลุมรูนปีกผ้าเสริมโครงด้วยไม้ชนิดแข็งและเสริมสปริงด้านข้างปีก

ผ้าคลุมรูนนี้มีการเพิ่มเติมสปริงดึงเสริมด้านข้างปีกผ้าทั้ง 2 ด้าน เพื่อช่วยดึงให้ปีกผ้ากางออกในตำแหน่งและทิศทางที่เหมาะสม สปริงถูกยึดด้วยตะขอจุดละ 2 ตัว บน-ล่าง มีการติดสปริง 4 ตัวเพื่อเสริมแรง ถูช่องเก็บเครื่องมือยังคงไว้เหมือนเดิม

ภาพประกอบ 4 ผ่าคลุมรูนปีกผ้าเสริมโครงด้วยไม้ชนิดแข็งและเสริมสปริงด้านข้างปีก

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ แบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป จำนวน 3 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบประเมินความพึงพอใจ จำนวน 8 หัวข้อ ได้แก่ 1) ใช้งานง่าย 2) สามารถป้องกันเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ตกหล่นได้ดี 3) ไม่กีดขวางการปฏิบัติงาน 4) มีความสะดวกในการเตรียมและการจัดเก็บ 5) ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า 6) นำไปทำให้ปราศจากเชื้อได้ 7) สามารถกลับมาใช้ใหม่ได้ 8) ความพึงพอใจต่อนวัตกรรมโดยภาพรวม นวัตกรรมมีลักษณะเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) 5 คำตอบ จำนวน 8 ข้อ โดยใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์และแปลข้อมูล (รัตตินันท์ ฐิระวณิชย์กุล, สิทธิประภา อิศรางกร ณ อยุธยา, วรณณิภา ชูชัย, และจิตต์ปกรณ พิชัยธนาภรณ์, 2560) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึงระดับความพึงพอใจมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึงระดับความพึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึงระดับความพึงพอใจปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึงระดับความพึงพอใจน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึงระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบประเมินคุณภาพนวัตกรรม จำนวน 5 หัวข้อ ได้แก่ 1) นวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้ได้จริง 2) รูปแบบการใช้นวัตกรรมมีความสอดคล้องกับผลที่คาดหวัง 3) เป็นนวัตกรรมที่กระตุ้นให้ผู้ให้บริการพัฒนางานพยาบาลยิ่งขึ้น 4) เป็นนวัตกรรมที่สร้างขึ้นได้ง่ายและทันสมัย 5) เป็นนวัตกรรมที่ใช้ระยะเวลาในการศึกษาอย่างเหมาะสม นวัตกรรมลักษณะเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) 5 คำตอบ จำนวนทั้งสิ้น 5 ข้อ โดยใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์และแปลข้อมูล (รัตนันท์ ฐิระวณิชกุล และคณะ, 2560) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึงระดับคุณภาพนวัตกรรมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึงระดับคุณภาพนวัตกรรมมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึงระดับคุณภาพนวัตกรรมปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึงระดับคุณภาพนวัตกรรมน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึงระดับคุณภาพนวัตกรรมน้อยที่สุด

2.2 ไบบันท์กอบุบัติการณ์เครื่องมือผ่าตัดตกหล่นในห้องผ่าตัด ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อเก็บข้อมูล ศึกษาสภาพปัญหา ประกอบด้วย ชื่อสกุล ผู้มารับบริการผ่าตัด อายุ HN. วันที่ผ่าตัด การผ่าตัด รายการเครื่องมือผ่าตัดที่ตกหล่น จำนวน/ชิ้น การชำรุด การจัดเตรียมใหม่ ลักษณะการตกของเครื่องมือผ่าตัด

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

แบบสอบถามทั้ง 2 ชุด ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนทั้งหมด 3 ท่าน ประกอบด้วย อาจารย์ทันตแพทย์ 1 ท่าน พยาบาลชำนาญการห้องผ่าตัด 1 ท่าน นักวิจัย 1 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา และผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ การหาความตรงตามเนื้อหา (content validity) พิจารณาเป็นรายข้อแล้วให้คะแนน Index of item objective congruence (IOC)

แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ หาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์หรือเนื้อหาเกณฑ์การตัดสินค่า IOC ถ้ามีค่า 0.5 ขึ้นไป แสดงว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงจุดประสงค์หรือตรงตามเนื้อหา แสดงว่าข้อคำถามนั้นใช้ได้ในการวิจัยนี้มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนและแจ้งผู้เกี่ยวข้องทุกท่าน โดยมีกลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่ม ที่ผู้วิจัยได้อธิบายวัตถุประสงค์และรายละเอียด ดังนี้

1.1 กลุ่มเป้าหมายผู้ปฏิบัติงานในห้องผ่าตัด ได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยรายละเอียดนวัตกรรม ประโยชน์ที่ได้รับ รวมถึงการประเมินความพึงพอใจและคุณภาพนวัตกรรม หลังการทดลองใช้นวัตกรรม และขอเก็บแบบสอบถามภายใน 1 อาทิตย์

1.2 กลุ่มเป้าหมายผู้ป่วยที่มารับการผ่าตัดทาง Maxillofacial surgery ภายใต้การดมยาสลบได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยรายละเอียดนวัตกรรม ประโยชน์ที่ได้รับ รวมถึงการพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มเป้าหมาย พร้อมให้ผู้เข้าร่วมวิจัยลงนามยินยอมเข้าร่วมโครงการ

2. ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ทำการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลแบบสอบถามเพื่อทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจและคุณภาพงานวัดกรรม ข้อมูลอุบัติเหตุเครื่องมือผ่าตัดตอกหล่นขณะผ่าตัด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 การศึกษาอุบัติเหตุเครื่องมือผ่าตัดตอกหล่นในห้องผ่าตัด หลังจากใช้นวัตกรรม “ผ้าคลุมเพื่อการปกป้องเครื่องมือผ่าตัด” ในการแก้ไขปัญหาเครื่องมือผ่าตัดตอกหล่น

โดยการเก็บข้อมูลอุบัติเหตุในช่วงเดือนมิถุนายน 2563 ถึงเดือนพฤศจิกายน 2563 กลุ่มตัวอย่าง 51 คน มีอุบัติเหตุเครื่องมือตอกหล่น 11 คน คิดเป็นร้อยละ 21.6 มีจำนวนเครื่องมือผ่าตัดที่ตอกหล่น 15 ชิ้น อุบัติการณ์เกิดขึ้นในระหว่างการผ่าตัดร้อยละ 86.6 (13 ชิ้น) พบว่าอุบัติเหตุสูงสุดเกิดจากการหลุดจากมือของศัลยแพทย์นอกบริเวณผ้าคลุมตัวผู้ป่วยมี

ร้อยละ 76.9 (10 ชิ้น) รองลงมาอุบัติเหตุเกิดจากการวางเครื่องมือบนนอกหรือลำตัวร้อยละ 23.1 (3 ชิ้น) และได้ทำการเปรียบเทียบอุบัติเหตุการตอกหล่นของเครื่องมือผ่าตัดในห้องผ่าตัดก่อนและหลังการใช้นวัตกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหาเครื่องมือผ่าตัดตอกหล่นได้ข้อมูลดังนี้

1. การแบ่งประเภทเครื่องมืออุปกรณ์ผ่าตัดที่ตอกหล่นขณะปฏิบัติงาน พบว่าจำนวนเครื่องมืออุปกรณ์ผ่าตัดที่ตอกหล่นขณะปฏิบัติงานลดลงจาก 45 ชิ้น เป็น 15 ชิ้น หลังการใช้นวัตกรรมคิดเป็นร้อยละ 66.6 เครื่องมือผ่าตัดพวก Hand instrument เป็นประเภทเครื่องมือที่มีการตอกหล่นสูงสุด 29 ชิ้น หลังการใช้นวัตกรรมลดลงเหลือ 12 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 58.62

2. ลักษณะการหล่นของเครื่องมือผ่าตัดในขั้นตอนระหว่างการผ่าตัด พบว่าลักษณะการหล่นของเครื่องมือผ่าตัดในขั้นตอนระหว่างการผ่าตัด ในช่วงก่อนการใช้นวัตกรรมลักษณะการวางเครื่องมือบนนอกหรือลำตัวผู้ป่วยแล้วไหลตกมีอุบัติเหตุการตอกหล่นสูงสุดคือร้อยละ 56.1 ในช่วงใช้นวัตกรรมลักษณะการตอกจากการวางเครื่องมือบนนอกหรือลำตัวผู้ป่วยลดลงเหลือร้อยละ 23.1 ลักษณะการตอกของเครื่องมือแบบการปลัดตอกจากมือทันตแพทย์มีอุบัติเหตุการตอกหล่นสูงสุดคือร้อยละ 76.9 (ดังตาราง 1)

ตาราง 1 ลักษณะการหล่นของเครื่องมือผ่าตัดในขั้นตอนระหว่างการผ่าตัด เปรียบเทียบก่อนและหลังการใช้นวัตกรรม

ลักษณะการหล่นของเครื่องมือผ่าตัดในขั้นตอนระหว่างการผ่าตัด	จำนวนที่หล่นก่อนใช้นวัตกรรม (ร้อยละ)	จำนวนที่หล่นหลังใช้นวัตกรรม (ร้อยละ)
การวางบนนอกหรือลำตัวผู้ป่วยแล้วไหลตก	23 (56.1)	3 (23.1)
การห้อยตกของวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นสาย	8 (19.5)	0.0
การปลัดตอกจากมือทันตแพทย์	7 (17.1)	10 (76.9)
การเกี่ยวกันของเครื่องมือแล้วหล่น	2 (4.9)	0.0
การหล่นของเครื่องมือขณะมีการเคลื่อนย้ายล๊อวางเครื่องมือ	1 (2.4)	0.0
รวม	41 (100)	13 (100)

ส่วนที่ 2 การศึกษาความพึงพอใจและการประเมินคุณภาพนวัตกรรม

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายบุคลากรทีมผ่าตัดผู้ใช้นวัตกรรมมีจำนวน 18 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 55.6 ส่วนใหญ่เป็นทันตแพทย์ผ่าตัดร้อยละ 72.2 รองลงมาเป็นผู้ปฏิบัติงานทันตกรรม ร้อยละ 22.2 พยาบาลร้อยละ 5.6

2. การศึกษาความพึงพอใจและการ

ประเมินคุณภาพนวัตกรรม

2.1 กลุ่มเป้าหมายมีระดับความพึงพอใจต่อนวัตกรรม “ผ้าคลุมเพื่อการปกป้องเครื่องมือผ่าตัด” โดยความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.88 (S.D.=0.32) แล้วเมื่อพิจารณารายข้ออีกจำนวน 7 ข้อ พบว่าได้รับคะแนนในระดับมากที่สุดทุกหัวข้อ โดยมีคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.94-4.66 (ดังตาราง 2)

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อนวัตกรรม “ผ้าคลุมเพื่อการปกป้องเครื่องมือผ่าตัด”

ความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อนวัตกรรม	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
ใช้งานง่าย	4.88	0.32	มากที่สุด
สามารถป้องกันเครื่องมือผ่าตัดตกลงได้ดี	4.66	0.48	มากที่สุด
ไม่กีดขวางการปฏิบัติงาน	4.88	0.32	มากที่สุด
มีความสะดวกในการเตรียมและการจัดเก็บ	4.72	0.46	มากที่สุด
ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า	4.83	0.38	มากที่สุด
นำไปปราศจากเชื้อได้	4.83	0.38	มากที่สุด
สามารถกลับมาใช้ใหม่ได้	4.94	0.23	มากที่สุด
ความพึงพอใจนวัตกรรมโดยภาพรวม	4.88	0.32	มากที่สุด

2.2 กลุ่มเป้าหมายมีการประเมินระดับคุณภาพนวัตกรรม “ผ้าคลุมเพื่อการปกป้องเครื่องมือผ่าตัด” เมื่อมีการพิจารณารายข้อจำนวน 5 ข้อ พบว่าการประเมินในหัวข้อนวัตกรรมนำ

ไปใช้ได้จริง ได้รับคะแนนเฉลี่ยสูงสุดที่ 4.83 (S.D.=0.38) นอกจากนั้นยังได้รับคะแนนในระดับมากที่สุดทุกหัวข้อ โดยมีคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.83-4.61 (ดังตาราง 3)

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบประเมินคุณภาพนวัตกรรม “ผ้าคลุมเพื่อการปกป้องเครื่องมือผ่าตัด”

แบบประเมินคุณภาพนวัตกรรม	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
นวัตกรรมนำไปใช้ได้จริง	4.83	0.38	มากที่สุด
รูปแบบการใช้นวัตกรรมมีความสอดคล้องกับผลที่คาดหวัง	4.61	0.60	มากที่สุด
เป็นนวัตกรรมที่กระตุ้นให้ผู้ให้บริการพัฒนางานพยาบาลยิ่งขึ้น	4.66	0.59	มากที่สุด
เป็นนวัตกรรมที่สร้างขึ้นได้ง่ายและทันสมัย	4.77	0.42	มากที่สุด
เป็นนวัตกรรมที่ใช้ระยะเวลาในการศึกษาอย่างเหมาะสม	4.77	0.42	มากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลดังนี้

1. การศึกษาอุบัติการณ์เครื่องมือผ่าตัดตกหล่นในห้องผ่าตัด โดยการเก็บสถิติอุบัติการณ์เครื่องมือผ่าตัดที่ตกหล่นในห้องผ่าตัดทั้งหมดในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2562 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2563 กลุ่มเป้าหมาย 51 คน มีอุบัติการณ์เครื่องมือผ่าตัดที่ตกหล่นในกลุ่มเป้าหมายที่มารับการผ่าตัดจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 54.9 และมีเครื่องมือผ่าตัดตกหล่นสูงมากถึง 45 ชิ้น อุบัติการณ์เกิดขึ้นในขณะที่ผ่าตัด 41 ชิ้น โดยสาเหตุหลักของการตกหล่นที่มีอุบัติการณ์สูงสุด คือการวางเครื่องมือผ่าตัดบนอกหรือลำตัวผู้ป่วยในขณะที่ผ่าตัด โดยมีอุบัติการณ์ร้อยละ 56.1 (23 ชิ้น) เนื่องจากการปูผ้าปลอดเชื้อบนร่างกายผู้ป่วยซึ่งมีผ้าหลายผืนทำให้ผ้าที่ปูคลุมผู้ป่วยมีลักษณะโค้งนูนขึ้นมา อีกทั้งผ้ามีผิวสัมผัสที่ลื่น เมื่อมีการวางเครื่องมือผ่าตัดบนผ้าปูทำให้การสไลด์ตกลงด้านข้าง ส่วนอุบัติการณ์รองลงมาคือการห้อยย้อยตกของเครื่องมือที่มีลักษณะเป็นสายเช่น สายจี้ไฟฟ้า สายดูดเลือดและน้ำลาย มีอุบัติการณ์ร้อยละ 19.5 (8 ชิ้น) เนื่องจากเครื่องมือที่เป็นสายนี้ลักษณะการใช้งานจะใช้เป็นบางช่วงเวลา เมื่อไม่ได้ใช้มีการวางไว้ ทำให้มีการตกลงพื้นได้ นวัตกรรม“ผ้าคลุมเพื่อการปกป้องเครื่องมือผ่าตัด” มุ่งเน้นในการแก้ไขปัญหาเครื่องมือผ่าตัดตกหล่น ใน 2 สาเหตุหลักนี้ โดย

ประดิษฐ์ผ้าคลุมที่ทำขอบผ้าเย็บเป็นตารางเพื่อเพิ่มผิวสัมผัสของผ้าปู ลดการลื่นบริเวณอกหรือลำตัวผู้ป่วย และทำปีกผ้าเสริมโครงด้านในด้วยไม้ดัดสปริงดึงให้กางไม่พับ ทำถุงสำหรับใส่เครื่องมือที่มีลักษณะยาวไม่ให้เกะกะ ซึ่งหลังจากนำนวัตกรรมมาทดลองใช้ ได้ทำการเก็บข้อมูลอุบัติการณ์ในช่วงเดือนมิถุนายน 2563 ถึงเดือนพฤศจิกายน 2563 จำนวนกลุ่มเป้าหมาย 51 คน มีอุบัติการณ์เครื่องมือตกหล่น 11 คน คิดเป็นร้อยละ 21.6 ซึ่งมีอุบัติการณ์เครื่องมือผ่าตัดลดลงจากเดิมถึงร้อยละ 33.3 นวัตกรรมผ้าคลุมเพื่อการปกป้องเครื่องมือผ่าตัดทำให้พยาบาลส่งเครื่องมือผ่าตัด สามารถดูแลเครื่องมือผ่าตัดได้ง่ายขึ้น การวางเครื่องมือผ่าตัดของทันตแพทย์ผ่าตัดบริเวณอกหรือลำตัว มีความเสี่ยงต่อการตกหล่นลดลงจากปีกกันกันเครื่องมือตก มีจำนวนเครื่องมือผ่าตัดที่ตกหล่น 15 ชิ้น อุบัติการณ์เครื่องมือตกหล่นในขณะที่ผ่าตัดสูงสุดร้อยละ 86.6 (13 ชิ้น) จากการพลัดตกจากมือทันตแพทย์ร้อยละ 76.9 (10 ชิ้น) เกิดจากการวางเครื่องมือบนอกหรือลำตัวในขณะที่ผ่าตัดร้อยละ 23.1 (3 ชิ้น) ก่อนใช้นวัตกรรม อุบัติการณ์การตกหล่นของเครื่องมือที่มีลักษณะยาวห้อยลงพื้นในขณะที่ผ่าตัดร้อยละ 19.5 (8 ชิ้น) ไม่พบอุบัติการณ์ในช่วงทดลองใช้นวัตกรรม อาจเนื่องจากการมีถุงเก็บเครื่องมือผ่าตัดให้เป็นระเบียบและสามารถเก็บสายเครื่องมือที่มีลักษณะยาวได้ด้วย รวมถึงการ

มีปีกกันเครื่องมือทำให้ป้องกันการห้อยย้อยของสายต่างๆ ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านวัตกรรมสามารถมีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาเครื่องมือผ่าตัดตกหล่นในห้องผ่าตัดได้

2. การศึกษาความพึงพอใจและการประเมินคุณภาพนวัตกรรม กลุ่มเป้าหมายมีระดับความพึงพอใจต่อนวัตกรรม “ผ้าคลุมเพื่อการปกป้องเครื่องมือผ่าตัด” โดยความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.88 (S.D.=0.32) จากการประเมินความพึงพอใจนวัตกรรมของผู้ใช้นวัตกรรม แสดงให้เห็นถึงการยอมรับนวัตกรรม “ผ้าคลุมเพื่อการปกป้องเครื่องมือผ่าตัด” มาใช้ในการแก้ไขปัญหา เมื่อพิจารณารายข้ออีกจำนวน 7 ข้อ ได้แก่ การใช้งานง่าย ความสามารถป้องกันเครื่องมือตกหล่นได้ดี ไม่กีดขวางการปฏิบัติงาน มีความสะดวกในการเตรียมและการจัดเก็บ ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การนำไปทำให้ปราศจากเชื้อได้ สามารถกลับมาใช้ใหม่ได้ ตามลำดับ ความพึงพอใจในรายข้อความสามารถป้องกันเครื่องมือตกหล่นได้ดี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 4.66 (S.D.=0.48) อาจเนื่องจากการมีข้อจำกัดของการป้องกันเครื่องมือตกหล่นในเรื่องปีกกันเครื่องมือผ่าตัดที่มีสปริงดึงให้กางออกจะหุบพับหากมีการกดทับจากทันตแพทย์ผ่าตัดขณะปฏิบัติงานในบางครั้งพยาบาลส่งเครื่องมือผ่าตัดจะต้องช่วยจัดตำแหน่งปีกใหม่เวลาถูกกดทับ และความพึงพอใจรายข้อมีความสะดวกในการเตรียมและการจัดเก็บ มีค่าเฉลี่ยต่ำรองลงมา 4.72 (S.D.=0.46) อาจเนื่องจากการเตรียมและการจัดเก็บมีระยะเวลาอยู่ จากที่ไม่ต้องมีการเตรียมหรือจัดเก็บใดๆ โดยการเตรียมนวัตกรรมใช้เวลาประมาณ 5 นาที การจัดเก็บใช้เวลาประมาณ 2 นาที

กลุ่มเป้าหมายมีการประเมินระดับคุณภาพนวัตกรรม “ผ้าคลุมเพื่อการปกป้องเครื่องมือผ่าตัด” เมื่อมีการพิจารณารายข้อจำนวน 5 ข้อ ได้แก่ นวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้ได้จริง

รูปแบบการใช้นวัตกรรมมีความสอดคล้องกับผลที่คาดหวัง เป็นนวัตกรรมที่กระตุ้นให้ผู้ให้บริการพัฒนางานพยาบาลยิ่งขึ้น เป็นนวัตกรรมที่สร้างขึ้นได้ง่ายและทันสมัย เป็นนวัตกรรมที่ใช้ระยะเวลาในการศึกษาอย่างเหมาะสม ตามลำดับ การประเมินในทุกรายข้ออยู่ในระดับคุณภาพมากที่สุด

นวัตกรรมทางการบริการพยาบาล (Nursing service innovation) หมายถึง สิ่งใหม่ที่สร้างสรรค์การบริการพยาบาลให้เกิดการบริการมีประสิทธิภาพมากขึ้น และช่วยลดค่าใช้จ่ายในการบริการด้านรักษาพยาบาล ก่อให้เกิดความคุ้มค่า คุ่มทุนในการบริการพยาบาล อันส่งผลให้การพัฒนาระบบสุขภาพมีความเข้มแข็งมากขึ้น นอกจากนี้ นวัตกรรมทางการบริการพยาบาลยังหมายถึง สิ่งประดิษฐ์ เครื่องมือในการให้บริการพยาบาล วิธีการให้บริการแบบใหม่ ระบบงานบริการพยาบาลแบบใหม่ (จุฑารัตน์ บันดาลสิน, 2557) ปัจจุบันพบว่านวัตกรรมการบริการพยาบาลส่วนใหญ่จะเน้นการสร้าง การพัฒนา และการสรุปความรู้นี้ใหม่ โดยสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ นวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ และนวัตกรรมระบบบริการและกระบวนการบริการพยาบาล (สุนทรภรณ์ ทองไสย, 2559) นวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์เช่น นวัตกรรม “ฟิล์มปิดตาสำหรับทารกแรกเกิดที่ได้รับการส่องไฟรักษา” พบว่าสามารถป้องกันภาวะจอประสาทตาถูกทำลายได้ มารดาและผู้ดูแลมีความพึงพอใจระดับมากที่สุด (รุ่งนภา สุภาพเพชร, สุภาพร ขานดี และมาลินันท์ พิมพ์พิสุทธิพงษ์, 2562) สำหรับนวัตกรรม “ผ้าคลุมเพื่อการปกป้องเครื่องมือผ่าตัด” เป็นนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ที่คิดค้นใหม่ เพื่อแก้ไขปัญหาจากการปฏิบัติงาน ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์จากการทบทวนวรรณกรรมไม่พบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอุบัติการณ์เครื่องมือผ่าตัดที่มีการตกหล่นในห้องผ่าตัด หรือนวัตกรรมที่ช่วยแก้ไขปัญหาการตกหล่นของเครื่องมือผ่าตัดหรืออุปกรณ์

การแพทย์ ซึ่งอาจเนื่องจากในงานหัตถการผ่าตัดสาขาอื่นๆ ไม่พบปัญหาเครื่องมือผ่าตัดตกหล่นหรือมีจำนวนเครื่องมือผ่าตัดตกหล่นน้อย

ข้อเสนอแนะ

นวัตกรรม“ผ้าคลุมเพื่อการปกป้องเครื่องมือผ่าตัด” เป็นเพียงทางเลือกหนึ่งที่เป็นตัวช่วยในการปัญหาเครื่องมือผ่าตัดตกหล่นขณะปฏิบัติงาน แต่ปัญหาเครื่องมือผ่าตัดตกหล่นเป็นปัญหาที่ทุกฝ่ายในทีมผ่าตัดควรร่วมแรงร่วมใจในการแก้ไขปัญหา และหาแนวทางแก้ไขปัญหามากหลายรูปแบบ ได้แก่ การใช้มาตรการรณรงค์ไม่วางเครื่องมือบนร่างกายผู้ป่วย มีการส่งคืนเครื่องมือในจุดที่กำหนด เช่น ถาดรับส่งเครื่องมือ หรือ ถาด Mayo เป็นต้น การอบรมบุคลากรก่อนการเข้าปฏิบัติงานในห้องผ่าตัด โดยบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาที่พบในห้องผ่าตัดและแนวทางแก้ไขร่วมกัน การแนะนำการใช้ผ้าคลุมนวัตกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการไม่กดทับบริเวณปีกกันกันเครื่องมือตกของนวัตกรรมผ้าคลุม ซึ่งยังเป็นผลดีทำให้ไม่มีการการกดทับบริเวณร่างกาย

ผู้ป่วยด้วยเช่นกัน เป็นการป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากแรงกดทับของผู้ป่วย โดยมาตรการต่างๆ เหล่านี้สามารถนำมาใช้ร่วมกันเพื่อประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุดในการแก้ไขปัญหา

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบเครื่องมือวิจัยและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิธร ไชยประสิทธิ์ อาจารย์ประจำภาควิชาทันตกรรมครอบครัวและชุมชน ดร.เพ็ญพิชชา วนจันทร์รักษ์ ตำแหน่งนักวิจัย พว.วาสนา วงศ์ขันทอง พยาบาลชำนาญการงานห้องผ่าตัด

ขอขอบพระคุณ ดร.ชนพัฒน์ ศาสตรระจิว ตำแหน่งนักวิจัย เป็นผู้ให้กำลังใจ เสียสละเวลาชี้แนะและให้คำแนะนำแก้ไข จนงานวิจัยชิ้นนี้มีความสมบูรณ์ได้

ท้ายสุดขอขอบพระคุณทีมทันตแพทย์ผ่าตัดและบุคลากรห้องผ่าตัดทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการนำนวัตกรรมมาทดลองใช้ ณ โอกาสนี้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กนกพรรณ ช่วงโสม. (2563). การศึกษาอุบัติการณ์เครื่องมือผ่าตัดตกหล่นในห้องผ่าตัด. งานห้องผ่าตัด โรงพยาบาลทันตกรรม คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จตุรรัตน์ บันดาลสิน. (2557). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สู่นวัตกรรมการบริการพยาบาล. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 15(3), 69-78.
- เฉลิมวัฒน์ เสือลอย, ศรีธญา สายสวรรค์ และพะเยาว์ คำขำ. (2560). รายงานวิจัย เรื่อง *อุบัติการณ์การสูญหายของเครื่องมือผ่าตัดของงานห้องผ่าตัด โรงพยาบาลชยันตนาทนเรนทร. โรงพยาบาลชยันตนาทนเรนทร.*
- รุ่งนภา สุภาพเพชร, สุภาพร ขานดี และมาลินันท์ พิมพ์พิสุทธิพงศ์. (2562). นวัตกรรม “ฟิล์มปิดตาสำหรับทารกแรกเกิดที่ได้รับการส่องไฟรักษา”. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*, 28(6), 1105-1109.
- รัตตินันท์ ฐิระวณิชย์กุล, สิทธิประภา อิศรางกร ณ อยุธยา, วรณณิภา ชูชัย, และจิตต์ปภรณ์ พิชัยธนาภรณ์. (2560). การประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บริการคลินิกเครื่องช่วยฟัง โรงพยาบาลรามาริบัติ. *รามาริบัติพยาบาลสาร*, 40, 11-22.

สุนทรียภรณ์ ทองไสย. (2559). พยาบาลกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์. *วารสารวิทยาลัยพยาบาล
พระปกเกล้า จันทบุรี*, 27(1), 115-125.

สุพักตร์ พิบูลย์, และสมคิด พรหมจ้อย. (2552). *การวิจัยและพัฒนางานวิชาการ (R&D)*. มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช.

ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Factors Affecting Supply Administration Work Efficiency at Mahasarakham University

กรรณิการ์ บุญพิคำ¹
Kannika Boonpicam¹

Received: 11 March 2019

Revised: 13 November 2019

Accepted: 11 March 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานพัสดุ มหาวิทยาลัยมหาสารคามและเพื่อสร้างสมการพยากรณ์ประสิทธิภาพของการบริหารงานพัสดุ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรที่ได้รับมอบหมายหรือแต่งตั้งให้ปฏิบัติงานด้านพัสดุ จำนวน 72 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 1 ฉบับ 34 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r_{xy}) ตั้งแต่ 0.26-0.89 มีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.61 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) โดยวิธีเพิ่มตัวแปรเป็นขั้นตอน (Stepwise)

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. ประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (Y) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับปัจจัยด้านการบังคับบัญชา (X_2) และปัจจัยด้านงบประมาณ (X_4) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสามารถอธิบายประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ร่วมกันได้ร้อยละ 42.60 ($R^2_{adj} = .426$) และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (E_{est}) เท่ากับ 2.344

2. ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม คือ การบังคับบัญชา (X_2) และงบประมาณ (X_4) อธิบายความผันแปรของประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ ได้ร้อยละ 42.60 สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

สมการในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = 10.177 + .547X_2^{**} + .360X_4^{**}$$

สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z_{Y'} = .427Z_2^{**} + .334Z_4^{**}$$

คำสำคัญ: ปัจจัย, ประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ, การบริหารงานพัสดุ

¹ นักวิชาการพัสดุ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทรศัพท์ 042-721764 ต่อ 6241, 095-1897815, E-mail: pick_vwbus@hotmail.com

¹ Parcel Academic, Faculty of Education Mahasarakham University, Tel: 043-721764 ต่อ 6241, 095-1897815, E-mail: pick_vwbus@hotmail.com

Abstract

This research studied the factors effecting supply administration work efficiency at Mahasarakham University and constructed a predictive equation of the factors having effect on the efficiency of supply administration work . The sample group was personnel assigned or appointed to perform the work on the parcel of Mahasarakham University. 72 people were assigned to work on equipments and supplies using cluster random sampling. The instruments used for data collection were a questionnaire concerning factors effecting supply administration work efficiency of 5-rating scales with 34 items, discriminating powers ranging 0.264-0.888, and a reliability of 0.61. The collected data were analyzed using stepwise multiple regression analysis.

The research findings were as follows.

1. The factors effecting administration work efficiency at Mahasarakham University (Y), were positively correlated with commanding factors (X_2) and budgetary factors (X_4), with significance at at 0.05 level.

2. The variables which could predict the factors effecting administration work efficiency at Mahasarakham University (Y), commanding factors (X_2) and budgetary factors (X_4) could explain the variability of the factors affecting the efficiency for equipment and supplies to 42.60% and could be written as the predictive equation in a raw-score form and predictive equation in a standard score form as follows ;

The predictive equation in a raw-score form ;

$$Y' = 10.177 + .547X_2^{**} + .360X_4^{**}$$

The predictive equation in a standardscore form;

$$Z_{Y'} = .427Z_2^{**} + .334Z_4^{**}$$

Keywords: factor, commodity management efficiency, commodity management

บทนำ

ปัจจัยสำคัญในการบริหารองค์การ ทั้งภาครัฐและเอกชนให้ประสบความสำเร็จในปัจจุบัน ได้แก่ แรงงาน เงินทุน วัสดุอุปกรณ์และการจัดการ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญและมีความหมายต่อความสำเร็จของทุก ๆ องค์การ สำหรับการบริหารองค์การภาครัฐวัสดุอุปกรณ์ก็คือพัสดุนั่นเอง ซึ่งบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานพัสดุได้พยายามคิดค้นหาวิธีการที่จะแสวงหาพัสดุที่ เหมาะสมมาใช้ให้เพียงพอต่อ

การทำงานในองค์การ การบริหารองค์การภาครัฐ โดยเฉพาะในการบริหารสถาบันการศึกษาให้ ความสำคัญกับการบริหารงานพัสดุเช่นเดียวกัน เพราะพัสดุมีความหมายต่อองค์การอย่างมาก เนื่องจากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดแต่ต้องจัดการ จะดำเนินการอย่างไรเพื่อให้สามารถสนองตอบ ต่อความต้องการและความพึงพอใจของผู้ใช้งานในองค์การที่มีจำนวนมากและพัสดุเหล่านี้ ก็มีความจำเป็นต่อการทำงานในทุกส่วนงานให้ บรรลุผลสำเร็จขององค์การ จะเห็นได้ว่าในการ

บริหารงานพัสดุ สถาบันการศึกษาต้องลงทุนซื้อวัสดุจำนวนมากเพื่อใช้งานในแต่ละส่วนงานเริ่มตั้งแต่การพิจารณาเรื่องการจัดซื้อตลอดจนการสร้างคลังเล็กๆ ในหน่วยงานเพื่อการเก็บรักษา โดยต้องทำการบำรุงรักษา ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานได้ตลอดเวลาและจำหน่ายพัสดุให้กับผู้รับบริการ (ปริษา จำปารัตน์ และไพศาล ชัยมงคล, 2549: 3)

ประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ (Commodity Management Efficiency) เป็นเป้าหมายความสำเร็จของการบริหารจัดการงานพัสดุ โดยการกำหนดทิศทางในการใช้ทรัพยากรทั้งหลายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรด้วยการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นการใช้ทรัพยากรได้อย่างเฉลียวฉลาด คุ่มค่าและมีประสิทธิผลเป็นการตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและมีการปฏิบัติงานสำเร็จตามแผนที่กำหนดไว้ ซึ่งองค์ประกอบของประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ (Commodity Management Efficiency) (วรรณวิมล อัมรินทร์ นุเคราะห์, 2547: 64) มี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความถูกต้อง (Accuracy) ด้านความคุ้มค่า (Value) ด้านความโปร่งใส (Transparency) และด้านความรวดเร็วในการให้บริการ (Fast Service) ซึ่งเป็นปัจจัยอันสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการดำรงอยู่ขององค์กรในประเทศไทย รวมถึงหน่วยงานราชการ โดยเฉพาะหน่วยงานทางด้านการศึกษา ซึ่งเป็นอีกองค์กรหนึ่งที่ต้องให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ แต่เนื่องจากสถานศึกษามีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จึงจำเป็นต้องมีการจัดซื้อ จัดจ้างเพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุดทุกฐฎีต่างๆ ทางการบริหารงานจึงถูกคิดและพัฒนาขึ้นตามแนวคิดจากเป้าหมายดังกล่าว เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการเพิ่มความสำเร็จขององค์กร

นอกจากนี้การปฏิบัติงานพัสดุใสถานศึกษาที่ดีจะส่งผลดีต่อระดับคุณภาพการจัดการศึกษา เนื่องจากงานพัสดุเป็นงานบริการที่

สนับสนุนให้ฝ่ายและงานต่างๆ สามารถดำเนินการสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ และแผนปฏิบัติการที่กำหนดไว้ หากการบริหารงานพัสดุเกิดความบกพร่องอาจเกิดความเสียหายต่อคุณภาพการจัดการศึกษาทั้งระบบได้ (สงวนศรี วรรณระภูติ, 2538: 5-6) สรุปพัสดุเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งในการบริหารงาน การบริหารงานพัสดุที่มีประสิทธิภาพย่อมส่งผลถึงความสัมฤทธิ์ผลของแผนงาน โครงการ และในทางกลับกันแผนงานโครงการต่างๆ จะดำเนินไปไม่ได้เลยหากไม่มีพัสดุหรือไม่ได้รับพัสดุที่มีคุณภาพภายในระยะเวลาที่ต้องการใช้งาน การบริหารงานพัสดุตามวิธีการต่างๆ เชื่อว่าจะส่งผลให้การบริหารงานพัสดุมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ทุกหน่วยงานได้รับของที่ถูกต้องทั้งชนิด จำนวน คุณภาพในราคาที่เหมาะสมภายในระยะเวลาที่ต้องการใช้ การบริหารการใช้ที่เหมาะสมช่วยให้การใช้พัสดุบังเกิดประโยชน์สูงสุดในการปฏิบัติงาน ส่งผลถึงความสัมฤทธิ์ผลต่อแผนงานโครงการของหน่วยงานและความสัมฤทธิ์ผลขององค์กรโดยส่วนรวมในที่สุด

ความเป็นมาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการบริหารงานในองค์กรต่างๆ จำเป็นต้องใช้พัสดุเพราะพัสดุเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น และเป็นงานหลักของการบริหารที่ช่วยเสริมสร้างและให้บริการแก่หน่วยงาน ช่วยสนับสนุนแผนงานและโครงการให้ดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่วางไว้ มหาวิทยาลัยมหาสารคามก็เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีงานพัสดุดอยให้การสนับสนุนงานการเรียนการสอน และสนองความต้องการในการปฏิบัติงานด้านต่างๆ ให้กับองค์กรด้วยเช่นกัน การดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีขอบเขตการดำเนินงานคือการวางแผนกำหนดความต้องการพัสดุ การจัดหาพัสดุ การควบคุมพัสดุ การแจกจ่ายพัสดุ การบำรุงรักษาพัสดุ และการจำหน่ายพัสดุ ซึ่งก่อนหน้านั้น

มหาวิทยาลัยมหาสารคามใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ปัจจุบันได้มีการดำเนินงานจัดซื้อจัดจ้างตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 โดยเริ่มใช้ตั้งแต่วันที่ 23 สิงหาคม 2560 เป็นต้นมา (ราชกิจจานุเบกษา, 2560)

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (Mahasarakham University) เป็นสถานศึกษาของรัฐแห่งที่ 22 ของประเทศไทย ที่เปิดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี โท เอก และเป็นสถาบันที่มุ่งมั่น ในการส่งเสริมแสวงหาความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับวิทยาการ ที่เป็นสากลให้เกิดความงอกงามทางสติปัญญา สามารถพัฒนาตนเองให้เพียบพร้อมด้านวิชาการ จริยธรรมและคุณธรรม (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2561: เว็บไซต์) ทั้งนี้มหาวิทยาลัยได้มี พันธกิจหลัก 4 ประการ ได้แก่ การจัดการศึกษาและวิชาชีพชั้นสูง การสร้างผลิตผลจากการวิจัยที่เป็น องค์ความรู้ใหม่การให้บริการวิชาการแก่สังคม และอนุรักษ์ ฟื้นฟู ปกป้อง เผยแพร่ และพัฒนา ศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของอีสาน (กองทะเบียนและประมวลผล สำนักงาน อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2555: 1-8) เพื่อให้มหาวิทยาลัยบรรลุเป้าหมายดังกล่าว มหาวิทยาลัยจะต้องมีการบริหารงานที่มีคุณภาพ ซึ่งปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพ ได้แก่ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านบริหารทรัพย์สินและด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล ถือเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด เพราะมหาวิทยาลัยได้มีการปรับยุทธศาสตร์ในด้านต่างๆ ซึ่งต้องมีการบริหารทรัพยากร บุคคลให้สามารถปฏิบัติงานเพื่อเป็นไปตามแผนที่มหาวิทยาลัยตั้งเป้าหมายไว้ โดยบุคลากรทางด้าน การเงิน การบัญชี และพัสดุ ในมหาวิทยาลัย

มหาสารคามมีหน้าที่ปฏิบัติงานด้านการเงิน การบัญชีและพัสดุ บุคลากรทางด้านการเงินและบัญชี จะปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการและบริหารเงินงบประมาณ ต่างๆ ประกอบด้วย เงินรายได้ เงินรับฝาก และเงินงบประมาณแผ่นดิน ส่วนบุคลากรทางด้านพัสดุ ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการด้านพัสดุและจัดทำหลักฐานเอกสารเบิกจ่ายด้านพัสดุต่างๆ บุคลากร ดังกล่าวถือว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อองค์กรอย่างยิ่งและจำเป็นต้องอาศัยความรับผิดชอบในวิชาชีพของตนที่มีอยู่รวมทั้งองค์ประกอบอื่นๆ ในการทำงานสำหรับวิชาชีพของตน (กองคลังและพัสดุ สำนักงาน อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, http://fin.msu.ac.th/th/file/cost12018-04-05_17-17-54.pdf.) ซึ่งพันธกิจที่กล่าวมาข้างต้นจะนำมหาวิทยาลัยไปสู่ความสำเร็จได้นั้น จะต้องเป็นผลมาจากการปฏิบัติงานของบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และมีความรับผิดชอบในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีอาจารย์และบุคลากรเพิ่มขึ้น รวมทั้งมีอาคารสถานที่ในการเรียนการสอนหลายอาคาร หลายคณะ จึงทำให้สายงานพัสดุต้องมีการจัดหาพัสดุจำนวนมากในแต่ละปีในการสนับสนุนการเรียนการสอน และตอบสนองความต้องการผู้ใช้ทรัพยากรเพื่อให้การปฏิบัติงานของแต่ละหน่วยงานเป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งเจ้าหน้าที่พัสดุ จึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานพัสดุ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ประสิทธิภาพของการบริหารงานพัสดุ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ความสำคัญของการวิจัย

1. เป็นข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปเป็นแนวคิดในการบริหารงานขององค์กรต่างๆ ในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม และสามารถนำไปประยุกต์และต่อยอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. เป็นข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานพัสดุของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และช่วยให้ บุคลากรที่รับผิดชอบด้านงานพัสดุสามารถปฏิบัติงานเป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎระเบียบที่กำหนดไว้ และสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับหน่วยงานอื่นๆ ได้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ บุคลากรที่ได้รับมอบหมายหรือแต่งตั้งให้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 93 คน จากสำนักงานอธิการบดีและคณะ จำนวน 20 คณะ

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรที่ได้รับมอบหมายหรือแต่งตั้งให้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 72 คน จากสำนักงานอธิการบดีและคณะ จำนวน 20 คณะ ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้แต่ละหน่วยงานเป็นหน่วยของการสุ่ม ทำการสุ่มอย่างง่ายร้อยละ 80 พบว่าได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 74 คน แต่เมื่อเก็บแบบสอบถามแล้วได้จำนวน 72 ฉบับ

ในขั้นตอนของการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินงานตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร ระเบียบเกี่ยวกับงานพัสดุ ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามตามลักษณะของข้อมูลที่ต้องการทราบ ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

2. นำผลการศึกษาตามข้อ 1. มาประมวลและสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมงานด้านพัสดุเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มากปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

3. นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสม แล้วนำผลการพิจารณามาแก้ไขให้ถูกต้อง และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องและครอบคลุมกับปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

4. นำแบบสอบถามมาหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของแต่ละข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนำแบบสอบถามที่คัดเลือกไว้ จำนวน 34 ข้อ มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r_{xy}) ตั้งแต่ 0.26-0.89 มีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.61

5. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน โดยใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ได้แก่ ร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean), และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(Standard Deviation)

2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression)

โดยวิธีเพิ่มตัวแปรเป็นขั้นตอน (Stepwise)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ดังตาราง 1

ตาราง 1 เมตริกซ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	Y
X ₁	1.000						
X ₂	.221	1.000					
X ₃	.170	.684**	1.000				
X ₄	.249*	.513**	.480**	1.000			
X ₅	.256*	.330**	.330**	.463**	1.000		
X ₆	.122	.663**	.540**	.530**	.632**	1.000	
Y	.289*	.590**	.559**	.484**	.423**	.571**	1.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 1 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรและระหว่างตัวแปรพยากรณ์และตัวแปรเกณฑ์ ทั้ง 6 ตัวแปร รวมทั้งหมด 21 ค่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .25 ถึง .68 ทุกคู่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเป็นความสัมพันธ์ทางบวกทั้งหมด ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีค่าสูงสุด คือ ปัจจัยด้านกฎระเบียบ (X₃) ปัจจัยด้านการบังคับบัญชา (X₂) (r_{xy} = .684) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีค่าต่ำสุด คือ ปัจจัยด้าน

งบประมาณ (X₄) ปัจจัยด้านงบประมาณ (X₄) (r_{xy} = .249)

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 6 ตัว กับตัวแปรเกณฑ์ (Y) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) โดยเลือกตัวแปรพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์สูงสุดมาวิเคราะห์ก่อน พบว่าตัวแปรที่สามารถนำมาพยากรณ์ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีจำนวน 6 ตัว ดังตาราง 2-3

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ตัวแปรพยากรณ์	R	R ² _{adj}	E _{est}	F	p
X ₂	.601	.352	2.491	39.627*	.000
X ₂ , X ₄	.665	.426	2.344	27.362*	.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

จากตาราง 2 พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่เลือกมาวิเคราะห์ 6 ตัว มีเพียง 2 ตัวแปรเท่านั้นที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ปัจจัยด้านการบังคับ

บัญชา (X₂) และปัจจัยด้านงบประมาณ (X₄) ซึ่งสามารถอธิบายประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ร่วมกันได้ร้อยละ 42.60 (R²_{adj} = .426) และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (E_{est}) เท่ากับ 2.344

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์หาสมการพยากรณ์ประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตัวแปรพยากรณ์	b	β	t	p
Constant	10.177		3.947*	.000
การบังคับบัญชา (X ₂)	.547	.427	4.043*	.000
งบประมาณ (X ₄)	.360	.334	3.163*	.002

* มีนัยสำคัญที่สำคัญ .05

จากตาราง 3 พบว่า ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เรียงลำดับสัมประสิทธิ์การถดถอยจากสูงไปหาต่ำ คือ การบังคับบัญชา (X₂) และงบประมาณ (X₄) ตามลำดับ มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปของคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .547 และ .360 ตามลำดับ และมีค่าคงที่เท่ากับ 10.177 มีความสามารถในการพยากรณ์ได้ร้อยละ 42.60 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสมการที่สร้างได้มีลักษณะดังนี้

สมการในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = 10.177 + .547X_2^{**} + .360X_4^{**}$$

สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z_{Y'} = .427Z_2^{**} + .334Z_4^{**}$$

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่าปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.60-4.30) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมฤดี รัตนะคุณ (2551: 246-258) พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยกระบวนการบริหารมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในเขต จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมแล้วอยู่ในระดับมาก ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่

1.1 ด้านการบังคับบัญชา (X_2) เป็นตัวแปรพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องมาจากมหาวิทยาลัยมหาสารคามมีการกำหนดนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างอย่างชัดเจน และมีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน ถ้าองค์กรเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ได้ทำงานด้วยตนเอง ให้อิสระในการแสดงความคิดเห็นทำให้เจ้าหน้าที่มีความรู้สึกว่าคุณค่าในตัวของเจ้าหน้าที่ พัฒนาให้เจ้าหน้าที่ที่มีความคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้ผู้บริหารควรมีการควบคุมบังคับบัญชาเป็นระยะจึงจะทำให้การทำงานของเจ้าหน้าที่มีสมรรถนะสูงขึ้น ผู้บริหารที่มีนโยบายและการบริหารงานที่ชัดเจนแน่นอน มีการควบคุมบังคับบัญชาผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความเป็นกันเอง มีความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อนร่วมงาน มีความเข้าใจที่ดีต่อกัน ผู้บังคับบัญชาสามารถให้ความช่วยเหลือให้คำปรึกษาในการทำงาน ก็จะทำให้ผู้ร่วมงานมีความสุขในการทำงาน และสามารถทำทุกอย่างให้ประสบความสำเร็จได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของยงยุทธ เกษสาคร (2544: 161) กล่าวว่า ผู้บังคับบัญชาต้องสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยให้การสนับสนุนหรือให้ความสนใจส่วนบุคคล การบังคับบัญชาต้องมีการกระจายอำนาจ ในการตัดสินใจให้ลูกจ้างมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ลูกจ้างที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีผลต่อความพึงพอใจในงานในระดับที่สูงขึ้นต่อผู้บังคับบัญชาและสภาพการทำงาน

1.2 ด้านงบประมาณ (X_4) เป็นตัวแปรพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการประมาณการรายรับจริง การปรับลดงบประมาณ หรือการไม่ปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ ขาดการวางแผนที่ดี จะส่งผลกระทบต่อการบริหารงานพัสดุ ซึ่งผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหาสารคามได้เห็นความสำคัญในการจัดสรรงบประมาณในแต่ละปี โดยให้ทุกหน่วยงานหรือแต่ละคณะจัดทำงบประมาณเพื่อให้สอดคล้องกับแผนงานหรือภารกิจของหน่วยงานหรือคณะ และยังคงจัดสรรงบประมาณให้อย่างเพียงพอเหมาะสม และมีความยืดหยุ่น แต่ผู้ใช้งบประมาณในการดำเนินงานของหน่วยงานก็ต้องคำนึงถึงการใช้งบประมาณอย่างประหยัดและคุ้มค่า เพื่อให้ผลงานที่ออกมามีประสิทธิภาพด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชวนชื่น วุฒิสุมบูรณ์ (2547) พบว่า ปัจจัยด้านการจัดทำงานงบประมาณ มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานคลัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Gilman (http://scholar.harvard.edu/files/hrgilman/files/cv_russongilman_01_15.pdf) พบว่า การดำเนินงานจัดทำงานงบประมาณแบบมีส่วนร่วมนั้นต้องมีการปรึกษาหารือ กำกับดูแล และการมีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนโดยมุ่งเน้นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการออกแบบแสดงความคิดเห็นในโครงการต่างๆ โดยรวม พิจารณากลับกรองเพื่อให้งบประมาณที่ได้เกิดศักยภาพสูงสุด โดยการจัดทำงานงบประมาณแบบมีส่วนร่วมสามารถปรับปรุงและนำมาใช้ได้ และด้านความยุติธรรม

ผู้บริหารมุ่งเน้นให้ทุกคนในองค์กรมีกระบวนการจัดทำงานงบประมาณด้วยความชอบธรรม เพื่อลดความขัดแย้งเกี่ยวกับงบประมาณ สร้างความตระหนักถึงความสำคัญในการจัดทำงานงบประมาณกับผลประโยชน์ของทุกฝ่ายด้วยความเที่ยงธรรม ไม่เอินเอียง

2. ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ มี 2 ตัวแปร จากตัวแปรทั้งหมด 6 ตัวแปร โดยสามารถอธิบายผล

ของประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ร่วมกันได้ร้อยละ 42.60 ตัวแปรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ คือ ด้านการบังคับบัญชา (X_2): ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ ได้ร้อยละ 35.20 ตัวแปรที่มีความสำคัญรองลงมาจากผลการวิจัย คือ ด้านงบประมาณ (X_4)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานพัสดุ พบว่าประสิทธิภาพที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุอยู่ในระดับมาก ดังนั้น เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานพัสดุจะต้องมีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอทั้งทางด้านระเบียบวิธีปฏิบัติ พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้าง และหนังสือแจ้งเวียนที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานพัสดุ เพื่อลดปัญหาอันอาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานที่ผิด หรือไม่เข้าใจในระเบียบวิธีการปฏิบัติ นอกจากนี้ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญด้านความรู้และประสบการณ์ต่างๆ กับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานพัสดุ เช่น การเข้าร่วมอบรม สัมมนา ดูงาน จากหน่วยงานภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย เพื่อที่จะได้นำความรู้ความคิดเห็นจากหน่วยงานอื่นมาเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารงานพัสดุให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 จากผลการศึกษาปัจจัยด้านการบริหารที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการบังคับบัญชา ด้านกฎระเบียบ และด้านงบประมาณ พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นเพื่อให้การบริหารงานพัสดุมีประสิทธิภาพมากขึ้น สายงานพัสดุควรจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานพัสดุ สำหรับเป็นคู่มือในการปฏิบัติงานหรือจัดทำเว็บไซต์สายงานพัสดุ เพื่อให้ทราบถึงนโยบายการบริหารงานพัสดุ อันอาจการอนุมัติ

กฎระเบียบข้อบังคับ ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ รวมถึงระยะเวลาแล้วเสร็จ

1.3 จากผลการศึกษาปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ ทั้ง 2 ด้าน คือด้านสภาพแวดล้อมและด้านสังคม พบว่าปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยมหาสารคามในปัจจุบันมีสถานที่ในการทำงานและมีวัสดุอุปกรณ์อย่างเพียงพอ และเหมาะสมในการทำงาน รวมทั้งวัสดุและครุภัณฑ์ที่ใช้ทำงานอยู่ในสภาพที่งานใช้ได้ดี ดังนั้น เพื่อให้การบริหารงานพัสดุของมหาวิทยาลัยมหาสารคามมีประสิทธิภาพมากขึ้นมหาวิทยาลัยควรมีการขยายพื้นที่ใกล้เคียงในการทำงานเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้ถูกสุขลักษณะไม่แออัด และหน่วยงานที่อยู่ห่างไกลสายงานพัสดุ ควรกำหนดให้มีการประชุมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การสื่อสารและการติดต่อประสานงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

1.4 จากผลการศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ในการจัดหาพัสดุแต่ละครั้งควรมีการแต่งตั้งผู้เกี่ยวข้องเป็นคณะกรรมการดำเนินการจัดหาพัสดุและคณะกรรมการตรวจรับพัสดุทุกครั้ง และเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการพิจารณาตัดสินใจ เพื่อให้ได้มาซึ่งพัสดุที่มีคุณภาพคงทนถาวร มีราคาที่เหมาะสม ทันต่อการใช้งาน และเพื่อให้การบริหารงานพัสดุของมหาวิทยาลัยมีประสิทธิภาพมากขึ้น กรณีหน่วยงานมีความจำเป็นเร่งด่วนในการเบิกพัสดุในการใช้งานควรมีความยืดหยุ่นในการขอเบิกพัสดุ หรือขยายระยะเวลาในการเบิกพัสดุเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ หน่วยงานจะต้องมีการวางแผนความต้องการใช้งานพัสดุด้วย เพื่อจะได้มีพัสดุเพียงพอต่อการใช้งาน และไม่เหลือใช้มากเกินไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยตัวแปรอื่นๆ ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุเพิ่มเติม

นอกเหนือจากตัวแปรที่นำมาศึกษาในครั้งนี้ เช่น ด้านการจัดหาพัสดุ ด้านการควบคุมพัสดุ ด้านการเก็บรักษา ด้านการเบิกจ่ายพัสดุ และด้านการจำหน่ายพัสดุ

2.2 ควรมีการศึกษารูปแบบแนวทางการพัฒนาการบริหารงานพัสดุ เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ได้ให้การสนับสนุนทุนอุดหนุนการวิจัย งบประมาณเงินรายได้ประจำปี 2561 ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ รองคณบดี คณะศึกษาศาสตร์ รองศาสตราจารย์ สมนึก ภัททิยธนี ผู้ทรงคุณวุฒิ และนายวิรุฬ พลขานี นักวิชาการพัสดุ คณะวิศวกรรมศาสตร์ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ อีกทั้งยังกรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำอย่างดียิ่ง และเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือในการวิจัยจนสำเร็จ

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่พัสดุ มหาวิทยาลัยมหาสารคามทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์จากการทำวิจัยฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาบุพการีและบูรพาจารย์ทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- กองคลังและพัสดุ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2561). *แผนเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน สำหรับปีงบประมาณ พ.ศ. 2561*. http://fin.msu.ac.th/th/file/cost12018-04-05_17-17-54.pdf.
- กรมวิชาการ. (2545). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544* (พิมพ์ครั้งที่ 3). โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ชวนชื่น วุฒิสมนุรณ. (2547). *การสำรวจความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานคลัง กรณีศึกษาเทศบาลในจังหวัดระยอง*. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 8). สุวีริยาสาส์น.
- บุษบา บุศยพลการ. (2542). *ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานโรงพยาบาลชุมชน: ศึกษากรณีโรงพยาบาลบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร*. ภาคนิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปรีชา จำปารัตน์ และไพศาล ชัยมงคล. (2549). *การบริหารงานพัสดุ ทฤษฎีและปฏิบัติ*. สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- มลฤดี รัตนาคูณ. (2558). *ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดหนองคาย*. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 8(2), 246-258.

- มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2557). *ข้อมูลทั่วไปของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. สืบค้นเมื่อ 2561. จาก <<http://www.web.msu.ac.th/msucont.php?mn=mhistory>>
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). *ระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560*. เล่ม 134 ตอนพิเศษ 210 ง. หน้า 1-71. 23 สิงหาคม 2560.
- ศุภางค์ เทียนนิมิต. *ระบบควบคุมพัสดุของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคพายัพ*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สงวนศรี วรรณะภูมิ. (2538). *การบริหารงานพัสดุ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. ม.ป.ท.
- สามารถ ผดุงเกษมคง. (2542). *ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอในเขตการศึกษา 1*. วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยศิลปากร. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อารีย์ คงอำนาจ. (2552). *ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ: กรณีศึกษาวิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล*. การค้นคว้าอิสระ, มหาวิทยาลัยศิลปากร. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Gilman, R. (2012). *The Participatory Turn: Participatory Budgeting Comes to America*. http://scholar.harvard.edu/files/hrgilman/files/cv_russongilman_01_15.pdf.

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามสมรรถนะหลักของบุคลากร
สายสนับสนุน สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
**Factors Related to Performance Efficiency of Core Competencies of
Supporting Staff in Walai Rukhvej Botanical Research Institute,
Mahasarakham University**

กัทลี ศักดาคำ¹
Khathalee Sakdakham¹

Received: 22 May 2020

Revised: 3 July 2020

Accepted: 4 August 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานตามสมรรถนะหลักของบุคลากรสายสนับสนุน 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามสมรรถนะหลักของบุคลากรสายสนับสนุน ตัวอย่างในการวิจัยเป็นบุคลากรสายสนับสนุน สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 49 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.73 ถึง 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และสหสัมพันธ์พหุคูณ ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

1. บุคลากรสายสนับสนุนมีสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามสมรรถนะหลักของบุคลากรสายสนับสนุน เป็นดังนี้

2.1 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะหลักอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีจำนวน 10 ตัวแปร ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะหลักอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 1 ตัวแปร และปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์มีจำนวน 2 ตัวแปร

2.2 ปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามสมรรถนะหลักของบุคลากรสายสนับสนุน ได้แก่ ความมั่นคงในการทำงาน มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบเท่ากับ .280 มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ .383 และฐานะทางอาชีพ มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบเท่ากับ .301 มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ .469 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .799 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีอำนาจในการพยากรณ์ได้ร้อยละ 63.90 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานเท่ากับ .29 และค่าคงที่ของสมการในรูปคะแนนดิบเท่ากับ 2.009 โดยเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

¹ บุคลากรสถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม Email: khathalee.s@gmail.com

¹ Staff, Walai Rukhvej Botanical Research Institute, Mahasarakham University, Email: khathalee.s@gmail.com

สมการในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = 2.009 + 0.301X_7 + 0.280X_8$$

สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z_{y'} = 0.469Z_{x7} + 0.383Z_{x8}$$

คำสำคัญ: ปัจจัย, ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน, สมรรถนะหลัก, บุคลากรสายสนับสนุน

Abstract

The Purposes of this research were: 1) to evaluate level of performance of core competencies of supporting staff, and 2) to study the factors affecting performance efficiency of core competencies of supporting staff. The sample group used in this study included 49 supporting staff in Walai Rukhvej Botanical Research Institute (WRBRI), Mahasarakham University, selected by using the stratified random sampling technique by using the type of staff as a random unit. The instrument used in this study was a questionnaire with a confidential interval that ranged between 0.73 to 0.97. The statistics used for data analyses were means, percentage, standard deviation, Pearson correlation and multiple regression. The results of the study were as follows.

1. Core competencies of supporting staff had relatively high levels when based on overall performance or particular aspects of performance.

2. Factors affecting performance efficiency of core competencies of supporting staff were as follows.

2.1 Ten factors were significantly correlated to the core competencies at a significance level of 0.01. Another factor related to the core competencies at a significance level of 0.05, whereas two factors were not significantly correlated.

2.2 Factors affecting performance efficiency were the work stability and the career status factors. These two factors had coefficients of the predictors in the form of raw scores at 0.280 and 0.301, and the predictor coefficients in the standard score at 0.383 and 0.469, respectively. The correlation coefficient was 0.799 with statistical significance at the level of 0.01. The predictive power at 63.90%, the standard error value was 0.29, and the constant of equation in the raw score was 2.009. An equation in terms of raw and standard scores could be written as the follows:

$$Y' = 2.009 + 0.301X_7 + 0.280X_8$$

$$Z_{y'} = 0.469Z_{x7} + 0.383Z_{x8}$$

Keywords: Factors, Performance Efficiency, Core Competencies, Supporting Staffs

บทนำ

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้ปฏิรูประบบราชการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา ทำให้หน่วยงานของรัฐ กระทรวง ทบวง กรมต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงาน แนวคิดและพฤติกรรมการทำงาน รวมถึงมีการกำหนดความรู้ความสามารถ คุณสมบัติเฉพาะและทักษะในการปฏิบัติงานกับผู้ครองตำแหน่งนั้นๆ ต่อมาได้มีประกาศ ก.พ.อ. เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติราชการของข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2553 ซึ่งให้มีการประเมินค่าของผลการปฏิบัติงานโดยพิจารณาผลสัมฤทธิ์ของงานในหน้าที่และพฤติกรรมในการปฏิบัติราชการของข้าราชการตามสมรรถนะที่สภาสถาบันอุดมศึกษากำหนด (กองการเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2554) จากนั้นมหาวิทยาลัยมหาสารคามจึงได้มีออกข้อบังคับว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติราชการของข้าราชการและพนักงาน พ.ศ. 2554 และเริ่มบังคับใช้ในรอบประเมินรอบที่ 2 ของปีงบประมาณ 2554 เป็นต้นมา นับเป็นจุดเริ่มต้นของการนำสมรรถนะมาใช้ในการประเมินการปฏิบัติราชการของข้าราชการและพนักงานอย่างจริงจัง ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนเห็นว่าเมื่อองค์กรนำระบบสมรรถนะมาใช้แล้วจะช่วยเสริมสร้างให้ข้าราชการมีคุณภาพ มีคุณธรรมและ จริยธรรมยิ่งขึ้น

มหาวิทยาลัยมหาสารคามได้ออกประกาศ ก.บ.ม. ว่าด้วยการกำหนดสมรรถนะและระดับสมรรถนะสำหรับข้าราชการและพนักงาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พ.ศ. 2554 ซึ่งประกอบด้วยสมรรถนะ 3 ส่วน ได้แก่ 1) สมรรถนะหลัก จำนวน 5 ด้าน ใช้สำหรับข้าราชการและพนักงานทุกตำแหน่ง และ 2) สมรรถนะเฉพาะลักษณะงานที่ปฏิบัติ จำนวน 6 ด้าน ใช้สำหรับข้าราชการและพนักงานเฉพาะตามตำแหน่งที่รับผิดชอบโดยจะแตกต่างกันไปในแต่ละตำแหน่ง และ 3) สมรรถนะ

ทางการบริหาร จำนวน 5 ด้าน ใช้สำหรับตำแหน่งประเภทผู้บริหาร

สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช เป็นส่วนราชการภายในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีพันธกิจจัดการเรียนการสอน วิจัย บริการวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยภารกิจดังกล่าวมีความจำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีคุณภาพและสามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงตามที่หน่วยงานได้วางเป้าหมายไว้ อีกทั้งบุคลากรเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าในองค์กรอย่างมาก เป็นรากฐานในการดำเนินกระบวนการและสร้างผลผลิตให้กับองค์กร ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง แต่ทั้งนี้เนื่องจากสถาบันวิจัยวลัยรุกขเวชได้นำสมรรถนะประจำตำแหน่งมากำหนดในการเกณฑ์การประเมินเฉพาะข้าราชการและพนักงานมหาวิทยาลัยตามระเบียบของมหาวิทยาลัย ยังไม่ครอบคลุมถึงบุคลากรที่เป็นลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราวซึ่งมีจำนวนมากถึง 45 คน จากบุคลากรทั้งหมด 64 คน คิดเป็นร้อยละ 70.31 (สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช, 2560) โดยบุคลากรกลุ่มนี้นับได้ว่าเป็นกำลังสำคัญอย่างมากที่จะช่วยสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามพันธกิจ ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเพื่อมาปรับใช้กับบุคลากรให้เหมาะสมตามลักษณะและพฤติกรรมของแต่ละบุคคล

Maslow ได้อธิบายถึงพฤติกรรมของบุคคลว่ามีความต้องการเป็นระดับต่างๆ เรียงลำดับตามความสำคัญได้จากความต้องการระดับต่ำสุด คือความต้องการทางร่างกาย ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการทางสังคม ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง จนถึงระดับสูงสุดคือความต้องการความสมหวังของชีวิต (Maslow, 1943; อ้างอิงใน สมยศ นาวิการ, 2544: 127-129) หน้าโดยความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้ว จะไม่เป็นสิ่งจูงใจอีก แต่ความต้องการที่ยังไม่ได้

รับการตอบสนองจะเป็นสิ่งจูงใจต่อไป และความ ต้องการของบุคคลจะมีความซ้ำซ้อนโดยความ ต้องการอย่างหนึ่งอาจจะยังไม่ทันหมดไปความ ต้องการอย่างอื่นจะเกิดขึ้นมา

ปัจจัยจูงใจเป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลใน องค์กรเกิดแรงจูงใจหรือมีความพึงพอใจในการ ทำงาน และช่วยให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ มากขึ้น (Herzberg, 1959 ; อ้างอิงใน อัครเดช ไม้จันทร์, 2560: 20-21) ได้แก่ ความสำเร็จ ในหน้าที่การงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ลักษณะงาน ความรับผิดชอบ และความก้าวหน้า ในตำแหน่ง รวมถึงปัจจัยแวดล้อมซึ่งเป็นปัจจัย ที่ทำให้เกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจในงานมักจะ เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมของงาน ปัจจัยนี้ ช่วยป้องกันไม่ให้เกิดอาการในองค์กรเกิดความ ไม่พึงพอใจหรือไม่มีความสุขในการทำงาน เนื่องจากบุคคลมีความต้องการที่จะหลีกเลี่ยง ความยากลำบากในการปฏิบัติงาน ซึ่งถ้าความ ต้องการหรือปัจจัยเหล่านี้ไม่ได้รับการตอบสนอง จะทำให้เกิดความไม่พึงพอใจในการทำงานได้ ได้แก่ นโยบายและการบริหาร การปกครองบังคับ บัญชา เงินเดือนและความมั่นคง สัมพันธภาพ ในการทำงาน และสภาพการทำงาน เป็นต้น

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548: 132- 139) ได้อธิบายความพึงพอใจในการทำงานมี ส่วนเกี่ยวข้องกับ 3 ปัจจัย ซึ่งใช้เป็นเครื่องมือบ่งชี้ ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับกับความพึงพอใจในการ ทำงานได้ ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านบุคคล มี 11 ประการ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ประสบการณ์ ระดับเงิน เดือน จำนวนสมาชิกในการรับผิดชอบ เวลาในการ ทำงาน เซวรณ์ปัญญา บุคลิกภาพ แรงจูงใจในการ ทำงาน และความสนใจในงาน 2) ปัจจัยด้านงาน มี 7 ประการ ได้แก่ โครงสร้างของงาน ลักษณะของ งาน ทักษะในการทำงาน ฐานะทางวิชาชีพ ขนาด ของหน่วยงาน ความห่างไกลของบ้านกับที่ทำงาน และสภาพทางภูมิศาสตร์ 3) ปัจจัยด้านการจัดการ มี 12 ประการ ได้แก่ ความมั่นคงในงาน รายรับ

ผลประโยชน์ โอกาสก้าวหน้า อำนาจตามตำแหน่ง หน้าที่ สภาพการทำงาน เพื่อนร่วมงาน ความ รับผิดชอบ การนิเทศงาน การสื่อสารกับผู้บังคับ บัญชา ความศรัทธาในตัวผู้บริหาร และความเข้าใจ กันระหว่างผู้บริหารกับพนักงาน สอดคล้องกับ ศศิวิมล ทองพั้ว (2548, 103) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยที่ มีผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานพบว่าปัจจัย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ทำงาน ระดับการศึกษา และการฝึก อบรม 2) ปัจจัยด้านงาน ได้แก่ ลักษณะงาน ทักษะ ในการทำงาน ฐานะทางอาชีพ และโครงสร้างงาน 3) ปัจจัยด้านการจัดการ ได้แก่ ความมั่นคงในงาน อำนาจตามตำแหน่งหน้าที่ โอกาสก้าวหน้า และ ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับ บัญชา และการยอมรับจากเพื่อนร่วมงาน

ดังนั้นเพื่อเป็นการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น สำหรับประกอบการวางแผนและตัดสินใจของ ผู้บริหารในการพัฒนาบุคลากรสายสนับสนุน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตามสมรรถนะ หลักของบุคลากรสายสนับสนุน สถาบันวิจัย วิทยาลัยราชเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อ ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและความคาดหวังที่จะให้ บุคลากรสายสนับสนุนทุกระดับมีสมรรถนะเต็ม ขีดความสามารถตามคุณวุฒิและตำแหน่งหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมาย โดยจะนำผลการศึกษามาเป็น แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรใน สังเกต และเพื่อจะช่วยให้หน่วยงานมีทิศทางการ บริหารทรัพยากรบุคคลที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดย มุ่งที่พัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะอื่นๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการ ปฏิบัติงาน และพร้อมที่จะขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ เป้าหมายที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานตามสมรรถนะ หลักของบุคลากรสายสนับสนุน สถาบันวิจัย

วลัยรุกขเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามสมรรถนะหลักของบุคลากรสายสนับสนุน สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วิธีการศึกษา

ประชากรเป็นบุคลากรสายสนับสนุนสังกัดสถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 56 คน ได้แก่ ข้าราชการ 8 คน พนักงานปฏิบัติการ 3 คน ลูกจ้างประจำ 6 คน และลูกจ้างชั่วคราว 39 คน

ตัวอย่างเป็นบุคลากรสายสนับสนุนสังกัดสถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 49 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการใช้ตารางการประมาณขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970: 608-609) แล้วดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้ประเภทของบุคลากรเป็นหน่วยในการสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามสมรรถนะหลักของบุคลากรสายสนับสนุน สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นและนำมาทดลองใช้กับบุคลากรสายสนับสนุนจาก 8 หน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน และวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของแต่ละข้อกับคะแนนรวม คัดเลือกข้อที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แล้วนำแบบสอบถามไปหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของครอนบาค แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของบุคลากรสายสนับสนุน สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีจำนวน 9 ข้อ แบ่งเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษาสูงสุด ประเภทบุคลากร ตำแหน่งงาน และการประชุม/อบรม/สัมมนา และแบบเติมข้อมูลจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ อายุ ประสบการณ์ทำงานในสถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และรายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์ 5 ระดับตามวิธีการของลิเคอร์ท (Likert Scale) มีจำนวน 10 ปัจจัย ดังนี้

1. โครงสร้างของงาน จำนวน 3 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .47-.63 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .73
2. ความรู้และทักษะในการทำงาน จำนวน 4 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .47-.81 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .83
3. ลักษณะงาน จำนวน 5 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .55-.71 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .83
4. สภาพการทำงาน จำนวน 4 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .66-.73 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .85
5. อำนาจตามตำแหน่งหน้าที่ จำนวน 3 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .65-.71 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .82
6. ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา จำนวน 5 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .45-.78 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .83

7. ฐานะทางอาชีพ จำนวน 5 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .57-.83 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .89

8. ความมั่นคงในการทำงาน จำนวน 4 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .67-.84 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .88

9. ค่าตอบแทนและสวัสดิการ จำนวน 4 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .73-.88 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .91

10. โอกาสก้าวหน้า จำนวน 4 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .38-.78 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .83

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์ 5 ระดับตามวิธีการของลิเคอร์ท (Likert Scale) มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .49-.88 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97 มีจำนวน 5 ด้านดังนี้

1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ จำนวน 7 ข้อ
2. การบริการที่ดี จำนวน 6 ข้อ
3. การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ จำนวน 6 ข้อ
4. การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม จำนวน 6 ข้อ
- 5.0 การทำงานเป็นทีม จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ซึ่งมีข้อคำถามปลายเปิด (Open Ended Form) จำนวน 5 ข้อ ตามสมรรถนะหลัก 5 ด้านเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

แจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 49 ฉบับและเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง ผลปรากฏว่าเก็บคืนได้ร้อยละ 100 ของแบบสอบถามที่แจกไปทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน และความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากการให้คะแนนคำตอบของแบบสอบถามและนำค่าเฉลี่ยมาแปลความหมายโดยเทียบเกณฑ์ Midpoint ตามวิธีการของบุญชม ศรีสะอาด (2553)

2. การศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามสมรรถนะหลักของบุคลากรสายสนับสนุน สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ภายในด้วยการวิเคราะห์หาสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-moment Correlation Coefficient) และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Regression) ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นบันได (Stepwise Regression) (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2551)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่ามีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานรายด้านอยู่ในระดับมากจำนวน 8 ด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ โครงสร้างของงาน ($\bar{X}$ =4.20) ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา ($\bar{X}$ =4.16) ความรู้และทักษะในการทำงาน ($\bar{X}$ =4.07) ลักษณะงาน ($\bar{X}$ =3.96)

สภาพการทำงาน ($\bar{X}=3.85$) อำนาจตามตำแหน่ง
หน้าที่ ($\bar{X}=3.84$) ฐานะทางอาชีพ ($\bar{X}=3.64$) และ
ความมั่นคงในการทำงาน ($\bar{X}=3.93$) และความคิด
เห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน

ด้านที่อยู่ในระดับปานกลางมีจำนวน 2 ด้าน เรียง
ตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ โอกาสก้าวหน้า
($\bar{X}=3.39$) และค่าตอบแทนและสวัสดิการ ($\bar{X}=2.99$)
ดังตาราง 1

ตาราง 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานรายด้านของบุคลากรสายสนับสนุน
สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ด้าน	ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ คิดเห็น
1	โครงสร้างของงาน	4.20	0.62	มาก
	1.1 หน่วยงานของท่านมีการแบ่งโครงสร้างและหน้าที่ที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน	4.24	0.60	มาก
	1.2 งานของท่านมีแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน	4.08	0.76	มาก
	1.3 หน่วยงานท่านได้จัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานเป็นลายลักษณ์อักษร	4.27	0.86	มาก
2	ความรู้และทักษะในการทำงาน	4.07	0.65	มาก
	2.1 ท่านได้รับมอบหมายงานที่สอดคล้องกับความรู้และประสบการณ์การปฏิบัติงาน	4.24	0.63	มาก
	2.2 ท่านได้รับการเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ	4.02	0.83	มาก
	2.3 หน่วยงานมีแผน/แนวทางการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะความชำนาญในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน	4.00	0.76	มาก
	2.4 ท่านได้เรียนรู้เทคนิควิธีการเฉพาะด้าน เพื่อสร้างความพร้อมในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย	4.02	0.92	มาก
3	ลักษณะงาน	3.96	0.61	มาก
	3.1 งานที่ท่านรับผิดชอบอยู่เป็นงานที่ตรงตามความถนัด	4.24	0.66	มาก
	3.2 งานที่ท่านรับผิดชอบเป็นงานที่ต้องอาศัยทักษะหลายทักษะ	4.00	0.79	มาก
	3.3 งานของท่านต้องใช้ความรู้ความสามารถเฉพาะทาง	3.90	0.77	มาก
	3.4 งานของท่านเป็นงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือกับงานอื่น	4.08	0.81	มาก
	3.5 งานของท่านเป็นงานที่มีการบูรณาการศาสตร์	3.57	0.96	มาก
4	สภาพการทำงาน	3.85	0.68	มาก
	4.1 สถานที่ทำงานของท่านมีบรรยากาศในการทำงานที่ดี	4.41	0.73	มาก
	4.2 การจัดแบ่งสถานที่/พื้นที่ในการปฏิบัติงานมีความเหมาะสมกับการปฏิบัติงาน	4.16	0.62	มาก
	4.3 วัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอต่อการปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่	3.45	1.00	ปานกลาง
	4.4 มหาวิทยาลัยและหน่วยงานให้งบประมาณสนับสนุนแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับงานที่ท่านปฏิบัติอย่างเพียงพอ	3.37	0.93	ปานกลาง

ตาราง 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานรายด้านของบุคลากรสายสนับสนุนสถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ต่อ)

ด้าน	ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
5	อำนาจตามตำแหน่งหน้าที่	3.84	0.67	มาก
	5.1 ท่านสามารถแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ของหน่วยงานและงานที่ปฏิบัติได้อย่างอิสระ	3.78	0.77	มาก
	5.2 ผู้บังคับบัญชาหรือเพื่อนร่วมงานมีอิทธิพลในการตัดสินใจในงานที่ท่านรับผิดชอบ	3.86	0.79	มาก
	5.3 ท่านสามารถควบคุมสั่งการประสานงานผู้บังคับบัญชาหรือเพื่อนร่วมงานให้ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงได้ตามเวลาที่กำหนด	3.90	0.85	มาก
6	ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา	4.16	0.53	มาก
	6.1 ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนหรือแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงาน	3.41	1.06	ปานกลาง
	6.2 เพื่อนร่วมงานของท่านมีความเป็นกันเอง	4.43	0.54	มาก
	6.3 บุคลากรในหน่วยงานมีการทำงานแบบร่วมมือกันเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วง	4.29	0.58	มาก
	6.4 บุคลากรในหน่วยงานมีความร่วมมือกิจกรรมของหน่วยงานและมหาวิทยาลัยอย่างสม่ำเสมอ	4.45	0.54	มาก
	6.5 เมื่อเกิดปัญหาในการทำงานขึ้น ท่านสามารถปรึกษาหารือกับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชาได้	4.20	0.61	มาก
7	ฐานะทางอาชีพ	3.64	0.74	มาก
	7.1 ท่านได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานใหม่ๆ และท้าทายความสามารถอยู่เสมอ	3.78	0.82	มาก
	7.2 ท่านได้รับการยอมรับนับถือในความรู้ความสามารถการทำงานจากเพื่อนร่วมงาน	3.84	0.85	มาก
	7.3 ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของท่านได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมงานในกลุ่มหรือทีม	3.71	0.84	มาก
	7.4 ท่านได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการต่างๆ ทั้งในหน้าที่ที่รับผิดชอบหรือโครงการกิจกรรมของหน่วยงาน	3.39	0.98	ปานกลาง
	7.5 งานที่ท่านรับผิดชอบได้รับการยกย่องทางวิชาชีพ	3.51	1.00	มาก
8	ความมั่นคงในการทำงาน	3.93	0.66	มาก
	8.1 หน่วยงานได้ส่งเสริมให้ท่านมีการพัฒนาเพิ่มพูนความรู้ ทักษะในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง	3.39	1.00	ปานกลาง
	8.2 ท่านมีความเชื่อมั่นว่าตนเองทำงานได้ตามมาตรฐานที่กำหนด	4.20	0.54	มาก
	8.3 ท่านรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในด้านตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบอยู่	3.84	0.87	มาก
	8.4 ท่านมีส่วนในการรักษาชื่อเสียงของหน่วยงาน	4.29	0.74	มาก

ตาราง 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานรายด้านของบุคลากรสายสนับสนุน สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ต่อ)

ด้าน	ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
9	ค่าตอบแทนและสวัสดิการ	2.99	1.14	ปานกลาง
	9.1 เงินเดือนและค่าตอบแทนที่ได้รับขณะนี้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของท่าน	2.84	1.30	ปานกลาง
	9.2 ท่านได้รับเงินเดือนและค่าตอบแทนต่างๆ เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน	2.61	1.30	ปานกลาง
	9.3 ท่านได้รับสวัสดิการอื่นๆ เช่น ค่ารักษาพยาบาล ประกันสุขภาพ/อุบัติเหตุกลุ่ม ค่าเล่าเรียนบุตร บ้านพักอย่างเหมาะสม	3.29	1.35	ปานกลาง
	9.4 งานที่ท่านทำอยู่ปัจจุบันมีสวัสดิการตอบแทนเมื่อท่านพ้นสภาพหรือออกจากตำแหน่งแล้ว	3.24	1.36	ปานกลาง
10	โอกาสก้าวหน้า	3.39	0.88	ปานกลาง
	10.1 ความรู้ความสามารถของท่านที่มีในขณะนี้ ทำให้มีโอกาสดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น	3.16	1.11	ปานกลาง
	10.2 หน่วยงานเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ท่านได้รับการฝึกอบรมและการศึกษาต่อ	3.47	1.06	ปานกลาง
	10.3 เมื่อเปรียบเทียบกับเพื่อนที่เข้าทำงานพร้อมกันกับท่าน ท่านมีความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานเร็วกว่า	3.18	1.15	ปานกลาง
	10.4 ท่านได้รับการพิจารณาความดีความชอบตามผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นธรรม	3.76	0.99	มาก

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่ามีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.21$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดย

เรียงค่าเฉลี่ยจากลำดับมากไปหาน้อยดังนี้ การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม ($\bar{X}=4.40$) การทำงานเป็นทีม ($\bar{X}=4.37$) การบริการที่ดี ($\bar{X}=4.25$) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ ($\bar{X}=4.19$) และการสั่งสมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ($\bar{X}=3.80$) ดังตาราง 2

ตาราง 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานโดยรวมและรายด้านของบุคลากรสายสนับสนุน สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ด้าน	สมรรถนะหลักในการปฏิบัติงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1	การมุ่งผลสัมฤทธิ์	4.19	0.54	มาก
	1.1 ท่านมุ่งมั่นหรือพยายามปฏิบัติงานในหน้าที่ให้ดี ถูกต้อง เสร็จทันกำหนดเวลา	4.41	0.57	มาก

ตาราง 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานโดยรวมและรายด้านของบุคลากรสายสนับสนุน สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ต่อ)

ด้าน	สมรรถนะหลักในการปฏิบัติงาน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1.2	ท่านมีความอดทน ขยันหมั่นเพียรในการทำงาน	4.43	0.61	มาก
1.3	ท่านมีความต้องการทำงานให้ได้ดีขึ้น ให้ความเห็นในเชิงปรับปรุงพัฒนาเมื่อเห็นความสูญเสียเปล่าหรือหย่อน..ประสิทธิภาพในงาน	4.12	0.83	มาก
1.4	ท่านมีการกำหนดเป้าหมายในการทำงานและสามารถทำงานได้ตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีคุณภาพ	4.20	0.61	มาก
1.5	ท่านสามารถปรับปรุงวิธีการทำงานเพื่อให้ได้ผลงานที่ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น	4.22	0.74	มาก
1.6	ท่านมีการกำหนดเป้าหมายที่ยากขึ้นกว่าเดิมรวมทั้งพัฒนางาน เพื่อให้ได้ผลงานที่ดีขึ้นและโดดเด่น	4.08	0.79	มาก
1.7	ท่านกล้าตัดสินใจ แม้ว่าการตัดสินใจนั้นจะมีความเสี่ยงเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยงาน	3.84	0.85	มาก
2	การบริการที่ดี	4.25	0.55	มาก
2.1	ท่านให้บริการแก่ผู้รับบริการด้วยความเต็มใจ สุภาพ	4.43	0.58	มาก
2.2	ท่านแจ้งให้ผู้รับบริการทราบความคืบหน้าในการดำเนินเรื่อง หรือขั้นตอนงานต่างๆ	4.33	0.63	มาก
2.3	ท่านสามารถประสานงานภายในหน่วยงาน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้รับบริการได้รับบริการที่ต่อเนื่องและรวดเร็ว	4.27	0.60	มาก
2.4	ท่านช่วยรับเป็นธุระหรือช่วยแก้ปัญหาให้แก่ผู้รับบริการอย่างรวดเร็ว	4.31	0.65	มาก
2.5	ท่านให้ข้อมูลข่าวสาร ที่เกี่ยวข้องกับงานที่กำลังให้บริการอยู่ ซึ่งเป็นประโยชน์แก่ผู้รับบริการแม้ว่าผู้รับบริการจะไม่ได้ถามถึง หรือไม่ทราบมาก่อน	4.08	0.84	มาก
2.6	ท่านนำเสนอวิธีการให้บริการที่ผู้รับบริการจะได้รับประโยชน์สูงสุด	4.08	0.77	มาก
3	การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ	3.80	0.73	มาก
3.1	ท่านสนใจศึกษาหาความรู้ สนใจเทคโนโลยีและองค์ความรู้ใหม่ๆ ในสาขาอาชีพหรือหน้าที่ของตนเอง เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองให้ดียิ่งขึ้น	4.06	0.69	มาก
3.2	ท่านรอบรู้ในเทคโนโลยีหรือองค์ความรู้ใหม่ๆ สาขาอาชีพหรือในหน้าที่ของตนเองหรือที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง	3.80	0.87	มาก
3.3	ท่านรับรู้ถึงแนวโน้มวิทยาการที่ทันสมัย และเกี่ยวข้องกับงานของตนเองอย่างต่อเนื่อง	3.80	0.98	มาก
3.4	ท่านสามารถนำวิชาการ ความรู้ หรือเทคโนโลยีใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ได้	3.80	0.76	มาก
3.5	ท่านสามารถแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดจากการนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ได้	3.71	0.91	มาก

ตาราง 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานโดยรวมและรายด้านของบุคลากรสายสนับสนุน สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ต่อ)

ด้าน	สมรรถนะหลักในการปฏิบัติงาน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
	3.6 ท่านมีความรู้ความเชี่ยวชาญที่ผสมผสานหลายสาขาหรือหลายด้าน และสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในงานได้อย่างกว้างขวาง	3.65	0.95	มาก
4	การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม	4.40	0.50	มาก
	4.1 ท่านปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริต ไม่เลือกปฏิบัติ ถูกต้องตามกฎหมาย และระเบียบวินัย	4.31	0.71	มาก
	4.2 ท่านรักษาคำพูด มีสัจจะ และเชื่อถือได้	4.45	0.58	มาก
	4.3 ท่านแสดงให้เห็นปรากฏถึงความมีจิตสำนึกในความเป็นบุคลากรของส่วนราชการ	4.45	0.61	มาก
	4.4 ท่านยึดมั่นในหลักการ/จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ/จรรยาบรรณของบุคลากรสายสนับสนุน โดยไม่เบี่ยงเบนด้วยอคติหรือผลประโยชน์ กล่าวรับผิดและรับผิดชอบ	4.45	0.61	มาก
	4.5 ท่านเสียสละความสุขส่วนตน เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการ	4.37	0.49	มาก
	4.6 ท่านเป็นหยัดเพื่อความถูกต้องโดยมุ่งพิทักษ์ผลประโยชน์ของทางราชการแม้ตกอยู่ในสถานการณ์ที่อาจยากลำบาก	4.39	0.53	มาก
5	การทำงานเป็นทีม	4.37	0.51	มาก
	5.1 ท่านทำงานของตนในทีมได้สำเร็จตามที่ได้รับมอบหมาย และรายงานให้สมาชิกในทีมทราบถึงความคืบหน้าของการดำเนินงาน	4.29	0.68	มาก
	5.2 ท่านสนับสนุนการตัดสินใจของทีม ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานของทีม	4.35	0.60	มาก
	5.3 ท่านสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่นและให้ความร่วมมือในทีมได้ดี	4.51	0.58	มากที่สุด
	5.4 ท่านกล่าวถึงเพื่อนร่วมงานในเชิงสร้างสรรค์และแสดงความเชื่อมั่นในศักยภาพของเพื่อนร่วมทีมทั้งต่อหน้าและลับหลัง	4.02	1.03	มาก
	5.5 ท่านรับฟังความเห็นของสมาชิกในทีม และเต็มใจเรียนรู้จากผู้อื่น	4.49	0.62	มาก
	5.6 ท่านตัดสินใจหรือวางแผนงานร่วมกันในทีมจากความคิดเห็นของเพื่อนร่วมทีม	4.43	0.61	มาก
	5.7 ท่านให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลแก่เพื่อนร่วมทีม แม้ไม่มีการร้องขอ	4.49	0.54	มาก
	โดยรวม	4.21	0.48	มาก

ผลการศึกษานี้มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามสมรรถนะหลักของบุคลากรสายสนับสนุน สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่วิเคราะห์โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์แต่ละตัวกับตัวแปรเกณฑ์ พบว่าตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 10 ตัว ได้แก่ โครงสร้างของงาน (X1) ความรู้และทักษะในการทำงาน (X2) ลักษณะงาน (X3) สภาพการทำงาน (X4) อำนาจตามตำแหน่งหน้าที่ (X5) ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา (X6) ฐานะทางอาชีพ (X7) ความมั่นคงในการทำงาน (X8) ค่าตอบแทนและสวัสดิการ (X9)

และโอกาสก้าวหน้า (X10) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.40 ถึง 0.76 และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 1 ตัว คือ รายได้ต่อเดือน (P8) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.30 และตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์ ได้แก่ อายุ (P3) และประสบการณ์ทำงานในสถาบันวิจัย

วลัยรุกชเวช (P7) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทุกตัว พบว่ามีความสัมพันธ์ภายในอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 51 ตัว มีความสัมพันธ์ภายในอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 6 ตัว และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติจำนวน 33 ตัว ดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์แต่ละตัวกับตัวแปรเกณฑ์

ตัวแปร	com	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9	X10	P1	P7	P8
com	1.00													
X1	0.40**	1.00												
X2	0.46**	0.57**	1.00											
X3	0.63**	0.61**	0.68**	1.00										
X4	0.44**	0.36*	0.65**	0.38**	1.00									
X5	0.62**	0.54**	0.55**	0.55**	0.61**	1.00								
X6	0.64**	0.43**	0.50**	0.66**	0.43**	0.72**	1.00							
X7	0.76**	0.47**	0.58**	0.68**	0.40**	0.71**	0.80**	1.00						
X8	0.74**	0.44**	0.69**	0.52**	0.55**	0.63**	0.60**	0.76**	1.00					
X9	0.43**	0.03	0.21	0.33*	0.01	0.22	0.37**	0.54**	0.41**	1.00				
X10	0.64**	0.41**	0.65**	0.63**	0.46**	0.51**	0.53**	0.74**	0.70**	0.55**	1.00			
P3	-0.02	-0.09	0.01	-0.12	-0.11	-0.08	0.11	0.06	0.2	0.17	-0.01	1.00		
P7	0.12	-0.03	-0.17	-0.2	-0.19	0.02	0.13	0.17	0.21	0.21	0.1	0.73**	1.00	
P8	0.30*	0.03	0.23	0.36*	-0.07	0.09	0.16	0.22	0.22	0.53**	0.31*	0.30*	0.26	1.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบตัวแปรเป็นขั้นๆ พบตัวแปรสามารถพยากรณ์ปัจจัยที่มีผลต่อสมรรถนะหลักของบุคลากรสายสนับสนุน สถาบันวิจัยวลัยรุกชเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม คือ ฐานะทางอาชีพ (X7) และ

ความมั่นคงในการทำงาน (X8) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .799 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R²) เท่ากับ .639 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (S_{Eest}) เท่ากับ .29 ดังตาราง 4

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ตัวพยากรณ์	R	R ²	F	Sig	R ² _{adj}	SE _{est}
X7	.760 ^a	.577	64.173	.000	.568	.31
X7, X8	.799 ^b	.639	40.720	.000	.623	.29

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณโดยใช้ตัวแปร ฐานะทางอาชีพ (X7) และความมั่นคงในการทำงาน (X8) เป็นตัวพยากรณ์สมรรถนะหลัก พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบเท่ากับ .301 และ .280 ตามลำดับ มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ .469 และ .383 ตามลำดับ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .799 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีอำนาจในการพยากรณ์ได้

ร้อยละ 63.90 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานเท่ากับ .29 และค่าคงที่ของสมการในรูปคะแนนดิบเท่ากับ 2.009 ดังตาราง 5 และสามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

สมการในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = 2.009 + 0.301X_7 + 0.280X_8$$

สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z_{Y'} = 0.469Z_{X_7} + 0.383Z_{X_8}$$

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ โดยใช้ตัวแปร ฐานะทางอาชีพ (X7) และความมั่นคงในการทำงาน (X8) เป็นตัวพยากรณ์สมรรถนะหลักของบุคลากรสายสนับสนุน สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตัวแปรพยากรณ์	b	SE _b	β	t	Sig.
X7	.301	.088	.469	3.435	.001
X8	.280	.100	.383	2.807	.007

R=0.799 R² =0.639 S_{Est} = .29 F= 40.720 Constant=2.009

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ระดับการปฏิบัติงานตามสมรรถนะหลัก พบว่า มีสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ อมร โททำ, ประมาภรณ์ บุตรमारศรี (2552: 82) ที่พบว่าความเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยมหาสารคามโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เมฆลา วุฒิมวงศ์ (2558) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนของวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ซึ่งพบว่ามีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักโดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากสถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นหน่วยงานขนาดเล็ก มีการแบ่งโครงสร้างตามสายงาน บุคลากรมี

ความคุ้นเคยกันและมีความสัมพันธ์อันดีต่อกันจึงส่งผลให้บุคลากรมีระดับสมรรถนะที่ดี ดังจะเห็นได้จากประเด็นการสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่นและให้ความร่วมมือในทีมได้ดี การรับฟังความเห็นของสมาชิกในทีมและเต็มใจเรียนรู้จากผู้อื่น และการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลแก่เพื่อนร่วมทีมแม้ไม่มีการร้องขอนั้นเป็นประเด็นที่บุคลากรให้ความสำคัญในอันดับต้นๆ สอดคล้องกับ พัทธพงษ์ศรณต์ สุดประเสริฐ (<https://sites.google.com/site/rtech603xx/the-unit/iunit-1>) ที่ได้อธิบายแนวคิดว่าองค์กรขนาดเล็กมีการบังคับบัญชาตามสายงานเป็นขั้นตอน จุดใดที่มีการปฏิบัติงานล่าช้าก็สามารถตรวจสอบได้รวดเร็ว ผู้ปฏิบัติงานได้คลุกคลีกับสภาพของปัญหาที่เป็นจริงและเกิดขึ้นเสมอ ทำให้การตัดสินใจต่างๆ มีข้อมูลที่แน่นอนและสามารถตัดสินใจได้ถูกต้องรวดเร็วซึ่งส่งผลสะท้อนให้มีการปกครองบังคับบัญชาที่อยู่ในระเบียบวินัยได้ดี การติดต่อสื่อสารและการควบคุมการทำงานทำได้ง่าย

นอกจากนี้ยังพบว่าระดับการปฏิบัติงานตามสมรรถนะหลักรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ อมร โทท่า และ ประมาภรณ์ บุตรमारศรี (2552: 82) ที่พบว่าความเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม รายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องจากบุคลากรสามารถแสดงคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่ดีมาใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ในทุกด้านเพื่อให้งานมีความสำเร็จลุล่วง โดยสามารถเรียงค่าเฉลี่ยจากลำดับมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม เนื่องจากบุคลากรได้แสดงให้เห็นถึงความมีจิตสำนึกในความเป็นบุคลากรของส่วนราชการ ยึดมั่นในหลักการหรือจรรยาบรรณของบุคลากรสายสนับสนุน รักษาคำพูด มีสัจจะและเชื่อถือได้รวมถึงมีความเสียสละความสุขส่วนตนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการ 2) การทำงานเป็นทีม เนื่องจาก เนื่องจากบุคลากรมีการสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่นและให้ความร่วมมือในทีมได้ดี มีการรับฟังความเห็นของสมาชิกในทีมและเต็มใจเรียนรู้จากผู้อื่น ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลแก่เพื่อนร่วมทีมเป็นอย่างดี สนับสนุนการตัดสินใจของทีม ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานของทีม รวมถึงทำงานของตนในทีมได้สำเร็จตามที่ได้รับมอบหมายและรายงานให้สมาชิกในทีมทราบความคืบหน้าของการดำเนินงาน 3) การบริการที่ดี เนื่องจากบุคลากรมีการให้บริการแก่ผู้รับบริการด้วยความเต็มใจ สุภาพ และแจ้งให้ผู้รับบริการทราบความคืบหน้าในการดำเนินงาน ช่วยแก้ปัญหาให้แก่ผู้รับบริการอย่างรวดเร็ว และมีการประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ผู้รับบริการได้รับบริการที่ต่อเนื่องและรวดเร็ว 4) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ เนื่องจากบุคลากรมีความอดทน ขยันหมั่นเพียรในการทำงาน มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานให้ดี ถูกต้อง เสร็จทันกำหนดเวลา รวมถึงปรับปรุงวิธีการทำงานเพื่อให้ได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพ

มากยิ่งขึ้น และ 5) การสั่งสมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ เนื่องจากบุคลากรมีความสนใจในการศึกษาหาความรู้ มีความสนใจเทคโนโลยีและองค์ความรู้ใหม่ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองให้ดียิ่งขึ้นและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ได้

2. จากการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามสมรรถนะหลัก จำนวน 10 ปัจจัย พบว่ามี 2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามสมรรถนะหลัก ได้แก่ ฐานะทางอาชีพ และความมั่นคงในการทำงาน สามารถอภิปรายผลในแต่ละปัจจัยได้ดังนี้

2.1 ฐานะทางอาชีพ สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามสมรรถนะหลัก เนื่องจากบุคลากรได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานใหม่ๆ และทำทลายความสามารถอยู่เสมอ บุคลากรได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการต่างๆ ทั้งในหน้าที่ที่รับผิดชอบหรือโครงการกิจกรรมของหน่วยงาน ได้รับการยอมรับนับถือในความรู้ความสามารถการทำงานจากเพื่อนร่วมงาน และได้รับการยกย่องทางวิชาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อมร โทท่า และ ประมาภรณ์ บุตรमारศรี (2552: 140) ที่พบว่าปัจจัยด้านฐานะทางอาชีพ มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับสมรรถนะในการปฏิบัติงานโดยรวม และสอดคล้องกับ กรรณิกานุประวณิช และถนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข (2560) ที่พบว่าตัวแปรลักษณะทางสังคมมีค่านำหนักองค์ประกอบและค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์สูงที่สุดในโมเดลการวัดปัจจัยเชิงสาเหตุและสมรรถนะการปฏิบัติงาน รวมทั้งยังสอดคล้องตามแนวทฤษฎีของ Herzberg (1959 ; อ้างอิงใน ศศิวิมล ทองฟ้า, 2548: 45 และอัครเดช ไม้จันทร์, 2560: 20) ที่กล่าวว่า การได้รับการยอมรับนับถือเป็นหนึ่งในปัจจัยจูงใจที่ทำให้บุคคลเกิดแรงจูงใจหรือมีความพึงพอใจในการทำงาน และช่วยให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

และศศิวิมล ทองฟ้า (2548: 103) ก็ได้พบว่าปัจจัยฐานทางอาชีพเป็นหนึ่งในหลายปัจจัยที่มีผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงาน เป็นไปตามที่ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548: 132-139) ที่ได้นำเสนอความพึงพอใจในการทำงานมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัจจัยฐานทางวิชาชีพ โดยบางงานวิจัยพบว่าตำแหน่งที่มีฐานะทางอาชีพสูง เช่น เจ้าของกิจการ ผู้จัดการ จะมีความพึงพอใจในการทำงาน สูงกว่าระดับตำแหน่งที่มีฐานะทางอาชีพต่ำกว่า แต่ในความเป็นจริงต้องพิจารณาควบคู่กับความอิสระในงานและความภาคภูมิใจในงานประกอบด้วย ทั้งนี้เนื่องจากฐานะทางอาชีพนอกจะขึ้นอยู่กับตัวบุคคลนั้นเป็นผู้พิจารณาความสำคัญแล้ว ยังขึ้นอยู่กับบุคคลอื่นในสังคมเป็นผู้พิจารณาตัดสินในแต่ละสังคมด้วย แต่ละหน่วยงานให้ความสำคัญของฐานะทางอาชีพแตกต่างกันไป นอกจากนี้ระยะเวลาที่ผ่านมาความคิดเห็นเกี่ยวกับฐานะทางอาชีพก็เปลี่ยนไปด้วย

ความมั่นคงในการทำงาน สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามสมรรถนะหลัก เนื่องจากบุคลากรรับรู้ได้ถึงความมั่นคงในงานและความมั่นคงในองค์กร สอดคล้องกับ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548: 132-139) ที่ได้นำเสนอความพึงพอใจในการทำงานมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัจจัยความมั่นคงในการทำงานว่าบุคลากรมีความต้องการงานที่มีความมั่นคงแน่นอน และองค์กรที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงานยังต้องคิดถึงความมั่นคงของงานและบุคลากรต้องการทำงานจนถึงวัยเกษียณอายุ ความมั่นคงในงานถือเป็นสวัสดิการอย่างหนึ่ง ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้บุคลากรมีแรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเองให้มีความสามารถตามสมรรถนะเพื่อให้สามารถทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อมร โททำ และปรมาภรณ์ บุตรมารศรี (2552: 140) ที่พบว่าปัจจัยด้านความมั่นคงในการทำงาน มีความสัมพันธ์และผลกระทบต่อเชิงบวกกับสมรรถนะในการปฏิบัติงานโดยรวม

และสอดคล้องกับ ภาวิณี บุญสมศรี และพัฒนพัฒน์สรรรค์ (2559) ที่พบว่าปัจจัยด้านความมั่นคงในงานสามารถอธิบายความพึงพอใจในงานของพนักงานได้ รวมถึงสอดคล้องกับวิมลสิริ มุสิกกา, การุณย์ ประทุม, อิงอร นาชัยฤทธิ์ (2554: 135-136) ซึ่งได้ศึกษาผลกระทบของความมั่นคงในการทำงานที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานของนักบัญชีหน่วยงานราชการในจังหวัดนครราชสีมา พบว่าความมั่นคงในการทำงานมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงาน นอกจากนี้ วิกรม อัครวิกุล (2541: 11-12) ได้กล่าวถึงความสำคัญของความมั่นคงในการทำงานว่าเป็นเครื่องกระตุ้นให้บุคลากรมีความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน ช่วยให้บุคลากรมีขวัญกำลังใจดีขึ้นซึ่งส่งผลให้เกิดความมั่นใจความสบายใจในการปฏิบัติงาน ความมั่นคงในการทำงานจึงเป็นเครื่องมือช่วยในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นประโยชน์แก่นายจ้างโดยตรง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยพบว่าบุคลากรสายสนับสนุน สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคามมีสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นผู้บริหารควรนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางประกอบการวางแผนพัฒนาสมรรถนะต่อไป

1.2 ปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามสมรรถนะหลัก พบว่ามีจำนวน 2 ปัจจัย ได้แก่ ฐานะทางอาชีพ และความมั่นคงในการทำงาน ดังนั้นผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรได้สั่งสมความเชี่ยวชาญเพื่อให้ความรู้ความสามารถและได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมงาน ตลอดจนมอบหมายงานใหม่ๆ ที่ชัดเจนท้าทายความสามารถอยู่เสมอ และมีการกำกับติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาไปสู่การวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยเน้นการพัฒนาความรู้และทักษะตามระดับสมรรถนะที่ได้กำหนดไว้ ทั้งสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของบุคลากรสายสนับสนุน เพื่อวัดผลของระดับสมรรถนะที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมสู่ระดับสมรรถนะที่หน่วยงานคาดหวังต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของบุคลากรสายสนับสนุนเพิ่มเติมเพื่อให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

2.3 ตัวแปรที่ไม่เข้าสมการจำนวน 8 ปัจจัย ได้แก่ โครงสร้างของงาน, ความรู้และทักษะในการทำงาน, ลักษณะงาน, สภาพการทำงาน, อำนาจตามตำแหน่งหน้าที่, ความสัมพันธ์ระหว่าง

เพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา และฐานะทางอาชีพ ซึ่งในบริบทของสถาบันวิจัยวลัยรุกขเวชนั้น ตัวแปรดังกล่าวยังไม่สามารถเข้าสมการหรือนำมาพยากรณ์ได้ ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมถึงสาเหตุหรือแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานเพิ่มเติม

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากเงินทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณรายได้ ประจำปีงบประมาณ 2560 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ขอขอบคุณ อ.ดร.อพันธ์วี พูลพุทธา และนายคมกริช วงศ์ภาคำ ที่ให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ และตรวจสอบแก้ไขจนสำเร็จลุล่วง ขอขอบคุณบุคลากรสายสนับสนุนของสถาบันวิจัยวลัยรุกขเวชน มหาวิทยาลัยมหาสารคามที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิกา นูระวงษ์ และถนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข. (2560). โมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยเชิงสาเหตุสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยขอนแก่น. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 11(3), 1-12.
- กองการเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2554). *คู่มือหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการและพนักงานสังกัดมหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. สารคาม: การพิมพ์-สารคามเปเปอร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 8). สุวีริยาสาส์น.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2548). *การบริหารทางวิชาการ*. ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ.
- พีชณพศกรณ สุตประเสริฐ. (2563). *การบริหารงานคุณภาพในองค์กรการ*. <https://sites.google.com/site/rtech603xx/the-unit/iunit-1>.
- ภาวิณี บุญสมศรี และ พัฒน์ พัฒนรังสรรค์. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในงานของพนักงานระดับปฏิบัติการบริษัท พี พี (ประเทศไทย) จำกัด ในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*, 11(2), 49-70.
- เมขลา วุฒิวงศ์. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนของวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. *วารสารสาระคาม*, 6(1), 59-73.
- วิกรม อัครวิกุล. (2541). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกมั่นคงในการทำงานและผลความรู้สึกมั่นคงในการทำงานที่มีต่อความทุ่มเทให้กับงานและความตั้งใจที่จะลาออกจากงานของพนักงานบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- วิมลสิริ มุสิกกา, การุณย์ ประทุม, อิงอร นาชัยฤทธิ์ (2554). ผลกระทบของความมั่นคงในการทำงานที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานของนักบัญชีหน่วยงานราชการในจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. ฉบับพิเศษ, 128-137.
- ศศิวิมล ทองฟ้า. (2548). *ปัจจัยที่มีผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของเภสัชกรในโรงพยาบาล เขตการสาธารณสุข 6*. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช. (2560). *จำนวนบุคลากรสถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2551). *ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. ภาควิชาวิจัยและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมยศ นาวิการ. (2544). *ทฤษฎีองค์การ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). บรรณกิจ 1991.
- อมร โททำ และ ประมาภรณ์ บุตรमारศรี. (2552). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อัครเดช ไม้จันทร์. (2560). *ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมติดตั้งเครื่องจักรสายการผลิตในจังหวัดสงขลา*. วิทยานิพนธ์ บธ.ม. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Krejcie, R.V. & Morgan, E.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 607-61.

การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บและสืบค้นหนังสือคำสั่ง คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Information System Development for Storing and Searching Documents in Faculty of Pharmacy, Mahasarakham University

คณิงศรี นิลดี¹

Kanungsri Nindee¹

Received: 9 January 2020

Revised: 13 February 2020

Accepted: 24 March 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บและสืบค้นหนังสือคำสั่ง คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 2) เพื่อประเมินประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บและสืบค้นหนังสือคำสั่ง คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของระบบสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บและสืบค้นหนังสือคำสั่ง คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กลุ่มประชากร คือ อาจารย์ และบุคลากร จำนวน 65 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บและสืบค้นหนังสือคำสั่ง คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 2) แบบประเมินคุณภาพของระบบสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บและสืบค้นหนังสือคำสั่ง คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 3) แบบประเมินประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บและสืบค้นหนังสือคำสั่ง คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 4) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บและสืบค้นหนังสือคำสั่ง คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการประเมินความเหมาะสมของระบบสารสนเทศ

จากผู้เชี่ยวชาญ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 2) ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศ มีความเหมาะสมในระดับมาก 3) ผู้ใช้งานที่เป็นอาจารย์และบุคลากรมีความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบสารสนเทศ อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาระบบสารสนเทศ, การจัดเก็บและสืบค้นหนังสือคำสั่ง, ประสิทธิภาพ

Abstract

The purposes of this study were. 1) Development of an information system for storing and searching documents in The Faculty of Pharmacy, Mahasarakham University. 2) Evaluation of the efficiency of the information system 3) Evaluation of the satisfaction regarding the information system. The population used in this research was 65 teachers and staff. The

¹ เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม Email: kanungsri.mk25.1@gmail.com

¹ General Administration Officer, Faculty of Pharmacy, Mahasarakham University

research tools used in this research consisted of 1) An information system for storing and searching documents in faculty of pharmacy, Mahasarakham University; 2) An evaluation form for evaluation the quality of the Information system. 3) An evaluation form for evaluating the efficiency of the Information system. 4) Questionnaires asking about satisfaction regarding the information system. The result of this research were as follows. 1) evaluation by experts of the quality of the Information system found that aspect had a quality in highest level. 2) The efficiency of the information system was found to be at high level. 3) Satisfaction with the information system was a high level.

Keywords: to develop Information system, storing and searching documents, efficiency

บทนำ

ระบบสารสนเทศนับว่าเป็นระบบที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตเป็นอย่างมาก ปัจจุบันได้มีการนำเอาระบบสารสนเทศเข้ามาช่วยในการแก้ปัญหา สืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ประมวลผลข้อมูล รวมไปถึงช่วยในการตัดสินใจ เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ระบบสารสนเทศทำให้ปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็ว โดยใช้กระบวนการประมวลผลข้อมูลทำให้สามารถเก็บรวบรวม ประมวลผล และปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยได้อย่างรวดเร็ว จะเห็นได้ว่าระบบสารสนเทศนั้นช่วยทำให้การประสานงานระหว่างฝ่ายต่างๆ เป็นไปได้ด้วยดี โดยเฉพาะหากระบบสารสนเทศนั้นออกแบบมาเพื่อเอื้ออำนวยให้หน่วยงานทั้งภายในและภายนอกที่อยู่ในระบบของสนับสนุนทั้งหมด จะทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดสามารถใช้ข้อมูลร่วมกันได้ และทำให้การประสานงาน หรือการทำความเข้าใจเป็นไปได้อย่างดียิ่งขึ้น (ประสงค์ ปรานีตพลกรัง, 2541) การนำระบบสารสนเทศมาใช้ในการจัดการสำนักงาน เป็นการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานให้สูงขึ้น บุคลากรในสำนักงานยุคใหม่ต่างเห็นความจำเป็นในการคิดค้น ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยอาศัยเครื่องมือ เครื่องใช้ที่ประดิษฐ์ขึ้นมาช่วยให้การปฏิบัติงานทำได้อย่างสะดวก รวดเร็ว

มีการจัดเก็บข้อมูลที่สามารถเรียกขึ้นมาใช้งาน ได้ทันเหตุการณ์ และออกมาเป็นรายงานเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างทันทั่วทั้งที่ การนำเทคโนโลยีที่ใช้เพื่อการจัดการสารสนเทศ ซึ่งประกอบด้วยการจัดเก็บ ประมวลผล แสดงผล และเผยแพร่สารสนเทศในรูปแบบต่างๆ โดยอาศัยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีโทรคมนาคมที่นำมาใช้ร่วมกัน จึงทำให้การจัดการสารสนเทศมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (เพ็ญศรี ปักสีนงม, 2556) นอกจากนี้ระบบสารสนเทศสำนักงานยังช่วยลดต้นทุนในการจัดเก็บเอกสาร ตลอดจนการประสานที่สะดวกและรวดเร็ว

คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีภารกิจในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพในสาขาเภสัชศาสตร์ และสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง เป็นหน่วยงานจัดการศึกษา ส่งเสริมและพัฒนาวิชาการในด้านเภสัชศาสตร์ งานธุรการ คณะเภสัชศาสตร์ ถือเป็นฝ่ายสนับสนุนที่สำคัญในการให้บริการแก่อาจารย์และบุคลากร มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการรับ-การส่งหนังสือราชการ เสนอแฟ้มผู้บริหาร แจงเวียนหนังสือราชการ บริการสืบค้นหนังสือราชการ จัดทำและจัดเก็บหนังสือราชการ การทำลายหนังสือราชการ บันทึกการประชุม และสรุปรายงานการประชุม รวมทั้งประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆ ปัจจุบันการ

สืบค้นหนังสือคำสั่งของอาจารย์และบุคลากร คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จะต้องติดต่อผ่านเจ้าหน้าที่ธุรการเพื่อขอสืบค้นและขอสำเนาหนังสือคำสั่ง ซึ่งพบปัญหาคือ หากจำชื่อเรื่องคำสั่งไม่ได้ก็จะยากในการสืบค้น หรือสืบค้นไม่เจอ อีกทั้งปัจจุบันยังขาดระบบสารสนเทศที่เข้ามาช่วยในการดำเนินงาน ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะนำระบบสารสนเทศเข้ามาช่วยแก้ปัญหา ปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานให้มีความสะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บและสืบค้นหนังสือคำสั่ง คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ขึ้นมา เพื่อแก้ปัญหาและสนับสนุนการดำเนินงานช่วยให้การจัดเก็บและสืบค้นหนังสือคำสั่งมีความสะดวก ถูกต้อง รวดเร็ว ลดปัญหาการสิ้นเปลืองกระดาษและทรัพยากรของหน่วยงาน ลดปัญหาความสูญเสียจากระบบงานเดิม เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บและสืบค้นหนังสือคำสั่ง คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บและสืบค้นหนังสือคำสั่ง คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของระบบสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บและสืบค้นหนังสือคำสั่ง คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย อาจารย์ จำนวน 45 คน ได้แก่ ข้าราชการ พนักงานวิชาการ ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับ

งานสอน งานวิจัย งานที่ปรึกษานิสิต งานบริการวิชาการ และงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และบุคลากร จำนวน 20 คน ได้แก่ ข้าราชการ พนักงานมหาวิทยาลัย และลูกจ้างชั่วคราว ที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าสำนักงานฯ เลขาคณบดี ธุรการ บุคคล พสดุ การเงินและบัญชี แผนและประกันคุณภาพการศึกษา วิชาการ บัณฑิตศึกษา กิจการนิสิต แหล่งฝึกปฏิบัติงานนิสิตนักวิชาการ คอมพิวเตอร์ นักวิชาการโสตทัศนูปกรณ์ และนักวิทยาศาสตร์ รวมจำนวน 65 คน ที่ปฏิบัติงานอยู่ที่คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากประชากรทั้งหมด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 4 ชนิด ดังนี้

1. ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บและสืบค้นหนังสือคำสั่ง คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
2. แบบประเมินคุณภาพของระบบสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บและสืบค้นหนังสือคำสั่ง คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
3. แบบประเมินประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บและสืบค้นหนังสือคำสั่ง คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
4. แบบสอบถามความพึงพอใจของอาจารย์และบุคลากร ที่มีต่อการใช้งานระบบสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บและสืบค้นหนังสือคำสั่ง คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาระบบสารสนเทศตามกระบวนการในการพัฒนาระบบสารสนเทศ (Systems Development Life Cycle: S.D.LC) ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดปัญหา (Problem Definition) ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของระบบงานเดิม และความต้องการจำเป็นในการใช้ระบบ

สารสนเทศเพื่อการจัดเก็บและสืบค้นหนังสือคำสั่ง คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2. การวิเคราะห์ (Analysis) รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพปัญหาของระบบงานเดิม และความต้องการของผู้ใช้ (Requirements) จากการสังเกตการณ์บนสภาพแวดล้อมการทำงานจริง มาวิเคราะห์รายละเอียดและนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ขั้นตอนการทำงานของระบบงานเดิม มาเขียนในรูปแบบของแผนผังงานกระแสข้อมูลระบบงานใหม่ จากนั้นดำเนินการสร้างแบบจำลองการทำงานของระบบ (Process Modeling) โดยใช้แผนภาพกระแสข้อมูล (Data Flow Diagram: DFD) และแบบจำลองข้อมูล (Data Model) และคำอธิบายข้อมูล (Data Dictionary)

3. การออกแบบ (Design) นำผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ระบบงานจากขั้นตอนที่ 2 มาออกแบบระบบสารสนเทศ

4. การพัฒนา (Development) ดำเนินการเขียนโปรแกรมระบบสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บและสืบค้นหนังสือคำสั่ง คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตามผังงาน ส่วนติดต่อกับผู้ใช้งาน และหน้าจอส่วนการใช้งานที่กำหนดไว้

5. การทดสอบ (Testing) ทดสอบประสิทธิภาพของระบบระบบสารสนเทศ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านระบบสารสนเทศและคอมพิวเตอร์ที่มีความรู้ ความชำนาญด้านการวิเคราะห์และออกแบบระบบงาน ด้านการเขียนโปรแกรมและด้านบริหารระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ขององค์กร จำนวน 3 ท่าน เพื่อทำการทดสอบประสิทธิภาพด้านกระบวนการและผลลัพธ์ของระบบสารสนเทศ และปรับปรุงแก้ไขระบบสารสนเทศตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญอีกครั้งเพื่อรับรองระบบสารสนเทศ ก่อนนำไปใช้จริง

6. การติดตั้งและการใช้งาน (Implement) จัดทำคู่มือการใช้งานระบบสารสนเทศเพื่อให้

ผู้ใช้งานทราบถึงวัตถุประสงค์ และขั้นตอนการใช้งานแต่ละฟังก์ชันการใช้งาน จากนั้นนำระบบสารสนเทศที่ผ่านการรับรองจากผู้เชี่ยวชาญแล้วไปใช้จริงกับอาจารย์และบุคลากร คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และให้ผู้ใช้งานตอบแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบสารสนเทศ

7. การบำรุงรักษา (Maintenance) บำรุงรักษาระบบสารสนเทศ และอุปกรณ์ เมื่อเกิดข้อผิดพลาดขึ้นจากระบบ

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำแบบประเมินคุณภาพ และรับรองระบบสารสนเทศไปให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของระบบสารสนเทศ เพื่อประเมินและรับรองระบบสารสนเทศ และนำแบบประเมินประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศ และสอบถามความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบสารสนเทศ ไปใช้กับอาจารย์และบุคลากร คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อประเมินประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศ และศึกษาความพึงพอใจหลังจากการใช้งานระบบสารสนเทศ ระหว่างเดือนกันยายน-พฤศจิกายน 2562

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บและสืบค้นหนังสือคำสั่ง คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ได้ระบบสารสนเทศที่ผ่านการประเมินความเหมาะสมของระบบสารสนเทศ โดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญด้านระบบสารสนเทศและคอมพิวเตอร์ประเมินระบบสารสนเทศ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ระบบสารสนเทศที่ได้ ประกอบด้วย 8 ส่วน ได้แก่ 1) คำสั่งทั้งหมด/คำสั่งยังไม่ได้เปิดอ่าน 2) ค้นหาคำสั่ง

- 3) ทะเบียนหนังสือคำสั่ง 4) หมวดหมู่คำสั่ง 7) จัดการข้อมูลบุคลากร 8) ตั้งค่าสิทธิ์การใช้งาน
5) ติดตามหนังสือคำสั่ง 6) รายงานหนังสือคำสั่ง ดั่งภาพประกอบ 1

#	ส่งเมื่อ	คำสั่งที่	เรื่อง	ลงวันที่	ผู้สั่งการ
24	24 ต.ค. 62	154/2562	แต่งตั้งคณะกรรมการฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพเกษตรกรรม New	22 ต.ค. 62	ผศ.ดร.ชนิดา พลอยเลี่ยมแสง
24	24 ต.ค. 62	156/2562	แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินความก้าวหน้าหลักสูตร ค.ม. ปฐมภูมิ ปีการศึกษา 2562 New	22 ต.ค. 62	ผศ.ดร.ชนิดา พลอยเลี่ยมแสง
16	16 ต.ค. 62	151/2562	มอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบและการปฏิบัติหน้าที่แทนกัน บุคลากรสำนักงานฯ New	16 ต.ค. 62	ผศ.ดร.ชนิดา พลอยเลี่ยมแสง
17	17 ต.ค. 62	3622/2562	แต่งตั้งคณะกรรมการกำกับเร่งรัดและติดตามผลการใช้จ่ายเงินงบประมาณเงินงบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 New	11 ต.ค. 62	รศ.ดร.ประยงค์ ศรีวิไล
10	10 ต.ค. 62	149/2562	แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเสริมสร้างทักษะวิชาชีพระดับปริญญาตรี	9 ต.ค. 62	ผศ.ดร.ชนิดา พลอยเลี่ยมแสง
11	11 ต.ค. 62	3604/2562	แก้ไขคำสั่งการจ้างพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา New	9 ต.ค. 62	รศ.ดร.ประยงค์ ศรีวิไล

ภาพประกอบ 1 หน้าแรกของระบบสารสนเทศ

2. ผลการประเมินความเหมาะสมของระบบสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บและสืบค้นหนังสือคำสั่ง คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยผู้เชี่ยวชาญ ดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผลความเหมาะสมของระบบสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บและสืบค้นหนังสือคำสั่ง โดยผู้เชี่ยวชาญ (N=3)

ตารางที่	ระดับความเหมาะสม		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. การออกแบบ	4.67	0.16	มากที่สุด
2. การทำงานได้ตามหน้าที่	4.53	0.23	มาก
3. ความปลอดภัย	5.00	0	มากที่สุด
สรุปผลโดยรวม	4.73	0.13	มากที่สุด

จากตาราง 1 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินความเหมาะสมของระบบสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บและสืบค้นหนังสือคำสั่ง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.73$)

3. ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บและสืบค้นหนังสือคำสั่ง คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ดังตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผลประเมินประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บและสืบค้นหนังสือคำสั่ง โดยผู้ใช้งาน (N=65)

ด้านที่ทำการศึกษา	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ตรงตามความต้องการ	4.42	0.50	มาก
2. สามารถทำงานได้ตามหน้าที่	4.45	0.58	มาก
3. ความง่ายต่อการใช้งาน	4.32	0.63	มาก
4. ประสิทธิภาพ	4.42	0.59	มาก
5. การรักษาความปลอดภัย	4.22	0.60	มาก
สรุปผลโดยรวม	4.37	0.60	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ผู้ใช้งาน ประกอบด้วย อาจารย์ และบุคลากร ได้ประเมินประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บและสืบค้นหนังสือคำสั่ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.37$)

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของอาจารย์ และบุคลากร ที่มีต่อการใช้งานระบบสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บและสืบค้นหนังสือคำสั่ง คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ดังตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผลความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บและสืบค้นหนังสือคำสั่ง ของอาจารย์ และบุคลากร (N=65)

ด้านที่ทำการศึกษา	ระดับความพึงพอใจ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ระบบสารสนเทศมีความถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ ไม่ซ้ำซ้อน	4.22	0.64	มาก
2. ระบบสารสนเทศมีความเป็นปัจจุบัน ทันต่อการเรียกใช้งาน	4.33	0.56	มาก
3. ระบบสารสนเทศมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้งาน	4.27	0.61	มาก
4. ระบบสารสนเทศเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงาน	4.55	0.52	มากที่สุด
5. ระบบสารสนเทศมีความยืดหยุ่น	4.27	0.62	มาก
สรุปผลโดยรวม	4.33	0.59	มาก

จากตาราง 3 พบว่า อาจารย์ และบุคลากร มีความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบสารสนเทศ เพื่อการจัดเก็บและสืบค้นหนังสือคำสั่ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.33$)

อภิปรายผล

1. ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บและสืบค้นหนังสือคำสั่ง คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามที่พัฒนาขึ้นมาในครั้งนี้ ประกอบด้วย ส่วนของคำสั่งทั้งหมด/คำสั่งยังไม่ได้เปิดอ่าน การค้นหาคำสั่ง ทะเบียนหนังสือหมวดหมู่คำสั่ง การติดตามหนังสือคำสั่ง รายงานหนังสือคำสั่ง การจัดการข้อมูลบุคลากร และการตั้งค่าสิทธิ์การใช้งาน พบว่า ระบบสารสนเทศช่วยในการดำเนินงานอย่างมาก สามารถเข้าถึงเอกสารที่ต้องการได้ง่ายและรวดเร็ว ประหยัดทรัพยากร และประหยัดเวลา ช่วยลดภาระการสืบค้นข้อมูล สามารถค้นหาคำสั่งที่ตนเองได้รับมอบหมายได้อย่างรวดเร็ว และระบบใช้งานง่าย

ซึ่งจะเห็นได้จากผลการประเมินความพึงพอใจของอาจารย์และบุคลากรที่มีต่อระบบสารสนเทศในด้านระบบสารสนเทศเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงาน อยู่ในระดับมากที่สุด อีกทั้งยังมีการกำกับติดตามหนังสือคำสั่ง สามารถติดตามได้จากประวัติการอ่าน และผู้มีสิทธิ์อ่าน ทำให้ทราบว่าผู้ที่เกี่ยวข้องเปิดอ่านคำสั่งแล้วหรือยัง และเปิดอ่านเมื่อใด ช่วยให้สามารถดำเนินการได้ทันเวลาที่ถึงภาพประกอบ 2-3 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวารสาร ส่องแสง (2552) ได้ศึกษาการพัฒนาระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษาโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลสถานอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย พบว่า การนำระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการรับ/ส่งเอกสารและข่าวสารประชาสัมพันธ์ ระบบช่วยลดขั้นตอนการทำงานและลดระยะเวลาการทำงานลงมากที่สุด รองลงมาคือ ระบบมีความง่ายสะดวกในการรับส่งเอกสาร และระบบสามารถประยุกต์เพื่อการใช้งานอื่นมีค่าน้อยที่สุด

#	คำสั่งที่	เรื่อง	ลงวันที่	ผู้สั่งการ
1	154/2562	แต่งตั้งคณะกรรมการฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพเภสัชกรรม	22 ต.ค. 62	ผศ.ดร.ชนิดา พลอยเล็มแสง
2	156/2562	แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินความก้าวหน้าหลักสูตร บ.บ. ปริญญาตรี ปีการศึกษา 2562	22 ต.ค. 62	ผศ.ดร.ชนิดา พลอยเล็มแสง
3	151/2562	มอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบและการปฏิบัติหน้าที่แทนกัน บุคลากรสำนักงานฯ	16 ต.ค. 62	ผศ.ดร.ชนิดา พลอยเล็มแสง
4	3622/2562	แต่งตั้งคณะกรรมการกำกับเร่งรัดและติดตามผล	11 ต.ค. 62	รศ.ดร.ประยุตต์ ศรีวิไล

ภาพประกอบ 2 ส่วนของการค้นหาหนังสือคำสั่ง

ศ.ช.พงษ์ศักดิ์ อุยาลี		
๑ ประวัติการอ่าน	รายชื่อ	วันที่อ่าน
	นางสาวคณิศร์ นิลดี	6 ส.ค. 2562, 17:24
	นางสาวพลอย ทัพเจริญ	6 ส.ค. 2562, 17:45
	นางสาวคณิศร์ นิลดี	6 ส.ค. 2562, 17:57
	นางสาวคณิศร์ นิลดี	6 ส.ค. 2562, 17:57
	ศ.ดร.จันทร์ทิพย์ กาญจนศิลป์	6 ส.ค. 2562, 18:29
	นางสาวพลอย ทัพเจริญ	6 ส.ค. 2562, 18:39
	นางสาวคณิศร์ นิลดี	6 ส.ค. 2562, 20:26
	นางสาวคณิศร์ นิลดี	6 ส.ค. 2562, 20:26
	นางสาวคณิศร์ นิลดี	6 ส.ค. 2562, 20:38
	ศ.ดร.วิดา ไชยมณี	6 ส.ค. 2562, 21:34
	ศ.ดร.เบญจมาศ คุณณี	1 ต.ค. 2562, 14:01
	นางสาวคณิศร์ นิลดี	2 ต.ค. 2562, 10:03
	ศ.ดร.พรพรรณ เหล่าวิชะสุวรรณ	2 ต.ค. 2562, 10:21
	อ.ดร.เปรมินทร์ โพธิ์สาราช	2 ต.ค. 2562, 11:16
อ.ดร.พรหมภ ศรีมงคล	2 ต.ค. 2562, 11:43	
นางไพฑูริย์ บุญชู	8 ต.ค. 2562, 14:16	

ภาพประกอบ 3 ส่วนของประวัติการอ่าน

2. ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินความเหมาะสมของระบบสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บและสืบค้นหนังสือคำสั่ง คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นมีกระบวนการทำงานถูกต้องเหมาะสมตามขั้นตอนการดำเนินงาน การบันทึกข้อมูลครบถ้วนตามแบบเอกสารการดำเนินงาน ลดการซ้ำซ้อนของข้อมูล และมีการรายงานข้อมูลที่ต้องตรงตามความต้องการผู้ใช้งาน กระบวนการทำงานของระบบมีการทำงานถูกต้องตามที่ได้ออกแบบระบบไว้ สามารถค้นหาข้อมูลได้ถูกต้องตรงตามที่ต้องการสืบค้น การบันทึกข้อมูลผลการดำเนินงานมีความถูกต้องเหมาะสม มีการประมวลผลข้อมูลและสรุปรายงานออกมาตรงกับข้อมูลที่ป้อนเข้าไปในระบบ มีการควบคุมการใช้งานตามสิทธิ์ของผู้ใช้งานแต่ละประเภทได้อย่างถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับ โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์ (2551) ที่กล่าวว่า ระบบสารสนเทศที่ดี ควรมีคุณสมบัติที่สำคัญ คือ 1) ตรงกับความต้องการ 2) ทันเวลาต่อ

การนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ 3) มีความเที่ยงตรงได้แก่ ความถูกต้อง ความสมบูรณ์ และความปลอดภัย 4) ประหยัด 5) มีประสิทธิภาพ

3. อาจารย์ และบุคลากรได้ประเมินประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บและสืบค้นหนังสือคำสั่ง คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นมีสีสันสดตา ระบบใช้งานง่าย สะดวก ช่วยลดขั้นตอนในการทำงาน สามารถสืบค้นข้อมูลได้รวดเร็ว และตรงตามความต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของจันทร์จิรา ตลับแก้ว (2559) ที่ได้ศึกษาการประเมินประสิทธิภาพการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี พบว่าระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีมีความสามารถในการเข้าถึงการรับ-ส่งหนังสือ ได้ง่ายและรวดเร็ว มีความแม่นยำ ความถูกต้องของการแสดงผลลัพธ์ในการค้นหา การออกแบบในส่วนของการปฏิบัติ

สัมพันธ์ได้ตอบกับผู้ใช้มีกราฟิกที่ความสวยงาม เรียบง่าย เหมาะสม ง่ายต่อการใช้งาน และระบบ มีการรักษาความปลอดภัยของระบบ และยังสามารถคล้องกับ โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์ (2551) ที่กล่าวว่า สารสนเทศที่ดีต้องมีประสิทธิภาพ ซึ่งคำว่า ประสิทธิภาพ สามารถวัดได้หลายแนวทางด้วยกัน เช่น สารสนเทศนี้นำเสนอได้อย่างเที่ยงตรง และรวดเร็วมาก อีกทั้งยังใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด ซึ่งก็จัดได้ว่าเป็นสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ

4. อาจารย์และบุคลากรมีความพึงพอใจ ต่อการใช้งานระบบสารสนเทศ โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากระบบสารสนเทศ ที่พัฒนาขึ้นมีประโยชน์ต่อการดำเนินงานอย่างมาก สามารถเข้าถึงเอกสารที่ต้องการได้ง่าย และรวดเร็ว ประหยัดเวลา ระบบใช้งานง่าย สะดวกในการใช้งาน และเข้าใช้งานผ่านมือถือ ได้ดี สามารถใช้งานได้ทุกที่ทุกเวลาที่ต้องการ นอกจากนี้ระบบสารสนเทศยังช่วยลดภาระการ สืบค้นข้อมูล และลดปริมาณการใช้กระดาษของ หน่วยงานได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิชยุทธิ์ เกตุอุดม (2556) ได้ศึกษาการพัฒนา ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัย พายัพ พบว่า ผู้ใช้มีระดับความพึงพอใจอยู่ใน เกณฑ์พอใจมาก โดยระบบสามารถอำนวยความสะดวกให้กับผู้ใช้ในการติดต่อประสานงาน และสามารถช่วยในการป้องกันและจัดเก็บเอกสาร ได้ตามความต้องการ และผลจากการทดสอบ การทำงานของระบบกับข้อมูลจริง พบว่าระบบ สามารถทำงานได้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของ การค้นคว้า

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 หน่วยงานต้องมีนโยบายที่ชัดเจน ในการให้บุคลากรทุกคนเข้าใช้ระบบสารสนเทศ

1.2 ควรมีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ อบรมการใช้งานระบบสารสนเทศ เพื่อให้ผู้ใช้งาน ได้เข้าใจวิธีการใช้งานระบบสารสนเทศ

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการ ยอมรับระบบสารสนเทศ ของผู้ใช้งาน

2.2 ควรมีการศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น หลังการใช้งานระบบสารสนเทศ เพื่อใช้ในการ พัฒนาต่อยอดระบบสารสนเทศให้เป็นที่ยอมรับใน กลุ่มผู้ใช้งาน

2.3 ควรมีการพัฒนาหรือนำระบบไป ประยุกต์ใช้กับต่างหน่วยงาน เพื่อแลกเปลี่ยน ความรู้ประสบการณ์ทำงาน และขยายขอบข่าย ความรู้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ได้ให้การสนับสนุน งบประมาณสำหรับการดำเนินงานวิจัย ขอขอบพระคุณ ดร.รุจิลักษณ์ รัตตะระมย์ ที่ปรึกษา โครงการวิจัยฯ ที่ได้ให้การสนับสนุนและให้ คำแนะนำในการทำวิจัยครั้งนี้จนเสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ นายวิษณุ คงศรี นายพนันย์ เนื่องอุดม และนายเมธา วงศ์คำตา ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย และขอขอบพระคุณ ผู้บริหาร อาจารย์ และบุคลากรคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามทุกท่าน ที่กรุณาให้ ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และทดลอง ใช้งานเครื่องมือเพื่อการวิจัย ทำให้ผู้วิจัยได้รับ ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาวิจัย ในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- จันทร์จิรา ตลับแก้ว. (2559). การประเมินประสิทธิภาพการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน. อินฟอร์.
- ประสงค์ ปรานีตพลกรัง. (2541). ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ. ซีระฟิมล์และไซเท็กซ์.
- เพ็ญศรี ปักสีนัง. (2556). การจัดการโครงการเทคโนโลยีสารสนเทศ. ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- วราภรณ์ ส่องแสง. (2552). การพัฒนาระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษาโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตำบลสถาน อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์ มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- วิษุทธิ์ เกตุอุดม. (2556). การพัฒนาระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยพายัพ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์. (2551). วิทยาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ. ฉบับปรับปรุง. ซีเอ็ดยูเคชั่น.

การวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ปีการศึกษา 2557-2560 คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Analysis of Internal Quality Assessment Results by Course Level of the Faculty of Engineering, Mahasarakham University during the Academic year of 2014-2017

ชยภร ศิริโยธา¹
Chyaporn Siriyota¹

Received: 24 October 2019

Revised: 13 January 2020

Accepted: 27 February 2020

บทคัดย่อ

การวิเคราะห์ผลการประเมินประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ปีการศึกษา 2557-2560 คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการประเมิน และศึกษาพัฒนาการผลประเมินประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร จำนวน 13 หลักสูตร ดำเนินการวิเคราะห์ใน 6 องค์ประกอบ ตามกรอบประกันคุณภาพการศึกษาภายใน และกรอบมาตรฐาน คุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. ผลการประเมินประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ประจำปีการศึกษา 2557-2560 พบว่า ปีการศึกษา 2557 2558 2559 และ 2560 ภาพรวมคะแนนเฉลี่ยการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ภาพรวมของคณะวิศวกรรมศาสตร์ เฉลี่ยจำนวน 13 หลักสูตร พบว่า มีหลักสูตรที่มีระดับคุณภาพ “ดี” 5 หลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 38.47 และระดับคุณภาพ “ปานกลาง” 8 หลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 61.53

2. ผลการศึกษาพัฒนาการของผลการประเมินประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ปีการศึกษา 2557-2560 พบว่า จำนวน 13 หลักสูตร ผลประเมินคุณภาพมีแนวโน้มของระดับคุณภาพ “ดี” ขึ้นทุกปี คิดเป็นร้อยละ 100 และผลประเมินคุณภาพแต่ละองค์ประกอบ ปีการศึกษา 2557-2560 มีจำนวน 7 หลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 53.85 ที่มีผลการประเมินแต่ละองค์ประกอบที่ดีขึ้นทุกปี

คำสำคัญ: การวิเคราะห์, การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน, ระดับหลักสูตร, การประเมิน

¹ นักวิชาการศึกษา, สำนักงานเลขานุการคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
E-mail Address: plr_84@hotmail.com

¹ Academic Office secretary, Faculty Administrative office, Faculty of Engineering, Mahasarakham University,
E-mail Address: plr_84@hotmail.com

Abstract

The objective of the analysis of internal quality assessment results by course level of the Faculty of Engineering, Mahasarakham University during the academic year of 2014-2017 was to study into the educational assessment results by course level for 13 courses. This was performed by the analysis of 6 components in accordance with the internal education quality assurance framework and the standard framework for higher education qualifications of the Office of the Higher Education Commission.

The internal educational quality assurance assessment by course level of the Academic Year 2014-2017 were found as in the academic year of 2014, 2015, 2016, and 2017 the overall mean score of the internal educational quality assurance assessment by course level, of the Faculty of Engineering for 13 courses that there were 5 courses with “good” quality of the performance equal to 38.47% and there were 8 courses with “moderate” quality of the performance equal to 61.53%.

The results of the study into the development of the internal educational quality assurance assessment by course level in the academic year of 2014- 2017 were found that the level of quality of 13 courses tended to have scores of the assessment results with “good” quality equal to 100%. The level of performance of the internal educational quality assurance assessment by course level in the academic year of 2014-2017, with the analysis into 6 elements, had better assessment results each year for 7 courses equal to 53.85%.

Keywords: analysis, the internal educational quality assurance assessment, by course level, assessment

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพและมาตรฐาน โดยกำหนดรายละเอียดไว้ในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาซึ่งประกอบด้วย “ระบบการประกันคุณภาพภายใน” และ “ระบบการประกันคุณภาพภายนอก” เพื่อใช้เป็นกลไกในการผดุงรักษาคุณภาพและมาตรฐานของสถาบันอุดมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2557) ในปี พ.ศ.2557 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาโดยคณะกรรมการประกันคุณภาพภายใน ระดับอุดมศึกษา ตระหนัก

ถึงความสำคัญของหน่วยย่อยของการอุดมศึกษาที่ทำหน้าที่ผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ จึงได้กำหนดกรอบแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับอุดมศึกษา โดยให้พิจารณาเพิ่มเติมในสาระที่เกี่ยวข้องในกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551-2565) แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) มาตรฐานการอุดมศึกษา มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2548 รวมทั้งกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ทั้งนี้ กำหนดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน 3 ระดับ คือ ระดับหลักสูตร ระดับคณะ และระดับสถาบัน โดยมีองค์ประกอบ

ประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามพันธกิจ 4 ด้านของสถาบันอุดมศึกษาและเพิ่มเติมด้านอื่นๆ ที่จำเป็น สำหรับการพัฒนาตัวบ่งชี้และเกณฑ์ การประกันคุณภาพการศึกษาภายในทั้งระดับ หลักสูตร คณะ และสถาบันดำเนินการไปพร้อมกัน หากเป็นตัวบ่งชี้ที่เน้นกระบวนการจะต้องมีการประเมินผลลัพธ์ภายใต้การดำเนินการตามตัวบ่งชี้กระบวนการดังกล่าว (process performance) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558)

การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่องค์ประกอบที่ 1 การกำกับมาตรฐาน องค์ประกอบที่ 2 บัณฑิต องค์ประกอบที่ 3 นักศึกษา องค์ประกอบที่ 4 อาจารย์ องค์ประกอบที่ 5 หลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผู้เรียน และองค์ประกอบที่ 6 สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตรครอบคลุมเรื่องการส่งเสริมพัฒนานักศึกษา การวางระบบกระบวนการจัดการเรียนการสอน จำนวนอาจารย์ต่อนักศึกษาในระดับ บัณฑิตศึกษา ผลงานทางวิชาการ ผลงานวิจัยของ คณาจารย์ สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน ห้องสมุด และแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ การดำเนินการตาม กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ รวมทั้งคุณภาพบัณฑิต ซึ่งจะพิจารณาจากการมี งานทำหรือประกอบอาชีพอิสระ คุณภาพผลงาน ตีพิมพ์และเผยแพร่ของนักศึกษาระดับบัณฑิต ศึกษา

สำหรับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในรอบใหม่นี้จะมุ่งเน้นที่การประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตรให้มีการดำเนินการตั้งแต่การวางระบบคุณภาพ การควบคุมคุณภาพ การติดตามตรวจสอบคุณภาพ การประเมินคุณภาพและการพัฒนาคุณภาพ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้ใช้บัณฑิตและ ส่งเสริมสนับสนุน กำกับติดตามการดำเนินงาน ของคณะและสถาบันให้เป็นไปตามมาตรฐานและ

วิสัยทัศน์ที่สถาบันอุดมศึกษากำหนด โดยให้ สะท้อนผลการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ มีการควบคุมคุณภาพในทุกขั้นตอนของการผลิต บัณฑิตในแต่ละปีการศึกษาโดยคณะกรรมการ ประจำหลักสูตร มีการตรวจสอบติดตามคุณภาพ ผลการผลิตบัณฑิตโดยคณะกรรมการประจำคณะ และคณะกรรมการระดับสถาบันในทุกปีการศึกษา มีความเชื่อมโยงกับระบบการประเมินคุณภาพ ภายนอกที่จะมีการรับรองคุณภาพการศึกษาระดับ ชาติ รวมทั้งมีการประเมินคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูล เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่สะท้อนผลของการ ผลิตบัณฑิตในแต่ละปีการศึกษา เพื่อสร้างความ เชื่อมั่นในคุณภาพของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา จากสถาบันอุดมศึกษา

แผนการประกันคุณภาพการศึกษา ภายใน ระดับหลักสูตร คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีความสอดคล้อง กับแนวทางการประกันคุณภาพของสำนักงาน คณะกรรมการอุดมศึกษาและศูนย์พัฒนาประกัน คุณภาพ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำหนด ให้ระดับหลักสูตรดำเนินการจัดทำรายงานการ ประเมินตนเอง (SAR) และประเมินประกันคุณภาพ การศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร โดยผู้ทรง คุณวุฒิจากภายนอกช่วงเดือนมิถุนายน-กรกฎาคมของทุกปี (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, และ คณะวิศวกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2560)

คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาสารคาม มีหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอน ในปีการศึกษา 2557-2560 จำนวน 13 หลักสูตร แยกเป็น 1) ระดับปริญญาตรี 7 หลักสูตร 2) ระดับ ปริญญาโท 3 หลักสูตร และ 3) ระดับปริญญา เอก 3 หลักสูตร ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะ วิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร เพื่อให้คณะวิศวกรรมศาสตร์ และหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนได้ทราบผล การวิเคราะห์การประเมินและการพัฒนาของผล

ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ปีการศึกษา 2557-2560 และมีข้อมูลและแนวทางการพัฒนาผลการดำเนินงานที่สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการประเมินประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ปีการศึกษา 2557-2560 คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2. เพื่อศึกษาพัฒนาการผลประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ปีการศึกษา 2557-2560 คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ขอบเขตการวิจัย

วิเคราะห์ข้อมูลใน 6 องค์ประกอบ 13 ตัวบ่งชี้ การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ตามแนวทางสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 การกำกับมาตรฐาน) ตัวบ่งชี้ 1.1 การบริหารจัดการหลักสูตรตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรที่กำหนดโดย สกอ. องค์ประกอบที่ 2 (บัณฑิต) ตัวบ่งชี้ 2.1 คุณภาพบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ตัวบ่งชี้ 2.2 การได้งานทำหรือผลงานวิจัยของผู้สำเร็จการศึกษา ดังนี้ 1) ร้อยละของบัณฑิตปริญญาตรีที่ได้งานทำหรือประกอบอาชีพอิสระภายใน 1 ปี 2) ผลงานของนักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโทที่ได้รับการตีพิมพ์หรือเผยแพร่ 3) ผลงานของนักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอกที่ได้รับการตีพิมพ์หรือเผยแพร่ องค์ประกอบที่ 3 (นักศึกษา) ตัวบ่งชี้ 3.1 การรับนักศึกษา ตัวบ่งชี้ 3.2 การส่งเสริมและพัฒนานักศึกษา ตัวบ่งชี้ 3.3 ผลที่เกิดกับนักศึกษา องค์ประกอบที่ 4 (อาจารย์) ตัวบ่งชี้ 4.1 การบริหารและพัฒนาอาจารย์ ตัวบ่งชี้ 4.2 คุณภาพอาจารย์ ตัวบ่งชี้ 4.3 ผลที่เกิดกับอาจารย์ องค์ประกอบที่ 5 หลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผู้เรียน) ตัวบ่งชี้ 5.1 สาระของ

รายวิชาในหลักสูตร ตัวบ่งชี้ 5.2 การวางระบบผู้สอนและกระบวนการจัดการเรียนการสอน ตัวบ่งชี้ 5.3 การประเมินผู้เรียน ตัวบ่งชี้ 5.4 ผลการดำเนินงานหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ องค์ประกอบที่ 6 (สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้) ตัวบ่งชี้ 6.1 สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

วิธีการดำเนินการวิจัย

แหล่งข้อมูล

เอกสารรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ประจำปีการศึกษา 2557-2560 คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 52 เล่ม 13 หลักสูตร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกการสรุปผลจากรูปเล่มรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร จำนวน 52 เล่ม 13 หลักสูตร ที่ผู้วิจัยนำมาจัดทำเป็นตารางเก็บข้อมูล (แบบ ป.1) ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง และได้รับการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญและคณะกรรมการด้านประกันคุณภาพการศึกษา คณะวิศวกรรมศาสตร์ และผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านประกันคุณภาพการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและพัฒนาการของผลการประเมินเพื่อหาผลรวม ค่าเฉลี่ย ร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตาราง แผนภูมิ และบรรยายสรุป

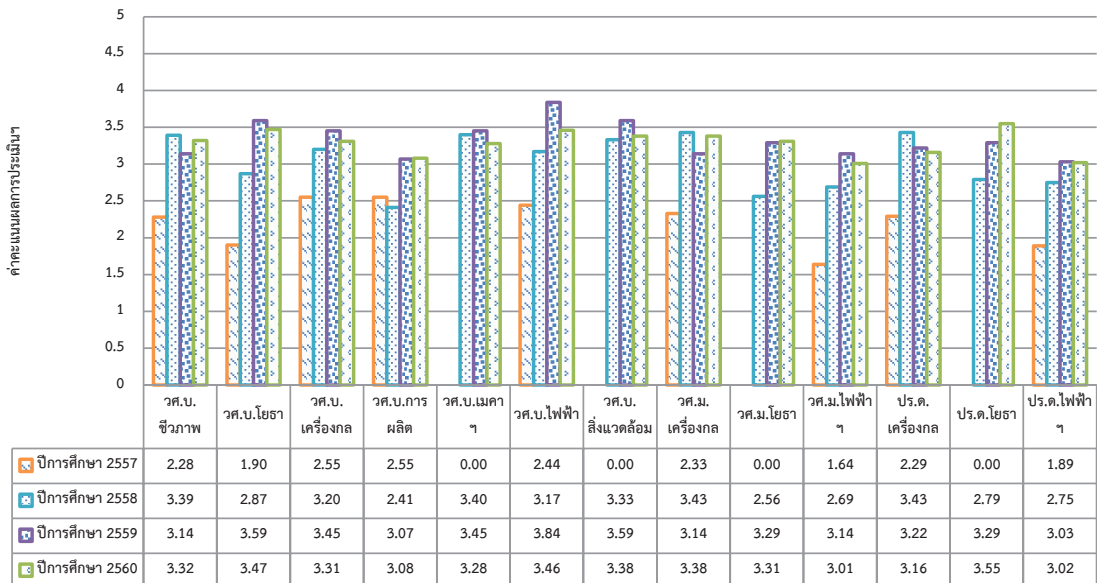
การแปลผลการประเมิน

ค่าเฉลี่ย 0.01-2.00 คะแนน หมายถึง ระดับคุณภาพ “น้อย” 2.01-3.00 คะแนน หมายถึง ระดับคุณภาพ “ปานกลาง” 3.01-4.00 คะแนน หมายถึง ระดับคุณภาพ “ดี” และ 4.01-5.00 คะแนน หมายถึง ระดับคุณภาพ “ดีมาก”

ผลการวิจัย

1. ผลการประเมินคุณภาพการศึกษา

ภายใน ระดับหลักสูตร ปีการศึกษา 2557-2560 คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า

ภาพประกอบ 1 ผลการประเมินประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ประจำปีการศึกษา 2557-2560 ตามรายหลักสูตร

1.1 ผลการประเมินคุณภาพภายใน ระดับหลักสูตร ปีการศึกษา 2557 จำแนกตามรายหลักสูตร จำนวน 13 หลักสูตร พบว่า ภาพรวมคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.52 ระดับคุณภาพ “น้อย” คะแนนอยู่ระหว่าง 0.00–2.55 และหลักสูตรที่มีผลการดำเนินงานระดับคุณภาพ “ปานกลาง” 6 หลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 46.15 ระดับคุณภาพ “น้อย” 3 หลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 23.07 ระดับคุณภาพ “ปรับปรุง” 4 หลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 30.77 จากหลักสูตรทั้งหมด

โดยมีหลักสูตรที่มีผลการประเมินภาพรวมสูงสุดจำนวน 2 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตร วศ.บ.เครื่องกล และ วศ.บ.การผลิต รองลงมา ได้แก่ หลักสูตร วศ.บ.ไฟฟ้า วศ.ม.เครื่องกล ปร.ด.เครื่องกล วศ.บ.ชีวภาพ วศ.บ.โยธา ปร.ด.ไฟฟ้าและคอมพิวเตอร์ วศ.ม.ไฟฟ้าและ

คอมพิวเตอร์ และมีหลักสูตรที่ “ไม่ผ่าน” การประเมินตามเกณฑ์การประเมินองค์ประกอบที่ 1 จำนวน 4 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตร วศ.บ.เมคคาทรอนิกส์ วศ.บ.สิ่งแวดล้อม วศ.ม.โยธา และหลักสูตร ปร.ด.โยธา ตามลำดับ

1.2 ผลการประเมินคุณภาพภายใน ระดับหลักสูตร ปีการศึกษา 2558 จำแนกตามรายหลักสูตร จำนวน 13 หลักสูตร พบว่า ภาพรวมคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.03 ระดับคุณภาพ “ดี” คะแนนอยู่ระหว่าง 2.41–3.43 และหลักสูตรที่มีผลการดำเนินงานระดับคุณภาพ “ดี” 7 หลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 53.85 ระดับคุณภาพ “ปานกลาง” 6 หลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 46.15 จากหลักสูตรทั้งหมด

โดยมีหลักสูตรที่มีผลการประเมินภาพรวมสูงสุดจำนวน 2 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตร

วศ.ม.เครื่องกล และ ปร.ด.เครื่องกล รองลงมาได้แก่ หลักสูตร วศ.บ.เมคคาทรอนิกส์ วศ.บ.ชีวภาพ วศ.บ.สิ่งแวดล้อม วศ.บ.เครื่องกล วศ.บ.ไฟฟ้า วศ.บ.โยธา ปร.ด.โยธา ปร.ด.ไฟฟ้า และคอมพิวเตอร์ วศ.ม.ไฟฟ้าและคอมพิวเตอร์ วศ.ม.โยธา และ วศ.บ.การผลิต ตามลำดับ

1.3 ผลการประเมินคุณภาพภายใน ระดับหลักสูตร ปีการศึกษา 2559 แยกตามรายหลักสูตร จำนวน 13 หลักสูตร พบว่า ภาพรวมคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 ระดับคุณภาพ “ดี” คะแนนอยู่ระหว่าง 3.03–3.84 และหลักสูตรที่มีผลการดำเนินงาน ระดับคุณภาพ “ดี” 13 หลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 100 จากหลักสูตรทั้งหมด

โดยมีหลักสูตรที่มีผลการประเมินภาพรวมสูงสุด ได้แก่ วศ.บ.ไฟฟ้า รองลงมาได้แก่ วศ.บ.โยธา วศ.บ.สิ่งแวดล้อม วศ.บ.เครื่องกล วศ.บ.เมคคาทรอนิกส์ วศ.ม.โยธา ปร.ด.โยธา ปร.ด.เครื่องกล วศ.บ.ชีวภาพ วศ.ม.เครื่องกล วศ.ม.ไฟฟ้าและคอมพิวเตอร์ วศ.บ.การผลิต และ ปร.ด.ไฟฟ้าและคอมพิวเตอร์ ตามลำดับ

1.4 ผลการประเมินคุณภาพภายใน ระดับหลักสูตร ปีการศึกษา 2560 แยกตามรายหลักสูตร จำนวน 13 หลักสูตร พบว่า ภาพรวมคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.27 ระดับคุณภาพ “ดี” คะแนนอยู่ระหว่าง 3.01–3.55 และหลักสูตรที่มีผลการดำเนินงาน

ระดับคุณภาพ “ดี” 13 หลักสูตร (คิดเป็นร้อยละ 100) จากหลักสูตรทั้งหมด

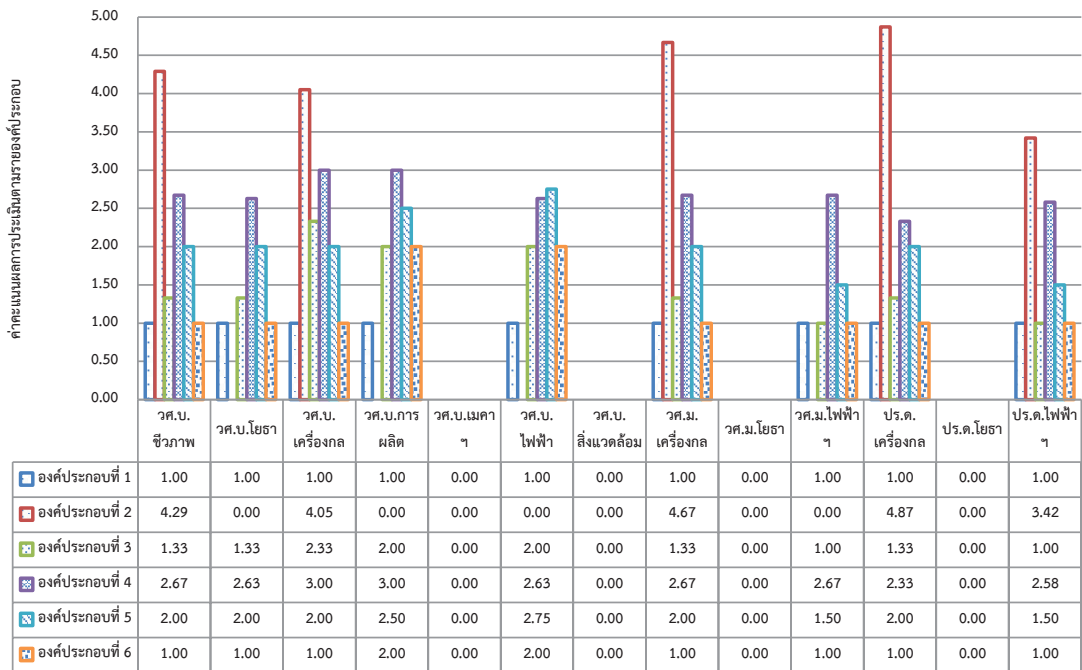
โดยมีหลักสูตรที่มีผลการประเมินภาพรวมสูงสุด ได้แก่ ปร.ด.โยธา รองลงมาได้แก่ วศ.บ.โยธา วศ.บ.ไฟฟ้า วศ.บ.สิ่งแวดล้อม วศ.ม.เครื่องกล วศ.บ.ชีวภาพ วศ.บ.เครื่องกล วศ.ม.โยธา วศ.บ.เมคคาทรอนิกส์ ปร.ด.เครื่องกล วศ.บ.การผลิต ปร.ด.ไฟฟ้าและคอมพิวเตอร์ และ วศ.ม.ไฟฟ้าและคอมพิวเตอร์ ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาการพัฒนากิจการผลการประเมินประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ประจำปีการศึกษา 2557–2560 พบว่า

2.1 ระดับคุณภาพของหลักสูตร จำนวน 13 หลักสูตร มีแนวโน้มคะแนนผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพ “ปานกลาง-ดี” คิดเป็นร้อยละ 100

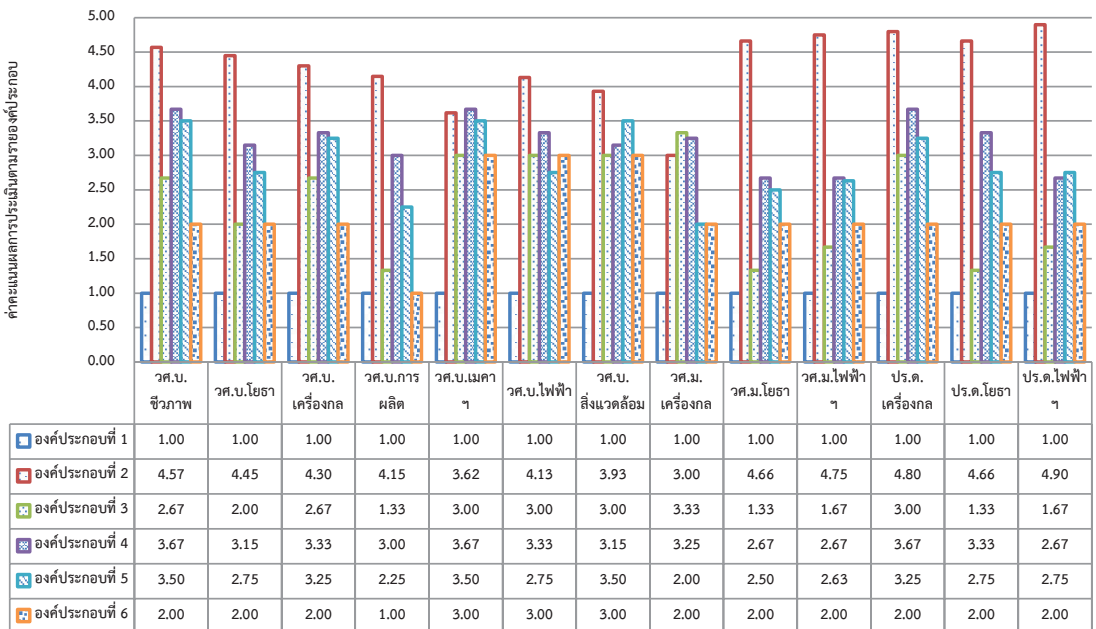
2.2 ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร มีจำนวน 2 หลักสูตร ที่มีแนวโน้มของคะแนนที่ดีขึ้นทุกปี ได้แก่ หลักสูตร วศ.ม.โยธา และ ปร.ด.โยธา คิดเป็นร้อยละ 15.38 ของหลักสูตรทั้งหมดจำนวน 13 หลักสูตร

2.3 ผลการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ประจำปีการศึกษา 2557-2560 ดำเนินการวิเคราะห์ 6 องค์ประกอบ

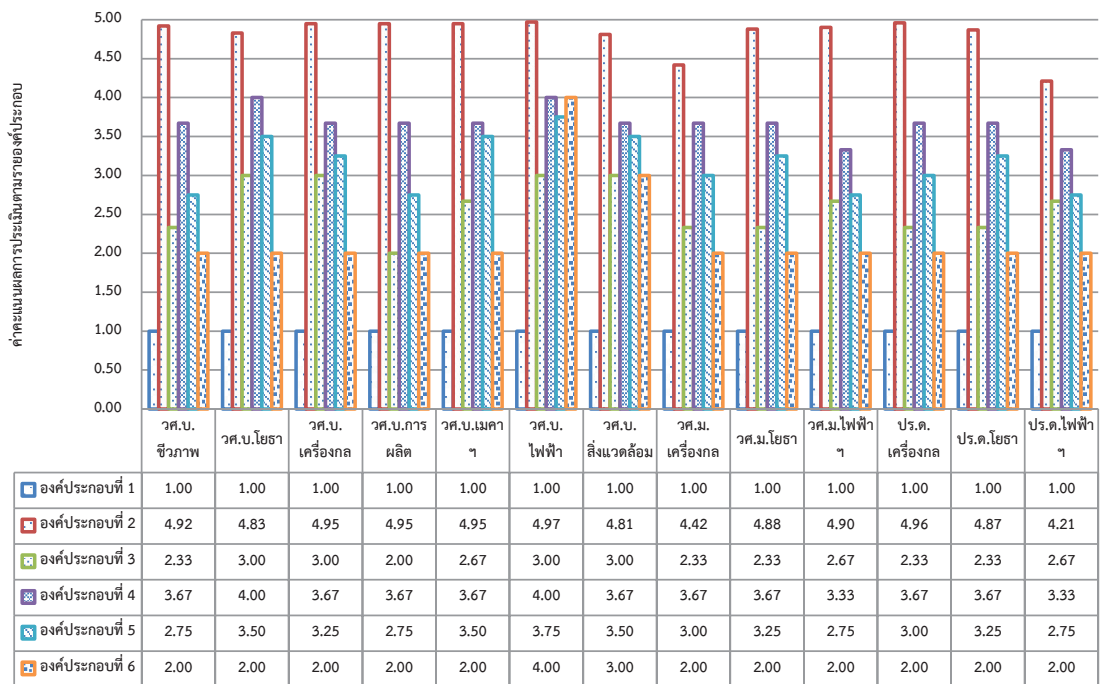

หมายเหตุ องค์ประกอบที่ 1: หมายเลข 1.00 หมายถึง “หลักสูตร “ผ่าน”เกณฑ์มาตรฐานขององค์ประกอบที่ 1” และหมายเลข 0.00 หมายถึง หลักสูตร “ไม่ผ่าน”เกณฑ์ตามมาตรฐานขององค์ประกอบที่ 1 และหลักสูตรใดที่ “ไม่ผ่าน” องค์ประกอบที่ 1 ตามเกณฑ์มาตรฐาน หลักสูตรนั้นจะไม่ได้รับการประเมินในองค์ประกอบที่ 2-6 และถือว่าหลักสูตรนั้น “ไม่ผ่าน”การประเมิน

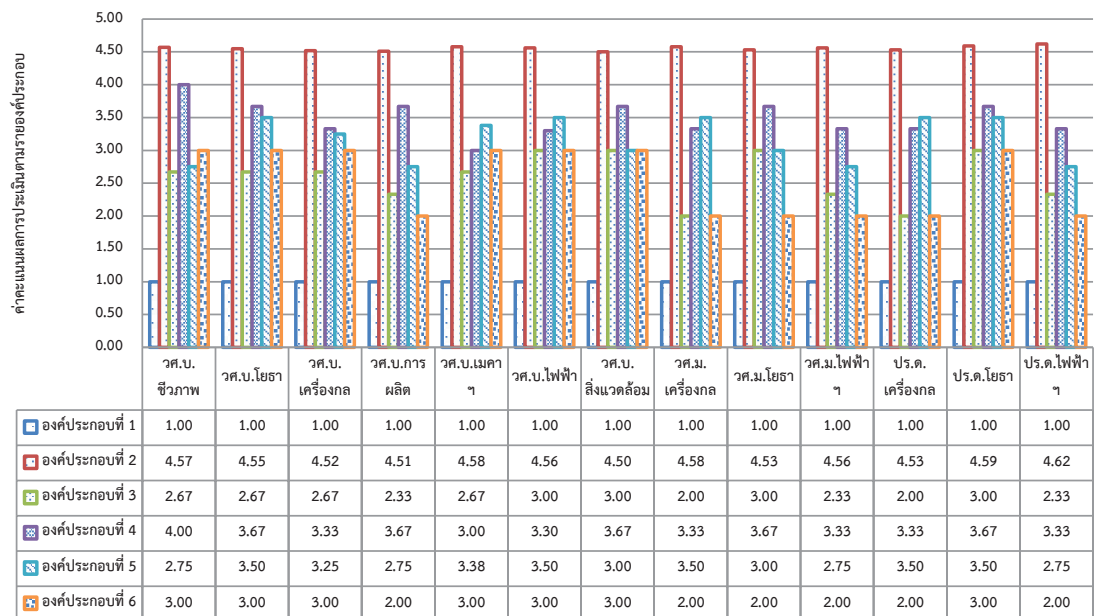
ภาพประกอบ 2 ผลการประเมินประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ประจำปีการศึกษา 2557 ตามรายองค์ประกอบที่ 1-6

ภาพประกอบ 3 ผลการประเมินประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ประจำปีการศึกษา 2558 ตามรายองค์ประกอบที่ 1-6

ภาพประกอบ 4 ผลการประเมินประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ประจำปีการศึกษา 2559 ตามรายองค์ประกอบที่ 1-6

ภาพประกอบ 5 ผลการประเมินประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ประจำปีการศึกษา 2560 ตามรายองค์ประกอบที่ 1-6

พบว่า มีจำนวน 7 หลักสูตร ที่มีผลการดำเนินงานและค่าคะแนนที่ดีขึ้นเป็นประจำทุกปี คิดเป็นร้อยละ 53.85 ของหลักสูตรทั้งหมด ได้แก่ หลักสูตร วศ.บ.ไฟฟ้า วศ.บ.สิ่งแวดล้อม วศ.ม.โยธา ปร.ด.โยธา วศ.บ.ชีวภาพ วศ.บ.การผลิต และ วศ.ม.ไฟฟ้าและคอมพิวเตอร์ จาก 3 องค์กรประกอบ ได้แก่

องค์กรประกอบที่ 3 นักศึกษา มีจำนวน 4 หลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 30.77 ได้แก่ หลักสูตร วศ.บ.ไฟฟ้า วศ.บ.สิ่งแวดล้อม วศ.ม.โยธา และ ปร.ด.โยธา ที่มีผลการประเมินที่ดีขึ้นทุกปีของหลักสูตรทั้งหมด

องค์กรประกอบที่ 4 อาจารย์ มีจำนวน 7 หลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 53.85 ได้แก่ หลักสูตร วศ.บ.ชีวภาพ วศ.บ.การผลิต วศ.บ.สิ่งแวดล้อม วศ.ม.โยธา วศ.ม.ไฟฟ้าและคอมพิวเตอร์ ปร.ด.โยธา และ ปร.ด.ไฟฟ้าและคอมพิวเตอร์ ที่มีผลการประเมินที่ดีขึ้นทุกปีของหลักสูตรทั้งหมด

องค์กรประกอบที่ 5 หลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผู้เรียน มีจำนวน 3 หลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 23.08 ได้แก่ หลักสูตร วศ.บ.โยธา วศ.ม.ไฟฟ้าและคอมพิวเตอร์ และ ปร.ด.โยธา ที่มีผลการประเมินที่ดีขึ้นทุกปีของหลักสูตรทั้งหมด

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์ผลการประเมินประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ปีการศึกษา 2557-2560 คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้วิจัยนำประเด็นที่สำคัญในภาพรวมที่มีผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ตามรายองค์กรประกอบ มาทำการอภิปรายผลการดำเนินงานดังนี้

1. ผลการประเมินประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ปีการศึกษา 2557-2560 มีผลการดำเนินงานดังนี้

1.1 ผลการดำเนินงานและผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ปีการศึกษา 2557-2560 ทั้ง 13 หลักสูตร พบว่ามีจำนวน 2 หลักสูตร ที่มีผลการดำเนินงานและค่าคะแนน ในภาพรวมที่ดีขึ้นเป็นประจำทุกปี ซึ่งได้แก่ หลักสูตร ปร.ด.โยธา (0.00 คะแนน 2.79 คะแนน 3.29 คะแนน และ 3.55 คะแนน) และ วศ.ม.โยธา (0.00 คะแนน 2.56 คะแนน 3.29 คะแนน และ 3.31 คะแนน) อยู่ในระดับคุณภาพ “ปรับปรุงดี”

1.2 ผลการดำเนินงานปีการศึกษา 2557 มีจำนวนหลักสูตรที่ “ไม่ผ่าน” เกณฑ์การประเมิน องค์กรประกอบที่ 1 การกำกับมาตรฐานหลักสูตร จำนวน 4 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตร วศ.บ.เมคาทรอนิกส์ วศ.บ.สิ่งแวดล้อม วศ.ม.โยธา และ ปร.ด.โยธา เนื่องจากคุณสมบัติของอาจารย์ประจำหลักสูตรไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร และการรับอาจารย์ประจำหลักสูตรไม่เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด ส่งผลให้หลักสูตรดังกล่าว ข้างต้น “ไม่ผ่าน” การประเมินในองค์กรประกอบที่ 1 และยังคงส่งผลไปต่อมิได้รับการประเมินใน องค์กรประกอบที่ 2-6 ต่อไป โดยคณะกรรมการประจำคณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะกรรมการวิชาการระดับปริญญาตรี และคณะกรรมการวิชาการระดับบัณฑิตศึกษา ได้มีความตระหนัก และให้ความสำคัญต่อผลการดำเนินงานและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการตรวจประเมิน ระดับหลักสูตร ที่ไม่ผ่านการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานองค์กรประกอบที่ 1 ได้ทำการพิจารณาผลการประเมินและผลการดำเนินงาน โดยมีมติ และแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรที่ไม่ผ่านการประเมินองค์กรประกอบที่ 1 และหลักสูตรที่ผ่านการประเมิน ดังนี้ 1) เร่งรัดดำเนินการหลักสูตร ให้เป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษา แห่งชาติ โดยตรวจสอบคุณสมบัติของอาจารย์ประจำหลักสูตรเพื่อตรงกับเกณฑ์การประเมิน องค์กรประกอบที่ 1 2) ดำเนินการรับสมัครและ

คัดเลือกอาจารย์ประจำหลักสูตร เพื่อมาทดแทน อาจารย์ประจำหลักสูตรที่ลาออก ภายใน 90 วัน นับตั้งแต่วันที่อาจารย์ประจำหลักสูตรลาออก (เฉพาะหลักสูตรที่ไม่ผ่านการประเมินฯ) 3) ให้ทุกหลักสูตรดำเนินการตรวจสอบคุณสมบัติ และปรับเปลี่ยนอาจารย์ประจำหลักสูตรเพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์การกำกับมาตรฐานหลักสูตร ซึ่งจากผลการกำกับติดตาม และการดำเนินงานตามมติที่ประชุมคณะกรรมการประจำคณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะกรรมการวิชาการระดับปริญญาตรี และคณะกรรมการวิชาการระดับบัณฑิตศึกษา ส่งผลให้ในปีการศึกษา 2558-2560 หลักสูตรทั้ง 13 หลักสูตร “ผ่าน” การประเมินในองค์ประกอบที่ 1 การกำกับมาตรฐานหลักสูตร (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา, 2557)

1.3 เมื่อทำการพิจารณาผลการประเมิน ประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ตั้งแต่ปีการศึกษา 2557-2560 ในภาพรวม พบว่ามีจำนวน 2 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตร ปร.ด.โยธา และ วศ.ม.โยธา ที่มีผลการดำเนินงานดีขึ้นเป็นประจำทุกปี และอีกจำนวน 11 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตร วศ.บ.ชีวภาพ วศ.บ.โยธา วศ.บ.เครื่องกล วศ.บ.การผลิต วศ.บ.เมคคาทรอนิกส์ วศ.บ.ไฟฟ้า วศ.บ.สิ่งแวดล้อม วศ.ม.เครื่องกล วศ.ม.ไฟฟ้า และคอมพิวเตอร์ ปร.ด.เครื่องกล และ ปร.ด.ไฟฟ้า และคอมพิวเตอร์ ที่มีผลการดำเนินงานและผลการประเมินที่เพิ่มขึ้นและลดลง ในแต่ละปีการศึกษา โดยพบว่ามาจากผลการดำเนินงานในแต่ละตัวบ่งชี้ที่มีผลการดำเนินงานไม่คงที่และมีผลการประเมินที่ลดลง เช่น ตัวบ่งชี้ที่ 2.1 คุณภาพบัณฑิต ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา ซึ่งในแต่ละปีการศึกษาผลการประเมินคุณภาพบัณฑิต ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา มาจากสาเหตุปัจจัยผู้ใช้บัณฑิตที่มีผลความพึงพอใจต่อบัณฑิตของคณะวิศวกรรมศาสตร์ ที่จะต้องทำการประเมินคุณภาพบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai

Qualifications Framework for Higher Education: TQF) ตามคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ใน มคอ.2 ที่ครอบคลุมผลการเรียนรู้อย่างน้อย 5 ด้าน คือ 1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะทางปัญญา 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบและ 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งผลประเมินในแต่ละปีการศึกษามีค่าคะแนนเฉลี่ยที่เปลี่ยนแปลงในทิศทางที่เพิ่มขึ้นและลดลง มาสาเหตุและปัจจัยดังต่อไปนี้ 1) คุณภาพของบัณฑิตยังไม่เป็นไปตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต 2) การเปลี่ยนกลุ่มผู้ใช้บัณฑิตในการตอบแบบสอบถามแต่ละปีการศึกษา 3) ทักษะองค์ความรู้ของบัณฑิตยังไม่มีปรับตัวและการเตรียมความพร้อมสู่ตลาดการแข่งขัน เมื่อทำการพิจารณาจากผลการดำเนินงานคณะวิศวกรรมศาสตร์ ได้นำข้อสังเกตและข้อเสนอแนะจากผู้ใช้บัณฑิตและข้อมูลจากการนิเทศนิสิตฝึกงาน มาประกอบการวางแผนกำกับ ติดตาม และทำการพิจารณากระบวนการปรับปรุงหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา เพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ กัมปนาท อาษา (2562) ดังนี้ การปรับเปลี่ยนรายวิชาให้ความทันสมัยและตรงกับสถานะสถานการณ์การแข่งขันในปัจจุบัน การปรับ/ลดรายวิชาที่มุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติให้มากขึ้น เพื่อให้บัณฑิตเกิดทักษะการเรียนรู้และได้ลงมือปฏิบัติจริง การเพิ่มรายวิชาร่วมกับสถานประกอบการในการจัดการเรียนการสอน และ ทบทวนกระบวนการ การจัดทำ Curriculum Mapping ใน มคอ.2 และในแต่ละรายวิชา ที่สอดคล้องกับคุณภาพตามคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด จากกระบวนการการดำเนินงานส่งผลให้บัณฑิตมีคุณภาพที่ดีขึ้นและมีความสามารถที่เพิ่มขึ้น เป็นที่พึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต

ส่งผลให้ระดับคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจ มีผลการประเมินที่ดีขึ้นในบางประเด็นและครบทุกประเด็นที่กำหนดไว้

1.4 ผลการดำเนินงานในตัวบ่งชี้ที่ 3.1-6.1 ขององค์ประกอบที่ 3-6 จำนวน 11 ตัวบ่งชี้ มีผลการดำเนินงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานในรูปแบบของกระบวนการ ดังต่อไปนี้ 1) มีระบบและกลไกการดำเนินงาน 2) มีการนำระบบและกลไกไปสู่การดำเนินงาน 3) มีการนำผลการดำเนินงานมาสู่การปรับปรุงพัฒนากระบวนการ 4) มีผลจากการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการที่เห็นเป็นรูปธรรมและเกิดผลสัมฤทธิ์ที่แท้จริง 5) มีผลการดำเนินงานที่เห็นเป็นรูปธรรมและนำไปสู่แนวปฏิบัติที่ดีในเชิงประจักษ์อย่างต่อเนื่อง

ผลการดำเนินงานในตัวบ่งชี้ที่ 3.1-6.1 ขององค์ประกอบที่ 3-6 จากหลักสูตรทั้งหมด มีผลคะแนนอยู่ระหว่าง 2.00-3.00 คะแนน ระดับคุณภาพ “ปานกลาง” ที่ขึ้นอยู่กับกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงานของแต่ละหลักสูตรที่จะมีการวางแผนและกำหนดระบบและกลไกการดำเนินงาน ของหลักสูตรดังต่อไปนี้ 1) การมีระบบและกลไกการดำเนินงาน และกำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน 2) การวางแผนการดำเนินงาน 3) การวิเคราะห์และนำผลจากปีที่ผ่านมาสู่กระบวนการปรับปรุง 4) ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการปรับปรุงแก้ไขที่ดีขึ้น 5) มีผลการดำเนินงานที่เห็นเป็นรูปธรรมและนำไปสู่แนวปฏิบัติที่ดีในเชิงประจักษ์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งกระบวนการขั้นตอนทั้งหมดนี้คณะฯ และหลักสูตรได้มีการถอดบทเรียนร่วมกันเกี่ยวกับการวิธีการและขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อก่อให้เกิดผลการดำเนินงานและประสิทธิผลตามตัวบ่งชี้ที่อยู่ภายใต้องค์ประกอบที่ 3-6 เป็นไปตามเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ตามเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษาแห่งชาติที่กำหนดไว้

สาเหตุและปัจจัยที่ส่งผลให้การดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ที่ 3.1-6.1 ขององค์ประกอบที่

3-6 จำนวน 11 ตัวบ่งชี้ มีผลคะแนนที่เพิ่มขึ้น-ลดลง จากรายงานผลการประเมินและข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการตรวจประเมินประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ประจำปีการศึกษา 2557-2560 พบว่าในแต่ละปีการศึกษามีสาเหตุและปัจจัยเกิดดังต่อไปนี้ 1) การกำหนดเป้าหมายและการดำเนินงานไม่มีความชัดเจนตามตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ 2) ผลการดำเนินงานของหลักสูตรไม่เป็นไปตามเป้าหมายและแผนงานที่กำหนดไว้ 3) ไม่มีการนำผลการดำเนินงานในปีที่ผ่านมา มาทำการวิเคราะห์ ทบทวน ปรับปรุงผลการดำเนินงานให้ดีขึ้น 4) ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานยังไม่มีความชัดเจนและเห็นเป็นรูปธรรมในแต่ละตัวบ่งชี้

คณะ และ หลักสูตร มีการทบทวนกระบวนการดำเนินงานของหลักสูตรเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์และผลลัพธ์ที่เป็นไปตามเกณฑ์การประเมินของแต่ละตัวบ่งชี้ ขององค์ประกอบที่ 3-6 ดังต่อไปนี้ 1) การตรวจสอบคุณภาพและคุณสมบัติอาจารย์ประจำหลักสูตรที่เป็นไปตามเกณฑ์การประเมินและคุณสมบัติของอาจารย์ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี และบัณฑิตศึกษา 2) การกำหนดนโยบายและหาแนวทางการพัฒนาคุณภาพนิสิต/บัณฑิต ที่เป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และตามคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ใน มคอ.2 (Curriculum Mapping) 3) การทบทวนกระบวนการการดำเนินงานทุกตัวบ่งชี้ 3.1-6.1 ขององค์ประกอบที่ 3-6 ตามเกณฑ์การประเมินและตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ นำมาสู่การปฏิบัติเพื่อส่งผลให้ผลการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2560)

1.5 ผลการวิเคราะห์ผลการประเมิน ประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ประจำปีการศึกษา 2557-2560 ตามรายองค์ ประกอบที่ 1-6 เมื่อทำการพิจารณาผลการดำเนินงานและผลการประเมินในแต่ละองค์ประกอบของ หลักสูตรทั้งหมด พบว่าทั้ง 13 หลักสูตร มีผลการ ดำเนินงานที่ลดลง-เพิ่มขึ้น อยู่ในช่วงค่าคะแนน ผลการดำเนินงานอยู่ระหว่าง 1.00-3.00 ระดับ คุณภาพ “น้อย-ปานกลาง” มาสาเหตุปัจจัยการ ดำเนินงานการบริหารจัดการของหลักสูตรดังต่อไปนี้ 1) หลักสูตรมีการดำเนินงานที่ไม่เป็นไปตาม แผนการดำเนินงานและระบบกลไก ของแต่ละ หลักสูตรที่ได้มีการกำหนดไว้ตั้งแต่ต้นปีการศึกษา 2) หลักสูตรมีการดำเนินงานที่ยังไม่เป็นไปตาม ผลลัพธ์การเรียนรู้ของนิสิตที่ได้ระบุไว้ใน มคอ. 2 (Curriculum Mapping) ของแต่ละหลักสูตร และ แต่ละรายวิชา 3) ระบบการจัดเก็บข้อมูลเอกสาร หลักฐานอ้างอิงที่ไม่สอดคล้องกับเกณฑ์การประเมิน ในแต่ละตัวชี้วัด

คณะฯ และหลักสูตรมีการทบทวน กระบวนการ และนำวงจรคุณภาพการดำเนินงานตามวงจร PDCA มาเป็นเครื่องมือการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบผลการดำเนินงานของหลักสูตร ตามระยะวงรอบ 6 9 และ 11 เดือน เพื่อให้ หลักสูตร ได้มีการทบทวน วางแผน ติดตาม ตรวจสอบ และปรับปรุงผลการดำเนินงานของหลักสูตร ในแต่ละวงรอบของการดำเนินงาน เพื่อนำผลที่ได้ นำมาสู่การพัฒนาผลการดำเนินงานในแต่ละ ตัวชี้วัดให้มีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นและมีผลการ ดำเนินงานในเชิงประจักษ์ตามผลสัมฤทธิ์และ ผลลัพธ์ของการบริหารจัดการหลักสูตร

2. ผลการศึกษาการพัฒนาการของผลการประเมินประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ประจำปีการศึกษา 2557-2560 พบว่า 1) หลักสูตรจำนวน 13 หลักสูตร มีผล คะแนนการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร มีคุณภาพแนวโน้มที่ดีขึ้น ซึ่งค่า

คะแนนอยู่ระหว่าง 1.52-3.32 ระดับคุณภาพ “น้อย-ดี” คิดเป็นร้อยละ 100 และมีหลักสูตรที่มีผลการประเมินดีขึ้นเป็นประจำทุกปี ได้แก่ หลักสูตร ปร.ด.โยธา และ วศ.ม.โยธา 2) มีหลักสูตร จำนวน 7 หลักสูตร ที่มีผลการดำเนินงานและ ค่าคะแนนของแต่ละองค์ประกอบที่ 3-5 ที่ดีขึ้น ทุกปี ได้แก่ หลักสูตร วศ.บ.ไฟฟ้า วศ.บ. สิ่งแวดล้อม วศ.ม.โยธา ปร.ด.โยธา วศ.บ.ชีวภาพ วศ.บ.การผลิต และ วศ.ม.ไฟฟ้าและคอมพิวเตอร์ เนื่องจากทั้ง 7 หลักสูตร มีการดำเนินงานการวาง ระบบการดำเนินงานคุณภาพบัณฑิต คุณภาพ อาจารย์ การวางระบบการจัดการเรียนสอนที่เป็นไปตามแนวทางการดำเนินงานและเกณฑ์ การประเมินของหลักสูตรอย่างครบถ้วนและ สมบูรณ์ ส่งผลให้ผลการดำเนินงานในแต่ละตัวบ่ง ชี้้อยู่ภายในการดำเนินงานขององค์ประกอบที่ 3-5 บรรลุตามเป้าหมายตามผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร ที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิเคราะห์และผลดำเนินการกำกับมาตรฐานหลักสูตร คณะและ หลักสูตร/หน่วยงาน/มหาวิทยาลัย/ผู้ที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลไปใช้ประกอบการจัดทำแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ระดับหลักสูตร ระดับคณะ เพื่อนำข้อมูลทำการ ทบทวนและปรับปรุงผลการดำเนินงานต่อไป

1.2 ผลการวิเคราะห์และผลการดำเนินงานองค์ประกอบที่ 2 ตัวบ่งชี้ที่ 2.1 คุณภาพบัณฑิต ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่ง ชาติ และผลการวิเคราะห์องค์ประกอบที่ 3-6 พบว่า ผลการดำเนินงานและคะแนนของแต่ละ หลักสูตรมีความแตกต่างกันในแต่ละปีการศึกษา ในเช่น การส่งเสริมและพัฒนานักศึกษา ผลที่เกิด กับนักศึกษา สารของรายวิชาในหลักสูตร การ

ประเมินผู้เรียน และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ดังนั้น คณะและหลักสูตร/หน่วยงาน/มหาวิทยาลัย/ ผู้ที่เกี่ยวข้องนำข้อมูลเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กับคณะและหลักสูตรอื่นภายในและภายนอก มหาวิทยาลัย เพื่อหาแนวปฏิบัติที่ดีและปัญหา อุปสรรคที่มีต่อผลการบริหารงานหลักสูตร เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาสู่การปรับกระบวนการปฏิบัติงาน เพื่อเข้ากับบริบทของการบริหารงานของ หน่วยงานและหลักสูตร รวมถึงการทำงานร่วมกัน ในรูปแบบของเครือข่ายหลักสูตร การวางระบบ การดำเนินงานประกันคุณภาพระดับหลักสูตร และ การศึกษาดูงาน เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาวิเคราะห์ถึงสาเหตุเชิงลึกราย หลักสูตร ที่มีผลการดำเนินงานต่ำสุดของแต่ละ ปีการศึกษา ที่ต้องมีการจัดเก็บข้อมูลลักษณะ การสัมภาษณ์อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร เจ้าหน้าที่ประจำหลักสูตร เจ้าหน้าที่วิชาการ บัณฑิตและนิสิตประจำหลักสูตร เพื่อเป็นการสอบถามข้อมูลแต่ละองค์ประกอบและ แต่ละตัวบ่งชี้ ถึงสาเหตุที่หลักสูตรมีผลการดำเนินงานไม่เป็นไปตามเกณฑ์ประเมินและเป้าหมาย ที่กำหนดไว้

2.2 วิเคราะห์ข้อมูลผลการดำเนินงาน เพิ่มเติม โดยศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับ กระบวนการบริหารจัดการประกันคุณภาพการ ศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ที่มีผลคะแนนการ ประเมินที่ดีขึ้นเป็นประจำทุกปีการศึกษาเพื่อนำ มาเป็นโมเดลการดำเนินงานการบริหารจัดการ ของหลักสูตรอื่นในคณะวิศวกรรมศาสตร์ต่อไป

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาคณะ วิศวกรรมศาสตร์

จากผลการประเมินประกันคุณภาพการ ศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ประจำปีการศึกษา 2557-2560 โดยส่วนใหญ่มีผลการดำเนินงาน ระดับคุณภาพ “ดี” ดังนั้น คณะวิศวกรรมศาสตร์ และหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนภายใต้การ กำกับบริหารของคณะวิศวกรรมศาสตร์ ควร หาแนวทางและวางแผนร่วมกันเพื่อการพัฒนาขับเคลื่อน หลักสูตรทั้ง 13 หลักสูตร เข้ารับการเผยแพร่เป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพและมาตรฐานตาม กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ TQR (Thai Qualifications Register) เพื่อสะท้อน คุณภาพผลการดำเนินงานและการขับเคลื่อนการ บริหารงานหลักสูตรตามเกณฑ์มาตรฐานตาม กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กัมปนาท อาษา. (2562). การวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ปีการศึกษา 2557-2559 หน่วยงานจัดการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. *วารสารสาระคาม*, 10(1), 1- 19.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). *เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ.2558*. ประกาศกระทรวง ศึกษาธิการ. กระทรวงศึกษาธิการ.
- คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2560). *นโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2560 คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2560). *นโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2560 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. (2557). *หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ ภายใน ระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2557*. สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา.

การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนท่าพระ เพื่อรองรับการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดขอนแก่น

Culture Landscapes Management of the Tha Phra Community to serve the Cultural Tourism Destination in Khon Kaen Province

พุทศศักดิ์ กำจร¹
Putthasak Kumjorn¹

Received: 11 October 2021

Revised: 11 November 2021

Accepted: 1 December 2021

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาขอบเขตภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชนท่าพระ จังหวัดขอนแก่น 2) เพื่อประเมินความจริงแท้ของภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชนท่าพระ จังหวัดขอนแก่น และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนท่าพระ เพื่อรองรับการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดขอนแก่น ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ การรวบรวมข้อมูลใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า ชุมชนท่าพระ จังหวัดขอนแก่นมีขอบเขตภูมิทัศน์วัฒนธรรม 3 ขอบเขต (Zone) ประกอบด้วย เขตพื้นที่ A (Zone A) เป็นเขตพื้นที่ย่านการค้าเก่าผสมผสานกับอาคารบ้านเรือน เขตพื้นที่ B (Zone B) เป็นเขตพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นพื้นที่ออกกำลังกายและพักผ่อนหย่อนใจ และเขตพื้นที่ C (Zone C) เป็นเขตพื้นที่ที่มีสถานที่สำคัญทางศาสนสถาน สำหรับการประเมินความจริงแท้ของภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชนท่าพระ จังหวัดขอนแก่น มีการสื่อความหมายข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่เป็นจริงเกี่ยวกับตำแหน่งและสถานที่ตั้งของชุมชนตลาดรถไฟท่าพระดั้งเดิมและตลาดท่าพระร้อยปีปัจจุบัน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ทราบข้อมูลผ่านการนำเสนอในรูปแบบต่างๆ ด้วยเทคนิคสื่อความหมายข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่เน้นการนำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น แสดงถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างชุมชนตลาดรถไฟดั้งเดิมกับชุมชนตลาดท่าพระร้อยปีปัจจุบัน รวมไปถึงบริบทวิถีชุมชน สังคมและวัฒนธรรมโดยรอบการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนท่าพระ เพื่อรองรับการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดขอนแก่น มีประเด็นดังนี้ มิติที่ 1 การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านประวัติศาสตร์ มิติที่ 2 แนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านศาสนสถานที่สำคัญในชุมชนท่าพระ และมิติที่ 3 แนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านอาคารบ้านเรือน สิ่งปลูกสร้าง เพื่อให้นักท่องเที่ยวทราบและตระหนักถึงคุณค่าแก่สถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนท่าพระต่อไป

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, ภูมิทัศน์วัฒนธรรม, การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม

¹ สาขาการท่องเที่ยวและการบริการ คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น โทรศัพท์ 09 5169 4361 อีเมล putthasak1@gmail.com

¹ Business Administration Program in Tourism and Hospitality Management, Faculty of Business Administration and Information Technology, Rajamangala University of Technology Isan Khonkaen Campus.
Tel. +669 5169 4361, email: Putthasak1@gmail.com

Abstract

The research objectives were to 1) study the scope of Tha Phra community cultural landscape, Khon Kaen province 2) assess authenticity of the cultural landscape of Tha Phra community, and 3) suggest guidelines for cultural landscape management of the Tha Phra community to support it as a cultural tourism destination in Khon Kaen province, The study used qualitative methods. The data was collected using in-depth interviews with stakeholders through content analysis.

The results of research showed that Tha Phra Community, Khon Kaen Province has 3 cultural landscape boundaries (Zones), comprising.-Zone A is an old commercial area mixed with houses. Zone B is an area characterized by exercise and recreation function and Zone C) It is an area with important religious sites. For evaluating the authenticity of Tha Phra community cultural landscape conveys realistic historical information about the location and location of the original Tha Phra Railway Market community and the current Tha Phra Centenary Market to provide tourists with information through presentations in various forms with techniques to convey information about tourist attractions that focus on presenting local historical stories. Represents the relationship between the traditional railway market community and the current hundred-year Tha Phra market community. including the context of the way of the community society and surrounding culture the cultural landscape management of Tha Phra community to support a cultural tourism destination in Khon Kaen province. The following issues arise.1) Cultural landscape management in history 2) Guidelines for cultural landscape management in important religious sites in Tha Phra community, and 3) Guidelines for managing cultural landscapes in terms of building to let tourists recognize and realize the value of cultural attractions of Tha Phra community.

Keywords: cultural tourism, cultural landscape, cultural landscape management

บทนำ

ในประเทศไทยได้เริ่มศึกษาทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมและมีการวิจัยที่แพร่หลายมากยิ่งขึ้นจากสถาบันการศึกษาต่างๆ เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจในบริบทเขตพื้นที่ในแง่มุมต่างๆ เนื่องจากเป็นชุดองค์ความรู้พื้นฐานในการสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับบริบททางภูมิทัศน์วัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ (อนุวัฒน์ การถัก และทรงยศ วีระทวีมาศ, 2558) อย่างไรก็ตามการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวผนวกกับองค์ความรู้ด้านภูมิทัศน์วัฒนธรรมยังสื่อถึงการท่องเที่ยว

เชิงวัฒนธรรมซึ่งถือเป็นสาขาวิชาที่มีความสนใจของหลายๆ คน โดยมุ่งเน้นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวที่ต้องการส่งเสริมและพัฒนาเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวพร้อมให้องค์ความรู้ในหลากหลายมุมมอง รวมถึงแนวคิดที่สื่อถึงความสัมพันธ์ระหว่างภูมิทัศน์ ธรรมชาติ มนุษย์วัฒนธรรม และผู้คนที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคใดภูมิภาคหนึ่ง (Buckley, Ollenburg, & Zhong, 2008) โดยใช้การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการรักษาคุณค่าและความสำคัญภูมิทัศน์วัฒนธรรมให้คงอยู่และยั่งยืน ให้สอดคล้องกับ

สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมของสังคมในปัจจุบัน (Pooksirinapa, <https://pooksirinapa.wordpress.com>) เมื่อกล่าวถึงจังหวัดขอนแก่น ซึ่งเริ่มก่อตั้งเป็นเมืองมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 อายุสองร้อยกว่าปี กล่าวได้ว่ามีประวัติศาสตร์ที่ยาวนานทั้งทางธรรมชาติหรือทางอารยธรรม วัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ จึงล้วนเป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิประเทศที่สวยงาม นอกจากนี้ยังได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในหลายๆ พื้นที่เพื่อส่งเสริมทางการท่องเที่ยว (งานท่องเที่ยวและวิเทศสัมพันธ์, 2562)

พื้นที่ชุมชนท่าพระ จังหวัดขอนแก่น เป็นหนึ่งในพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาเมืองและเป็นชุมชนที่น่าสนใจ อยู่ห่างออกไปจากเขตเมืองขอนแก่นประมาณ 11 กิโลเมตร หน่วยงานภาครัฐระดับท้องถิ่น มีนโยบายที่จะขับเคลื่อนเพื่อส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว โดยนำสถานีรถไฟเก่าแก่เป็นอาคารไม้สวยงามมาให้ท้องถิ่นดูแลและพร้อมผลักดันให้เป็นศูนย์เรียนรู้ของชุมชนท่าพระเพื่อให้คนในชุมชนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันรวมทั้งเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้และระลึกถึงของเก่ามีสถานีรถไฟท่าพระพร้อมทั้งหัวรถจักรตู้คอนเทนเนอร์รถไฟทำเป็นแลนด์มาร์คในชุมชน อีกทั้งเป็นประวัติศาสตร์ของชุมชนท่าพระพร้อมด้วยพิพิธภัณฑ์ของเก่าในชุมชน เมื่อนักทัศนศาสตร์หรือนักท่องเที่ยวเข้ามายังขอนแก่นต้องแวะมาเยือนชุมชนท่าพระที่มีบ้านพักเก่าแก่อายุเกือบ 100 ปี ที่อยู่เคียงคู่กับสถานีรถไฟมาโดยตลอด รวมถึงตลาดเปิดท้ายชายของโอท็อปและผลิตภัณฑ์ที่ผลิตด้วยมือเพื่อเป็นการดึงดูดใจนักทัศนศาสตร์และนักท่องเที่ยวให้มาจับจ่ายซื้อขายสินค้าและถ่ายรูปกับสถานีรถไฟท่าพระหลังเก่า โดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรมได้คัดเลือกพื้นที่ที่มีความพร้อม มีทุนทางวัฒนธรรมและความร่วมมือของชุมชน ต่อยอดขยายผลให้เกิดความยั่งยืนสร้างรายได้เกิดความ

เข้มแข็ง ซึ่งตลาดวัฒนธรรมท่าพระร้อยเป็นแห่งที่ 40 ของประเทศ ทำให้ตลาดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวมีคุณค่าทางวัฒนธรรม (เทศบาลตำบลท่าพระ, 2561)

ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญจึงได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนท่าพระ เพื่อรองรับการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดขอนแก่น อันจะก่อให้เกิดนักท่องเที่ยว นักทัศนศาสตร์ และคนในชุมชนเกิดความเข้าใจต่อคุณค่าของภูมิทัศน์วัฒนธรรมในพื้นที่ที่ควรอนุรักษ์ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาขอบเขตภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชนท่าพระ จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อประเมินความจริงแท้ของภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชนท่าพระ จังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนท่าพระ เพื่อรองรับการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การสำรวจและการศึกษา รวมถึงการประเมินความจริงแท้ภูมิทัศน์วัฒนธรรม ของชุมชนท่าพระจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยมีขั้นตอนโดยเริ่มจากการกำหนดขอบเขตของภูมิทัศน์โดยใช้โปรแกรม ArcGIS 10.2 รัศมีที่ 5 กิโลเมตร และลงสำรวจพื้นที่เบื้องต้น เพื่อให้เข้าใจในสภาพบริบทพื้นที่ หลังจากนั้นเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยนำเกณฑ์ของเวน บาลเลน (Van Balen, 2008) ประกอบด้วยเกณฑ์ดังนี้ 1. ตำแหน่งและสถานที่ (Location and Setting) 2. รูปแบบและการออกแบบ (Form and Design) และ 3. หน้าที่และการใช้สอย (Use and Function) มาประยุกต์ใช้สำหรับการประเมินความจริงแท้ของภูมิทัศน์วัฒนธรรมและศึกษาแนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชน

ท่าพระ จังหวัดขอนแก่น

ประชากร แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว กลุ่มที่ 2 ผู้ประกอบการภาคเอกชน กลุ่มที่ 3 พระสงฆ์ และกลุ่มที่ 4 ชุมชนท้องถิ่น

ตัวอย่าง สำหรับการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ เลือกสัมภาษณ์เฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและมีบทบาทในการดำเนินการด้านการท่องเที่ยว จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ประกอบการในชุมชนท่าพระ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 5 ผู้ประกอบการ กลุ่มที่ 3 พระสงฆ์ 1) เจ้าอาวาสหรือรองเจ้าอาวาส วัดท่าพระหงส์เทศประดิษฐ์ 2) เจ้าอาวาสหรือรองเจ้าอาวาส วัดเทพบูรณาราม 3) เจ้าอาวาสหรือรองเจ้าอาวาส วัดท่าพระเนา กลุ่มที่ 4 ชุมชนท้องถิ่นโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) คือ อาศัยการแนะนำของกลุ่มตัวอย่างที่ได้เก็บข้อมูลไปแล้ว (ศิริลักษณ์ สุวรรณวงศ์, 2538) โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สัมภาษณ์ประชาชนท้องถิ่น จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้สำหรับงานวิจัย

เนื่องจากบทความวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจึงใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) และมีการตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาประเด็นสำคัญของแนวคำถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และตรวจสอบปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์จากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนท่าพระ จังหวัดขอนแก่น

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ บทความวิชาการหน่วยงานในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ประกอบการศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ

การตรวจสอบข้อมูลผู้วิจัยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งกระทำโดยการตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งที่มาในด้านเวลา สถานที่และบุคคลที่แตกต่างกัน เพื่อพิจารณาว่า ถ้าเก็บข้อมูลต่างเวลา ต่างสถานที่ และผู้ให้ข้อมูลต่างคน จะยังได้ข้อมูลเหมือนเดิมหรือไม่ (Suphang Chantavanich, 2010)

การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนท่าพระ เพื่อรองรับการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดขอนแก่น โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการดำเนินงานวิจัย

ผลการดำเนินงานวิจัยตามวัตถุประสงค์ตอนที่ 1 เพื่อศึกษาขอบเขตภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชนท่าพระ จังหวัดขอนแก่น ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนท่าพระ จังหวัดขอนแก่น มีภูมิทัศน์วัฒนธรรมกับชุมชนที่มีลักษณะเด่นทางภูมิทัศน์และวัฒนธรรม เห็นได้จากการสร้างบ้านพักอาศัยในย่านการค้าบริเวณหลังสถานีรถไฟท่าพระ ซึ่งมีวิถีชีวิตประจำวันตามสภาพแวดล้อม มีการพัฒนาการใช้ที่ดินตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ ดังตัวอย่างบ้านเรือนที่อยู่บริเวณถนนพาณิชย์เจริญ ดังนั้นภูมิทัศน์วัฒนธรรมในตำบลท่าพระถือว่าเป็นภูมิทัศน์ที่เป็นผลมาจากสังคมดั้งเดิมทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ยังคงสภาพเดิม สามารถสรุปลักษณะที่สำคัญดังนี้คือ เขตพื้นที่ A (Zone A) คือพื้นที่บ้านท่าพระหลังสถานีรถไฟท่าพระ เขตพื้นที่ B (Zone B) คือ

พื้นที่บ้านหนองบัวดีหมี และเขตพื้นที่ C (Zone C) รายละเอียดต่อไปนี้เป็นพื้นที่ถนนมิตรภาพ และบ้านท่าพระเนาวิ์ ดัง

ภาพประกอบ 1 ผังสรุปขอบเขตพื้นที่ (Zone) สํารวจกายภาพเมืองเบื้องต้น

เขตพื้นที่ A (Zone A) (ภาพประกอบ

2)

1. พื้นที่สำรวจเป็นเขตย่านการค้าเก่าในอดีตที่มีการผสมผสานวัฒนธรรมมีอาคารพาณิชย์ใหม่และบ้านเรือนเก่า มีอาคารประเภทร้านขายสินค้าและอาหาร รูปแบบสถาปัตยกรรมเป็นแบบพื้นถิ่นอีสานแบบเรือนการค้า (ภาพหมายเลข 2) 2. ภูมิทัศน์ สภาพแวดล้อม และพื้นที่ทางวัฒนธรรม มีลักษณะเป็นตรอก ซอยระดับเส้นทางมีความสูงต่ำ แต่สามารถสัญจรด้วยทางเท้า จักรยาน จักรยานยนต์ และรถยนต์สามารถเข้าถึงได้ง่าย และมีวัดที่สำคัญอยู่ในบริเวณก่อตั้งขึ้นเมื่อราวปี พ.ศ.2498 คือวัดท่าพระหงษ์เทศประดิษฐ์ (ภาพหมายเลข 1) สถานีรถไฟท่าพระหลังเก่า (ภาพหมายเลข 3) และพิพิธภัณฑ์ชุมชน (ภาพหมายเลข 4)

เขตพื้นที่ B (Zone B) (ภาพประกอบ

3)

1. พื้นที่สำรวจเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจเนื่องจากเป็นพื้นที่สวนสาธารณะพื้นที่สีเขียวของท่าพระ มีพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมพักผ่อน

และออกกำลังกาย (ภาพหมายเลข 1) 2. ภูมิทัศน์สภาพแวดล้อม และพื้นที่ทางวัฒนธรรมมีลักษณะเป็นพื้นที่ที่ออกกำลังกายสำหรับชุมชน และยังเป็นที่ให้นักท่องเที่ยวแวะมาพักผ่อนหย่อนใจเพื่อชมทิวทัศน์ อีกทั้งมีวัดที่สำคัญตั้งอยู่ คือวัดเทพปुरुณารามที่มีโบสถ์เก่าแก่อยู่ (ภาพหมายเลข 2)

เขตพื้นที่ C (Zone C) (ภาพประกอบ

4)

1. พื้นที่สำรวจเป็นแหล่งของดีท่าพระคือร้านไก่ย่างที่ขึ้นชื่อในชุมชนท่าพระ (ภาพหมายเลข 1) และศาสนสถานที่สำคัญของตำบลท่าพระ (ภาพหมายเลข 2-4) 2. ภูมิทัศน์ สภาพแวดล้อม และพื้นที่ทางวัฒนธรรมมีศาลเจ้าพ่อท่าพระเป็นศาลที่เคารพนับถือของคนไทยเชื้อสายจีน (ภาพหมายเลข 2) พระพุทธรูปองค์ใหญ่ หรือพระพุทธรูปหลวงพ่อโตโคตะมะรัตนมุนีสีชมพู (ภาพหมายเลข 3) และวัดท่าพระเนาวิ์ที่มีอายุเก่าแก่ 100 ปี ซึ่งก่อตั้งในราวปีพ.ศ. 2433 นับจนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 121 ปี (ภาพหมายเลข 4)

ภาพประกอบ 2 ลักษณะกายภาพขอบเขตพื้นที่ A (Zone A)

ภาพประกอบ 3 ลักษณะกายภาพขอบเขตพื้นที่ B (Zone B)

ภาพประกอบ 4 ลักษณะกายภาพขอบเขตพื้นที่ C (Zone C)

ผลการดำเนินงานวิจัยตามวัตถุประสงค์ ตอนที่ 2 เพื่อประเมินความจริงแท้ของภูมิทัศน์วัฒนธรรม ชุมชนท่าพระ จังหวัดขอนแก่น ความจริงแท้ (Authenticity) เป็นประเด็นสำคัญประการหนึ่งในการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม การสื่อความหมายทรัพยากรทางวัฒนธรรมและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผลการศึกษา พบว่า

1. ตำแหน่งและสถานที่ (Location and Setting) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ประวัติความเป็นมาของตลาดท่าพระร้อยปี พบว่า ตำแหน่งและสถานที่ของตลาดท่าพระร้อยปี เคยเป็นตลาดเก่าแก่ หรือเรียกอีกอย่างว่า “ชุมชนทางการค้า” ของภาคอีสาน และเป็นที่ตั้งถิ่นฐานของชุมชนที่อพยพมาจากอุบลราชธานี และมีอาชีพค้าขาย ซึ่งสมัยนั้นเรียกว่าตลาดหลังรถไฟ พ่อค้าแม่ค้าไม่ใช่มีเพียงแต่คนไทย ยังมีพ่อค้าคนจีนมาตั้งถิ่นที่อยู่อาศัยด้วย จึงทำให้เกิดเป็นชุมชนขนาดใหญ่ขึ้น และมีการก่อสร้างบ้านเรือนเป็นบ้านไม้สองชั้นตามรูปแบบสถาปัตยกรรมสมัยเก่า ชั้นล่างสำหรับการค้าขาย ส่วนชั้นบนสำหรับอาศัย ซึ่งปัจจุบันมีอายุมากกว่า 100 ปี และยังคงรักษารูปแบบไว้

ข้อค้นพบที่เป็นผลจากการวิจัยดังกล่าวข้างต้นสามารถประเมินได้ว่าชุมชนท่าพระมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และสังคม (Historic Value) มีจุดเชื่อมโยงกันบริเวณที่เป็นตำแหน่งและสถานที่ตั้งตลาดท่าพระร้อยปีปัจจุบันกับตลาดท่าพระดั้งเดิม สำหรับคุณค่าด้านสังคม (Social Value) พบว่า ชุมชนท่าพระร้อยปี มีความรู้สึกผูกพันกับสถานที่ดั้งเดิม ทั้งสถานีรถไฟเก่า และบ้านเรือนไม้ หรือมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สถานที่ร่วมกัน

2. รูปแบบและการออกแบบ (Form and Design) เนื่องจากตำบลท่าพระเป็น เป็นพื้นที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รูปแบบทางสถาปัตยกรรมดั้งเดิมของบ้านเรือนไม้แถวดั้งเดิมของชุมชน จึงมีลักษณะเช่นเดียวกับ

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นภาคอีสาน แต่สำหรับบ้านเรือนไม้แถวดั้งเดิมในพื้นที่ตลาดท่าพระร้อยปีจากการประเมินรูปแบบ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นรูปแบบทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นภาคอีสาน “เรือนการค้า” สร้างขึ้นเพื่อการค้าขายที่ชั้นล่าง มีพื้นที่ด้านหลัง และชั้นบนเป็นพื้นที่สำหรับการอยู่อาศัย ซึ่งสอดคล้องกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ว่าตลาดท่าพระร้อยปี และเคยเป็นชุมชนทางการค้าภาคอีสานมาก่อน แต่ยังคงอนุรักษ์รูปแบบไว้ ถึงแม้จะมีการปรับปรุงเพื่อการใช้สอย แต่ยังคงสภาพดั้งเดิมไว้ ซึ่งสะท้อนถึงชีวิตของคนในชุมชน รวมถึงสภาวะภาคเหนืออดีตมีความเรียบง่ายไม่ซับซ้อน เน้นประโยชน์การใช้สอย มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบไปตามความจำเป็น นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นอิทธิพล ความนิยมด้านสถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นในสมัยก่อน และยังทำให้คนในชุมชนทั้งรุ่นใหม่และรุ่นเก่ามีความตั้งใจที่จะอนุรักษ์บ้านไม้ในชุมชนท่าพระสำหรับอุโบสถศาสนสถานในตำบลท่าพระ ส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 5) ซึ่งปรากฏในรูปแบบทรงหลังคา การซ้อนชั้นหลังคา เครื่องลายองค์คือ ซ่อฟ้า ไบระกา หางหงส์ มังวงไอยรา นาคสะดุ้ง ซึ่งการสร้างศาสนสถานแบบรัตนโกสินทร์มีการยกพื้นสูง การใช้เสาสี่เหลี่ยมย่อมุม แต่ใช้โค้งคิ้ว ทวยเป็นแบบอีสานยกฐานสูง และภายในวัดมีจิตรกรรมที่เล่าเรื่องความเป็นมา ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นตั้งแต่อดีตไว้บนฝาผนังได้อย่างสวยงาม

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น เหตุนี้จึงอาจสรุปได้ว่าชุมชนท่าพระมีภูมิทัศน์วัฒนธรรมในการนำรูปแบบและการออกแบบทางสถาปัตยกรรมมาใช้เป็นฐานทรัพยากรเพื่อการจัดการท่องเที่ยว คุณค่าด้านการใช้สอยร่วมสมัย (Contemporary Functional Value) เป็นรูปแบบทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นภาคอีสาน “เรือนการค้า” สร้างขึ้นเพื่อการค้าขายที่ชั้นล่าง มีพื้นที่ด้านหลัง และชั้นบนเป็นพื้นที่สำหรับการ

อยู่อาศัย คุณค่าประวัติศาสตร์ (Historic Value) รูปแบบการออกแบบทางสถาปัตยกรรมสัมพันธ์กับประวัติความเป็นมาท้องถิ่นที่ว่า เคยเป็นชุมชนทางการค้าภาคอีสาน คุณค่าสังคม (Social Value) ชุมชนยังคงสภาพบ้านเรือนไม้ไว้ ตามความผูกพันและสำนึกการอนุรักษ์ไว้ คุณค่าด้านการศึกษา(Education Value) รูปแบบและ

การออกแบบสามารถเป็นแหล่งข้อมูลของการศึกษาด้านสถาปัตยกรรม และทักษะฝีมือในการออกแบบ

3. หน้าที่และการใช้สอย (Use and Function) เมื่อพิจารณาสถานที่ของทรัพยากรทางการท่องเที่ยว นั้น สามารถแยกเป็นประเด็นได้ ดังตาราง 1

ตาราง 1 การเปรียบเทียบหน้าที่และการใช้สอยทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว

ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว	หน้าที่และการใช้สอย		ผู้ใช้
	อดีต	ปัจจุบัน	
ตลาดท่าพระ 100 ปี	ตลาด	ตลาด และแหล่งท่องเที่ยวถาวรในสายวัฒนธรรม	- ชุมชนตำบลท่าพระและบริเวณใกล้เคียง - ผู้ประกอบการ - นักท่องเที่ยว/นักทัศนาจร
สถานีรถไฟท่าพระ(เก่า)	สถานีรถไฟท่าพระ	ศูนย์เรียนรู้ชุมชน	- ชุมชนตำบลท่าพระและบริเวณใกล้เคียง - นักท่องเที่ยว/นักทัศนาจร
พิพิธภัณฑสถานชุมชน	บ้านพักอาศัย	พิพิธภัณฑสถานชุมชน	- ชุมชนตำบลท่าพระ - นักท่องเที่ยว/นักทัศนาจร
วัดท่าพระเนาว์	เป็นศูนย์รวมความศรัทธาที่พึ่งทางใจ และจัดพิธีกรรมทางศาสนา		- ชุมชนตำบลท่าพระและบริเวณใกล้เคียง - นักท่องเที่ยว/นักทัศนาจร
วัดเทพบูรณาราม	เป็นศูนย์รวมความศรัทธาที่พึ่งทางใจ และจัดพิธีกรรมทางศาสนา		- ชุมชนตำบลท่าพระและบริเวณใกล้เคียง - นักท่องเที่ยว/นักทัศนาจร
วัดท่าพระหงษ์เทศประดิษฐ์	เป็นศูนย์รวมความศรัทธาที่พึ่งทางใจ และจัดพิธีกรรมทางศาสนา		- ชุมชนตำบลท่าพระและบริเวณใกล้เคียง - นักท่องเที่ยว/นักทัศนาจร
พระพุทธรูปองค์ใหญ่ (พระพุทธรูปหลวงพ่อโตโคตะมะรัตนะมุณีสีชมพู่)	เป็นศูนย์รวมความศรัทธาที่พึ่งทางใจ		- ชุมชนตำบลท่าพระและบริเวณใกล้เคียง - นักท่องเที่ยว/นักทัศนาจร
ศาลเจ้าพ่อท่าพระ	เป็นศูนย์รวมความศรัทธาที่พึ่งทางใจ		- ชุมชนตำบลท่าพระและบริเวณใกล้เคียง - นักท่องเที่ยว/นักทัศนาจร
หมีใหญ่	สวนสาธารณะ	สวนสาธารณะ	- ชุมชนตำบลท่าพระและบริเวณใกล้เคียง - นักท่องเที่ยว/นักทัศนาจร

จากตาราง 1 อธิบายได้ว่า ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวตำบลท่าพระ มีหน้าที่และการใช้สอยที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้

1. ตลาดท่าพระร้อยปี หน้าที่และการใช้สอยในอดีต คือ ตลาด สมัยก่อนถือได้ว่าท่าพระเป็นชุมชนทางการค้าของภาคอีสาน มีการค้าขาย

ตั้งแต่ พ.ศ.2476 ส่วนใหญ่พ่อค้าแม่ค้านำของป่ามาจำหน่าย เช่น มะขามเปียก ครั้ง นุ่น ปอ และข้าว เป็นต้น ซึ่งมีพ่อค้าคนกลางนำสินค้าเหล่านั้นไปจำหน่ายที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งปัจจุบันก็ยังคงเป็นตลาด แต่มีสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นสำหรับชีวิตประจำวันหรือสินค้าที่ระลึก เป็นต้น

ถือได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวให้คนในชุมชนตำบลท่าพระและบริเวณใกล้เคียง รวมทั้งนักท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว เข้ามาเยี่ยมเยือนแหล่งท่องเที่ยว

2. สถานีรถไฟท่าพระ หน้าที่และการใช้สอยในอดีต คือ สถานีรถไฟ ก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2476 และคงความเป็นเอกลักษณ์โบราณไว้ซึ่งมีอายุกว่า 87 ปี ซึ่งปัจจุบันนำไปเป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชนที่เกี่ยวกับสถานีรถไฟในอดีต ซึ่งคนในชุมชนท่าพระและบริเวณใกล้เคียง รวมทั้งนักท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว สามารถมาศึกษาเรียนรู้ความเป็นมาได้

3. พิพิธภัณฑ์ชุมชน หน้าที่และการใช้สอยในอดีต คือ บ้านพักอาศัยธรรมดา ซึ่งถูกปรับเปลี่ยนเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนท่าพระที่สำคัญแห่งหนึ่ง เป็นสถานที่ที่มีการรวบรวมประวัติความเป็นมาของตำบลท่าพระ ผลงานทางศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญของท่าพระ ภายในพิพิธภัณฑ์มีตั้งแต่ของใช้สมัยโบราณ อุปกรณ์ถ่ายหนังสมัยอดีต และมีการสะสมภาพเก่าและสะสมใบปิดหนัง หรือโปสเตอร์หนังมากกว่า 100 แผ่น ถือได้ว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับคนในชุมชนตำบลท่าพระและบริเวณใกล้เคียง รวมทั้งนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว

4. วัดท่าพระเนาว์ หน้าที่และการใช้สอยในอดีตและปัจจุบันคือ เป็นวัดที่มีความเก่าแก่ที่สุดของตำบล ซึ่งก่อตั้งในราวปีพ.ศ. 2433 นับจนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 121 ปี เป็นศูนย์รวมความศรัทธา ที่พึงพอใจ และจัดพิธีกรรมทางศาสนาของคนในชุมชนตำบลท่าพระและบริเวณใกล้เคียง รวมทั้งนักท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว ได้เข้ามาสักการะเพื่อความเป็นสิริมงคล และชมความงดงามของวัด

5. วัดเทพปूरานานาม หน้าที่และการใช้สอยในอดีตและปัจจุบันคือ เป็นศูนย์รวมความศรัทธา ที่พึงพอใจ และจัดพิธีกรรมทางศาสนา สร้างขึ้นจากความศรัทธาของชาวบ้าน โดยมีผู้ใช้

ได้แก่ คนในชุมชนตำบลท่าพระและบริเวณใกล้เคียง รวมทั้งนักท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว

6. วัดท่าพระหงษ์เทศประดิษฐ์ หน้าที่และการใช้สอยในอดีตและปัจจุบันคือ เป็นศูนย์รวมความศรัทธา ที่พึงพอใจ และจัดพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งภายในวัดมีจิตรกรรมที่เล่าเรื่องราวความเป็นมา ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นตั้งอดีตไว้บนฝาผนังได้อย่างสวยงาม โดยมีผู้ใช้ ได้แก่ คนในชุมชนตำบลท่าพระและบริเวณใกล้เคียง รวมทั้งนักท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว

7. พระพุทธรูปองค์ใหญ่ หรือพระพุทธรูปหลวงพ่อโตโคตะมะรัตนะมุนีสีสมพูนองค์ใหญ่ หน้าที่และการใช้สอยในอดีตและปัจจุบันคือ เป็นศูนย์รวมความศรัทธาที่พึงพอใจ ซึ่งชาวบ้านเรียกขานกันว่าหลวงพ่อโตหรือพระใหญ่ เป็นพระพุทธรูปองค์ใหญ่สำหรับชุมชนท่าพระ เป็นที่เคารพสักการะของชาวบ้านทั้งตำบล รวมทั้งนักท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว

8. ศาลเจ้าพ่อท่าพระ หน้าที่และการใช้สอยในอดีตและปัจจุบันคือ เป็นศูนย์รวมความศรัทธา ที่พึงพอใจ เป็นศาลที่เคารพนับถือของคนไทยเชื้อสายจีน เป็นที่สักการะบูชาของคนในชุมชนตำบลท่าพระและบริเวณใกล้เคียง รวมทั้งนักท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว

9. หมีใหญ่ หรือ สวนสาธาณะเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรชมหาราชินี หน้าที่และการใช้สอยในอดีตและปัจจุบันคือ เป็นสวนสาธาณะที่ก่อสร้างขึ้นเพื่อร่วมเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถในรัชกาลที่ 9 ให้คนในท้องถิ่นได้ไปพักผ่อนหย่อนใจ รวมถึงเป็นแลนด์มาร์คของชุมชนท่าพระ

ผลการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ตอนที่ 3 เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนท่าพระ จังหวัดขอนแก่น

จากการประเมินความจริงแท้ของภูมิทัศน์วัฒนธรรมในประเด็นที่กล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยจึงสามารถนำเสนอแนะแนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนท่าพระ จังหวัดขอนแก่น ดังนี้

มติที่ 1 แนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านประวัติศาสตร์ หน่วยงานภาครัฐระดับท้องถิ่นควรมีการรวบรวมประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน ตามวิวัฒนาการการเปลี่ยนแปลงจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้คนในชุมชนเข้าใจถึงคุณค่า และควรปลูกฝังให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ตระหนักถึงคุณค่าของประวัติศาสตร์โดยสอดแทรกเนื้อหาในรายวิชาเรียน หรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน ผู้ประกอบการธุรกิจในเขตเทศบาลตำบลท่าพระ เพื่อสร้างความเข้าใจและจิตสำนึกในการอนุรักษ์พื้นที่การพัฒนา พื้นฟู และส่งเสริมในด้านการท่องเที่ยวเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งกระบวนการดังกล่าวต้องมีทรัพยากรบุคคลที่เป็นกลไกในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำไปปฏิบัติอย่างถูกวิธีมีกระบวนการ และมีความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยว มีการจัดงานส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวให้มีงานเทศกาลประจำปีเพื่อสร้างอัตลักษณ์ของท่าพระให้แก่นักท่องเที่ยวให้ทราบถึงคุณค่าของพื้นที่และประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน โดยสนับสนุนให้คนในชุมชนช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของตนเอง และถ่ายทอดหรือบอกเล่าเรื่องราวต่างๆ ให้กับนักท่องเที่ยว ในการถ่ายทอดความเป็นเอกลักษณ์ให้กับสาธารณชนให้เห็นคุณค่าความมีเอกลักษณ์ของชุมชน

มติที่ 2 แนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านศาสนสถานที่สำคัญ ได้แก่ วัดท่าพระเนาวิ วัดเทพปูนาราม วัดท่าพระหงส์ เทศประดิษฐ์ พระพุทธรูปองค์ใหญ่หรือพระพุท

รูปหลวงพ่อดโตโคตะมะรัตนมุนีสีชมพู และศาลเจ้าพ่อท่าพระ ถึงแม้จะมีหน่วยงานภาครัฐระดับท้องถิ่นที่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการบูรณะ บำรุง และซ่อมแซม แต่การบูรณะนั้นควรต้องกลับมาให้อยู่ในรูปแบบเดิม เพื่อรักษาเป็นศูนย์รวมความศรัทธา ที่พึงพอใจและสร้างจิตสำนึกดูแลรักษาสถานที่สำคัญของคนในพื้นที่ ตลอดจนนักท่องเที่ยวและนักทัศนาจร

มติที่ 3 แนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านอาคารบ้านเรือน สิ่งปลูกสร้าง ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญของชุมชนทั้งที่อยู่ในย่านการค้าและบริเวณใกล้เคียง รวมถึงกลุ่มอาคารพาณิชย์ของเอกชน โดยเสนอแนะให้มีการสำรวจพื้นที่จัดทำเป็นผังชุมชน รวมถึงการสืบค้นและจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์เป็นส่วนกลางของชุมชน รวมถึงจัดตั้งโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ตลาดท่าพระถนนวัฒนธรรม โดยมีทรัพยากรบุคคลที่เป็นกลไกในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำไปปฏิบัติอย่างถูกวิธีมีกระบวนการ และมีความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยวเพื่อฟื้นฟูกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวและนักทัศนาจรได้กลับมาเยี่ยมชมอีกครั้ง

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนท่าพระ เพื่อรองรับการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดขอนแก่น มีประเด็นที่ผู้วิจัยนำมาสรุปและอภิปราย ดังนี้

จากผลดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ตอนที่ 1 การศึกษาขอบเขตภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชนท่าพระ จังหวัดขอนแก่น พบว่า ชุมชนท่าพระ จังหวัดขอนแก่นมีขอบเขตภูมิทัศน์วัฒนธรรม 3 ขอบเขต (Zone) ประกอบด้วย เขตพื้นที่ A (Zone A) มีสถานที่สำคัญคือ ย่านการค้าเก่าผสมผสานกับอาคารบ้านเรือน วัดท่าพระหงส์

เทศประดิษฐ์ สถาปัตยกรรมไฟหลังเก่า และพิพิธภัณฑสถานชุมชน เขตพื้นที่ B (Zone B) เป็นเขตพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นพื้นที่ออกกำลังกายและพักผ่อนหย่อนใจ มีสถานที่สำคัญคือ สวนสาธารณะหมีใหญ่ และวัดเทพปฐมนาราม และเขตพื้นที่ C (Zone C) เป็นเขตพื้นที่ที่มีสถานที่สำคัญคือ ร้านไก่ย่างท่าพระ ศาลเจ้าพ่อท่าพระ พระพุทธรูปองค์ใหญ่หรือพระพุทธรูปหลวงพ่อดโคตะมะรัตนะมุณีสีชมพู่ และวัดท่าพระเนาวิ ซึ่งสอดคล้องกับ เกรียงไกร เกิดศิริ (2551) กล่าวว่าการจัดขอบเขตพื้นที่เป็นภูมิทัศน์วัฒนธรรมของกลุ่มชน (Ethnographic Landscape) เป็นภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่แสดงความสัมพันธ์กับกลุ่มคนที่ใช้พื้นที่นั้นๆ ในแง่ของประเพณีรวมถึงมีความหมายและคุณค่าในแง่ของพื้นที่ทางจิตวิญญาณ และแสดงให้เห็นถึงสายสัมพันธ์ระหว่างระบบธรรมชาติที่มีพลวัต และส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนหลากหลายกลุ่ม ผ่านกาลเวลา เช่น ภูมิวัฒนธรรมของชาวมอญที่เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ แวรวี ลากเกิน และรุ่งทิพย์ พุ่มดนตรี (2561) การศึกษาในเรื่องของภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชาวสวนเมืองนนท์ ทำให้เข้าใจถึงการดำรงชีวิตมอญในการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน ชุมชน ลักษณะภูมิศาสตร์ ดิน น้ำ อากาศ ที่ธรรมชาติสรรสร้างขึ้นและเป็นตัวกำหนด โดยชาวสวนเมืองนนท์ได้มีวิธีการเรียนรู้ที่จะอยู่กับธรรมชาติ ซึ่งได้มีการนำความรู้หรือภูมิปัญญามาปรับและประยุกต์ใช้ให้เข้ากับวิถีชีวิตในการประกอบอาชีพ สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมที่เป็นวิถีชีวิตสังคม

ผลดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ตอนที่ 2 การประเมินความจริงแท้ของภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชนท่าพระ จังหวัดขอนแก่น พบว่าชุมชนท่าพระ จังหวัดขอนแก่น มีการสื่อความหมายข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่เป็นจริงเกี่ยวกับตำแหน่งและสถานที่ตั้งของชุมชนตลาดรถไฟท่าพระดั้งเดิมและตลาดท่าพระร้อยปีปัจจุบัน เพื่อ

ให้นักท่องเที่ยวได้ทราบข้อมูลผ่านการนำเสนอในรูปแบบต่างๆ ด้วยเทคนิคสื่อความหมายข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่เน้นการนำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น แสดงถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างชุมชนตลาดรถไฟดั้งเดิมกับชุมชนตลาดท่าพระร้อยปีปัจจุบัน รวมไปถึงบริบทวิถีชุมชน สังคมและวัฒนธรรมโดยรอบ ด้วยเหตุนี้จึงอาจสรุปได้ว่าแนวทางการจัดการท่องเที่ยวดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการข้อที่ 4 ของกฎบัตรอิโคโมส (ICOMOS Charter) ซึ่งเสนอโดยสภาการโบราณสถานระหว่างประเทศ (International Council on Monuments and Site) ที่เน้นย้ำให้การสื่อความหมายทรัพยากรทางวัฒนธรรมจะต้องให้ความสำคัญกับประเด็นความจริงแท้ที่สัมพันธ์กับบริบทต่างๆ โดยรอบ ดังที่เสนอแนะไว้ว่า “การสื่อความหมายและการนำแหล่งมรดกวัฒนธรรมจะต้องเคารพต่อหลักการพื้นฐานว่าด้วยความเป็นแท้ตามสาระที่ปรากฏในเอกสาร Nara Document ค.ศ.1994 (ICOMOS, 2007) ซึ่งสอดคล้องกับ UNESCO (2017) ที่กล่าวว่า ภูมิทัศน์ที่ได้รับการออกแบบและสร้างสรรค์อย่างตั้งใจโดยมนุษย์ (Landscape Design and Created Intentionally by Man) ซึ่งรวมถึงสวนสาธารณะที่สร้างขึ้นเพื่อเหตุผลทางสุนทรีย์ ซึ่งส่วนมากมักจะเกี่ยวข้องกับศาสนาหรืออนุสรณ์สถาน

สำหรับผลการวิจัยตอนที่ 3 พบว่าการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม มิติที่ 1 แนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านประวัติศาสตร์สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปราณอม ดันสุขานันท์ (2559) พบว่า การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านประวัติศาสตร์เป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลให้มีการพัฒนาด้านการจัดการภูมิประเทศเดิมให้มีการใช้สอยพื้นที่ให้เกิดประโยชน์ มิติที่ 2 แนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านศาสนสถานที่สำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนากกร อนุรักษ์ และชัยสิทธิ์ ด่านกิตติกุล (2560) พบว่า แนวทาง

การจัดการองค์ประกอบทางวัฒนธรรมด้านศาสนสถาน โบราณสถานและเทวสถานที่สำคัญ ถึงแม้จะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลพื้นที่ ด้านการบูรณะซ่อมแซม แต่การบูรณะควรต้องกลับมาให้อยู่ในรูปแบบเดิม การใช้วัสดุที่ใกล้เคียงกับของเดิม เพื่อรักษาคุณค่าทางจิตใจของสถานที่และสร้างจิตสำนึกดูแลรักษาสถานที่สำคัญของคนในพื้นที่และนักท่องเที่ยว มิติที่ 3 แนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านอาคารบ้านเรือน สิ่งปลูกสร้าง เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแนวคิดของเกรียงไกร เกิดศิริ (2551) ที่กล่าวว่าแนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม ได้มีการใช้เกณฑ์ของระดับความเข้มข้นของการที่มนุษย์เข้าไปจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิต ตามแนวความคิดเป็นภูมิทัศน์ ประกอบด้วย 1.การจัดการแบบภูมิทัศน์นำวัฒนธรรม เป็นการจัดการแบบพึ่งพาหลักของภูมิทัศน์วัฒนธรรมพื้นถิ่นมากกว่าที่มนุษย์มีบทบาทในการเปลี่ยนแปลง 2.การจัดการแบบภูมิทัศน์นำวัฒนธรรม กึ่งเมืองกึ่งชนบท มีลักษณะที่สำคัญ คือ ชุมชนมีการพัฒนามากขึ้นตามยุคสมัยแต่ยังคงให้คุณค่ากับสภาพแวดล้อมของชุมชนดั้งเดิม และ 3. การจัดการแบบวัฒนธรรมนำภูมิทัศน์ เป็นการจัดการภูมิทัศน์เมืองต่างๆ เนื่องจากมนุษย์ตั้งถิ่นฐานมายาวนานจึงต้องมีการปรับสภาพภูมิประเทศให้ตอบสนองกับการดำเนินชีวิตจากชุมชนขนาดเล็กเป็นชุมชนเมืองขนาดใหญ่

สรุป

สรุปผลการศึกษาขอบเขตภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชนท่าพระ จังหวัดขอนแก่น สรุปได้ว่าชุมชนท่าพระ จังหวัดขอนแก่นมีขอบเขตภูมิทัศน์วัฒนธรรม 3 ขอบเขต (Zone) ประกอบด้วยเขตพื้นที่ A (Zone A) มีสถานที่สำคัญคือ ย่านการค้าเก่าผสมผสานกับอาคารบ้านเรือน วัดท่าพระหงส์เทศประดิษฐ์ สถานีรถไฟหลังเก่า และ

พิพิธภัณฑ์ชุมชน เขตพื้นที่ B (Zone B) เป็นเขตพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นพื้นที่ที่ออกกำลังกายและพักผ่อนหย่อนใจ มีสถานที่สำคัญคือ สวนสาธารณะหมีใหญ่ และวัดเทพปฎนาราม และเขตพื้นที่ C (Zone C) เป็นเขตพื้นที่ที่มีสถานที่สำคัญ คือ ร้านไก่อ่างท่าพระ ศาลเจ้าพ่อท่าพระ พระพุทธรูปองค์ใหญ่หรือพระพุทธรูปหลวงพ่อโตโคตะมะรัตนมุนีสีชมพู และวัดท่าพระเนา

สรุปผลการประเมินความจริงแท้ของภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชนท่าพระ จังหวัดขอนแก่น สรุปได้ว่า ชุมชนท่าพระ จังหวัดขอนแก่น มีการสื่อความหมายข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่เป็นจริงเกี่ยวกับตำแหน่งและสถานที่ตั้งของชุมชนตลาดรถไฟท่าพระดั้งเดิมและตลาดท่าพระร้อยปีปัจจุบัน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ทราบข้อมูลผ่านการนำเสนอในรูปแบบต่างๆ ด้วยเทคนิคสื่อความหมายข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่เน้นการนำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น แสดงถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างชุมชนตลาดรถไฟดั้งเดิมกับชุมชนตลาดท่าพระร้อยปีปัจจุบัน รวมไปถึงบริบทวิถีชุมชน สังคมและวัฒนธรรมโดยรวม

สรุปผลการเสนอแนะแนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนท่าพระ เพื่อรองรับการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดขอนแก่น สรุปได้ตั้งประเด็นต่อไปนี้ มิติที่ 1 แนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านประวัติศาสตร์ มิติที่ 2 แนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านศาสนสถานที่สำคัญและมิติที่ 3 แนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านอาคารบ้านเรือน สิ่งปลูกสร้าง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ 2 ระดับคือข้อเสนอแนะระดับนโยบายและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้รวมถึงข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 เพื่อเป็นแนวทางในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวของตำบลท่าพระ จังหวัดขอนแก่น อย่างเป็นรูปธรรมควรมีการบรรจุเรื่องแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตำบลท่าพระไว้ในยุทธศาสตร์นโยบาย และงบประมาณของเทศบาลตำบลท่าพระ และจังหวัดขอนแก่น และควรมีประชาสัมพันธ์เพื่อรับฟังแนวคิดและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นต่อการขับเคลื่อนแผนการท่องเที่ยว

1.2 ควรมีปฏิทินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนท่าพระ เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยว

1.3 สนับสนุนให้มีการจัดอบรมและพัฒนาคนในชุมชนด้านการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่และการบริหารจัดการ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเรื่องพฤติกรรมนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น

2.2 ควรมีการวิจัยเรื่องขีดความสามารถในการรองรับของสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนท่าพระ

2.3 ควรมีการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบและพัฒนาพื้นที่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนท่าพระ จังหวัดขอนแก่น

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงไกร เกิดศิริ. (2551). *ชุมชนกับภูมิทัศน์วัฒนธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 1). อู่ชาดเนย์. งานท่องเที่ยวและวิเทศสัมพันธ์. (2562). *เที่ยวขอนแก่น เที่ยวได้ทั้งปี*. บริษัท เพ็ญพรินดี จำกัด. เทศบาลตำบลท่าพระ. (2561). *ท่าพระร้อยปีในความทรงจำ*. หจก.ขอนแก่นการพิมพ์. ธนากร อนุรักษ์ และชัยสิทธิ์ ด้านกิตติกุล. (2560). ภูมิทัศน์วัฒนธรรมย่านถนนราชดำเนิน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 10(1), 2156-2172. ปราณอม ดันสุขานนท์. (2559). *การอนุรักษ์ชุมชนเมือง*. สำนักพิมพ์แม่โจ้. ศิริลักษณ์ สุวรรณวงศ์. (2538). *ทฤษฎีและเทคนิคการสัมภาษณ์อย่าง*. โอเดียนสโตร์. อนุวัฒน์ การถัก และทรงยศ วีระทวีมาศ. (2558). ภูมิทัศน์วัฒนธรรม: ความหมาย พัฒนาการทางแนวคิด และทิศทางการศึกษาวิจัย. *วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 14(2), 1-12.
- Buckley, R., Ollenburg, C., & Zhong, L. (2008). Cultural landscape in Mongolian tourism. *Annals of Tourism Research*, 35(1), 47–61.
- ICOMOS. (2007). *Ename charter: The ICOMOS charter for the interpretation and presentation of cultural heritage sites*. <http://www.enamecharter.org>.
- Pooksirinapa. (2013). *Cultural landscape*. <https://pooksirinapa.wordpress.com>.
- Suphang Chantavanich. (2010). *Qualitative data analysis*. Chulalongkorn University Press.
- UNESCO. (2009). *Hoi An protocols for the best conservation practice in Asia: Professional Guidelines for assuring and preserving the authenticity of heritage site in the context of Asia*. Bangkok: UNESCO Bangkok, 2009, 13-14.
- UNESCO. (2017). *Cultland*. Accessed June 13, 2020. Retrieved from <http://whc.unesco.org/exhibits/categories.html>

Van Balen. (2008). The Nara grid: An evaluation scheme based on the Nara Document on Authenticity. *Association for Preservation Technology International (APT) Bulletin*, 39-45.

แนวทางในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Guidelines of Operational Finance and Accounting at the Faculty of Education, Mahasarakham University

รุ่งนภา จันทราเทพ¹

Rungnapa Chantrathep¹

Received: 15 February 2019

Revised: 21 February 2020

Accepted: 27 February 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติงาน และแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบไปด้วย ข้าราชการ พนักงานราชการ พนักงานมหาวิทยาลัย ลูกจ้างชั่วคราว ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 97 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น แบบสอบถามสภาพปัญหาการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ 1. สภาพการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านการรับเงิน ได้แก่ คณะมีการออกไปเสร็จ รับเงินถูกต้องตามประเภทของเงินที่ได้รับ ด้านการจ่ายเงิน ได้แก่ คณะมีการแต่งตั้งผู้มีอำนาจในการจ่ายเงิน และขออนุมัติจ่ายเงินให้เป็นไปตามกฎระเบียบ ข้อบังคับและคำสั่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ด้านการเบิก ได้แก่ คณะมีการตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของหลักฐานในการเบิกเงิน ด้านการเก็บรักษาเงิน ได้แก่ คณะมีการส่งมอบเงินคงเหลือประจำวันแก่คณะกรรมการทุกครั้ง ด้านการบันทึกบัญชี ได้แก่ คณะมีการจัดทำทะเบียนคุมทางการเงินตามระเบียบและแนวปฏิบัติของหน่วยงาน ด้านการจัดทำรายงาน ได้แก่ คณะมีการจัดทำรายงานเงินคงเหลือเป็นปัจจุบัน เป็นต้น 2. แนวทางการในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า ควรจัดทำคู่มือแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีในแต่ละด้าน รongลงมา ควรมี Flowchart ขั้นตอนการปฏิบัติงานแต่ละด้านแจ้งให้บุคลากรรับทราบร่วมกัน และควรมีการอบรม หรือทบทวนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญมากขึ้น

คำสำคัญ: แนวทางในการปฏิบัติงาน, การเงินและบัญชี, คณะศึกษาศาสตร์

¹ นักวิชาการเงินและบัญชี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
โทรศัพท์ 042-721764 ต่อ 6241, 061-0534915, E-mail: tramwai_msu@hotmail.com

¹ Finance and Accounting Technical Officer, Faculty of Education Mahasarakham University,
Tel: 043-721764 ต่อ 6241, 061-0534915, E-mail: tramwai_msu@hotmail.com

Abstract

The purposes of this research were to study Guidelines of Operational Finance and Accounting at the Faculty of Education, Mahasarakham University. The sample group used for data collection consisted of government officials, university staff, 97 temporary staff experts selected by purposive sampling using Krejcie and Morgan's ready-made tables.

The instrument used for data collection was a questionnaire about financial and accounting operational problems. It had a reliability of 0.93. Data were analyzed using frequency, percentage, mean and standard deviation. The following results were found.

1. Operational finance and accounting, overall and in each aspect, were considered as high level. Considering each aspect. First, for receiving money, the faculty always makes out a receipt correctly based on the genre of received money. Second, payment authorized by the faculty is controlled, and requires official approval according to government rules and regulation. Third, withdrawal. The faculty always screens for correctness all documents related to withdrawal. Fourth, money storage. The faculty always delivers the daily surplus to the council. Fifth, accounting records. The faculty operated a controlled-money register according to regulations and guidelines of the institution. Lastly, providing reports. The faculty always provides financial reports which were always updating the surplus.

2. Guidelines for operational finance and accounting at the faculty of education, Mahasarakham University were explored. First, it is recommended to provide a guidebook for operational finance and accounting in each aspect. Second, a flow chart should be provided to display the operation of each aspect so that the educational personnel could better understand the information together. Finally, there should be seminars or review sessions about the operation in order to promote expertise.

Keywords: Guidelines of Operational, Finance and Accounting, Faculty of Education

บทนำ

งานการเงินและบัญชีเป็นงานที่มีความสัมพันธ์กับทุกๆ ส่วนของการดำเนินงาน และการจัดกิจกรรมของหน่วยงานทุกหน่วยงาน เพราะการดำเนินงานต้องมียุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนให้กิจกรรมนั้นสำเร็จ อย่างเช่น การจัดโครงการมีขั้นตอนตั้งแต่การเขียนโครงการ การขออนุมัติจัดโครงการและของงบประมาณ และรวมไปถึงการเบิกจ่ายงบประมาณเมื่อโครงการเสร็จสิ้น ทุกกระบวนการ ล้วน สัมพันธ์กับงานการเงินทั้งสิ้น ทั้งนี้ยังรวมถึงการเดินทางไปราชการ เพื่อพัฒนา

ศักยภาพของตนเอง หรือเป็นการเดินทางที่มีภารกิจต่างๆ ก็ย่อมสัมพันธ์กับงานการเงินตั้งแต่การขออนุมัติเดินทางและการเบิกจ่าย การกินเงิน การยืมเงิน และการรายงานการเดินทางไปราชการ แม้กระทั่ง ในการประชุมเพื่อดำเนินงานต่างๆ ยังต้องมีการเบิกจ่ายค่ารับรองและพิธีการ เพื่อให้การประชุมนั้นสำเร็จ และลุล่วงไปด้วยดี ฉะนั้นแล้วแสดงให้เห็นว่า งานการเงินเป็นงานที่ต้องมีการติดต่อ ประสานงาน และสัมพันธ์กับทุกๆ กิจกรรมที่จัดขึ้นในหน่วยงานเพื่อให้งานทุกอย่างดำเนินไปได้ การทำงานที่มีการช่วย

เหลือกัน และรวมถึงการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกันจะส่งผลให้มีความสุขในการทำงานกับทุกๆ ฝ่าย งานการเงินและบัญชี จัดเป็นงานสนับสนุนที่สำคัญของหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนงานหรือนโยบายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานด้านต่างๆ ได้ (เกสร อินทนะนง, http://www2.tsu.ac.th/health_sci/page3.php?ids=580&mid=131&seid=534)

บุคลากรในคณะมีทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุน ซึ่งทุกคนมีหน้าที่ความรับผิดชอบที่ต่างกันไปตามบริบทของตนเองซึ่งไม่ได้มีการเบิกเงินทุกวัน นานๆ ครั้งถึงมีการเบิกเงิน จากขั้นตอน กระบวนการ และกฎระเบียบต่างๆ มีมากมาย ทำให้เกิดความผิดพลาด เกิดความเข้าใจไม่ตรงกัน ระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการ ผู้วิจัยในฐานะที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งนักวิชาการเงินและบัญชี จึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานด้านต่างๆ และนำไปพัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติงาน ให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย โดยประยุกต์จากระบบการควบคุมเงินทองราชการ มหาวิทยาลัย มหาสารคาม (กองคลังและพัสดุ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2554: 28) คือ การปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี 1. การรับเงิน, 2. การจ่ายเงิน, 3. การเบิกเงิน, 4. การเก็บรักษาเงิน 5. การบันทึกบัญชี, 6. การจัดทำรายงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ในขั้นตอนของการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินงานตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีอีกทั้งได้ทำการปรึกษา และขอคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยและสร้างแบบสอบถาม

2. วิเคราะห์ประเด็นที่สำคัญเกี่ยวกับแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

3. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมแนวคิดเกี่ยวกับแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุดโดยแบ่งแบบสอบถามเป็น 3 ตอน โดย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 2 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ ประเภทของบุคลากร และ ประสบการณ์ในการทำงาน ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 24 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และตอนที่ 3 แบบสอบถามแบบปลายเปิดเพื่อเสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

4. นำแบบสอบถาม ที่สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดแล้วนำเสนอที่เลี้ยงนักวิจัยเพื่อพิจารณา

ความเหมาะสม ความถูกต้องของการใช้ภาษา และครอบคลุมเนื้อหาของการวิจัย แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

5. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่พี่เลี้ยงนักวิจัยแนะนำ แล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาของการวิจัยซึ่งประกอบด้วยอาจารย์ประจำสาขาบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 1 ท่าน อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 1 ท่าน และผู้มีประสบการณ์ในการทำงานด้านการเงินและบัญชีระดับหัวหน้ากลุ่มงานระดับคณะ จำนวน 1 ท่าน

6. นำแบบสอบถามฉบับร่างที่ผ่านการพิจารณาจากพี่เลี้ยงนักวิจัยแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องของข้อคำถาม โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item-Objective Congruence) (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2553) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไป ซึ่งผลการประเมินค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00 ทุกข้อ

7. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงจากผู้เชี่ยวชาญมาให้พี่เลี้ยงนักวิจัยตรวจสอบอีกครั้ง และเมื่อทำการปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำไปทดลองใช้ (Try out) กับบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาสารคามที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Co-efficient) ตามวิธีของ (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.93

6. ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเสนอพี่เลี้ยงนักวิจัย พิจารณาอีกครั้งเพื่อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

7. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาค่าคุณภาพเครื่องมือใช้สถิติดังนี้

1.1 การหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตรดัชนีค่าความสอดคล้อง IOC (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2553: 79)

1.2 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

2.1 ร้อยละ (Percentage)

2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

3.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. สภาพการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการจ่ายเงิน การเบิกเงิน การจัดทำรายงาน รองลงมา ได้แก่ ด้านการบันทึกบัญชี และด้านการรับเงิน โดยแยกเป็นรายด้านได้ดังนี้ ดังตาราง 1

ตาราง 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

สภาพการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการรับเงิน	4.05	0.64	มาก
2. การจ่ายเงิน	4.23	0.56	มาก
3. การเบิกเงิน	4.23	0.55	มาก
4. การเก็บรักษาเงิน	3.98	0.78	มาก
5. การบันทึกบัญชี	4.16	0.61	มาก
6. การจัดทำรายงาน	4.23	0.61	มาก
โดยรวม	4.15	0.53	มาก

จากตาราง 1 พบว่า สภาพการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.15$, S.D.=0.53) โดยสภาพการปฏิบัติงานด้านการจ่ายเงิน การเบิกเงิน และการจัดทำ

รายงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.23$, S.D.=.056) และ ($\bar{X}=4.23$, S.D.=.00.61) รองลงมาได้แก่ ด้านการบันทึกบัญชี ($\bar{X}=4.16$, S.D.=0.61) และด้านการรับเงิน ($\bar{X}=4.05$, S.D.=0.64)

ตาราง 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านการรับเงิน

สภาพการปฏิบัติงาน ด้านการรับเงิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. คณะมีขั้นตอนการรับเงินที่สะดวก และมีความคล่องตัวต่อการปฏิบัติ	4.06	0.89	มาก
2. คณะมีการออกใบเสร็จรับเงินถูกต้องตามประเภทของเงินที่ได้รับ	4.18	0.74	มาก
3. คณะมีการกำหนดเวลาในการรับเงิน	3.86	0.84	มาก
4. คณะมีคณะกรรมการตรวจสอบการรับเงินถูกต้องตามกฎระเบียบ ข้อบังคับและคำสั่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง	4.12	0.74	มาก
โดยรวม	4.05	0.64	มาก

จากตาราง 2 พบว่า สภาพการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านการรับเงิน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.05$, S.D.=0.64) โดยคณะมีการออกใบเสร็จ รับเงินถูกต้องตามประเภทของเงินที่ได้รับ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

($\bar{X}=4.18$, S.D.=0.74) รองลงมาได้แก่ คณะมีคณะกรรมการ ตรวจสอบการรับเงินถูกต้องตามกฎระเบียบ ข้อบังคับและคำสั่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X}=4.12$, S.D.=0.74) และคณะมีขั้นตอนการรับเงินที่สะดวก และมีความคล่องตัวต่อการปฏิบัติ ($\bar{X}=4.06$, S.D.=0.89)

ตาราง 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านการจ่ายเงิน

สภาพการปฏิบัติงาน ด้านการจ่ายเงิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. คณะมีการแต่งตั้งผู้มีอำนาจในการจ่ายเงิน และขออนุมัติจ่ายเงินให้เป็นไปตามกฎระเบียบ ข้อบังคับและคำสั่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง	4.33	0.62	มาก
2. คณะมีการกำหนดสาระสำคัญขององค์ประกอบสำคัญในหลักฐานการจ่ายเงิน	4.02	0.78	มาก
3. คณะมีหลักฐานการจ่ายเงินเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ	4.31	0.58	มาก
4. คณะมีการตรวจสอบตามระเบียบการเบิกจ่าย และสรุปการใช้จ่ายเงินให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน	4.25	0.67	มาก
โดยรวม	4.23	0.56	มาก

จากตาราง 3 พบว่า สภาพการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านการจ่ายเงิน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.23$, S.D.=0.56) โดยคณะมีการแต่งตั้งผู้มีอำนาจในการจ่ายเงิน และขออนุมัติจ่ายเงินให้เป็นไปตามกฎระเบียบ ข้อบังคับและคำสั่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง มีค่าเฉลี่ย

สูงสุด ($\bar{X}=4.33$, S.D.=0.62) รองลงมาได้แก่ คณะมีหลักฐานการจ่ายเงินเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ ($\bar{X}=4.31$, S.D.=0.58) และคณะมีการตรวจสอบตามระเบียบการเบิกจ่าย และสรุปการใช้จ่ายเงินให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน ($\bar{X}=4.25$, S.D.=0.67)

ตาราง 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านการเบิกเงิน

สภาพการปฏิบัติงาน ด้านการเบิกเงิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. คณะมีการเบิกเงินถูกต้องตามแผนงบประมาณ รหัสงบประมาณของหน่วยงาน	4.22	0.70	มาก
2. คณะมีการเบิกเงินตามสิทธิในระหว่างปฏิบัติหน้าที่	4.22	0.65	มาก
3. คณะมีการตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของหลักฐานในการเบิกเงิน	4.39	0.64	มาก
4. คณะมีการกำหนดเวลาในการเบิกเงิน	4.10	0.76	มาก
โดยรวม	4.23	0.55	มาก

จากตาราง 4 พบว่า สภาพการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านการเบิกเงิน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.23$, S.D.=0.56) โดยคณะมีการตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของหลักฐานในการเบิกเงิน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

($\bar{X}=4.39$, S.D.=0.64) รองลงมาได้แก่ คณะมีการเบิกเงินถูกต้องตามแผนงบประมาณ รหัสงบประมาณของหน่วยงาน และคณะมีการเบิกเงินตามสิทธิในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ ($\bar{X}=4.22$, S.D.=0.65) และคณะมีการกำหนดเวลาในการเบิกเงิน ($\bar{X}=4.10$, S.D.=0.76)

ตาราง 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านการเก็บรักษาเงิน

สภาพการปฏิบัติงาน ด้านการเก็บรักษาเงิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. คณะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเก็บรักษาเงิน ที่ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ	4.15	0.78	มาก
2. คณะมีการส่งมอบเงินคงเหลือประจำวันแก่คณะกรรมการทุกครั้ง	3.95	0.86	มาก
3. คณะมีการจัดทำรายงานเงินคงเหลือประจำวันเป็นปัจจุบัน	3.95	0.91	มาก
4. คณะมีการนำเงินและเอกสารแทนตัวเงินเก็บในตู้รับ	3.87	0.99	มาก
โดยรวม	3.98	0.78	มาก

จากตาราง 5 พบว่า สภาพการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านการเก็บรักษาเงิน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.98$, S.D.=0.78) โดยคณะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเก็บรักษาเงิน ที่ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ ($\bar{X}=4.15$, S.D.=0.78)

รองลงมาคณะมีการจัดทำรายงานเงินคงเหลือประจำวันเป็นปัจจุบัน คณะมีการส่งมอบเงินคงเหลือประจำวันแก่คณะกรรมการทุกครั้ง และคณะมีการจัดทำรายงานเงินคงเหลือประจำวันเป็นปัจจุบัน ($\bar{X}=3.95$, S.D.=0.91 และ $\bar{X}=3.95$, S.D.=0.86)

ตาราง 6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านการบันทึกบัญชี

สภาพการปฏิบัติงาน ด้านการบันทึกบัญชี	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. คณะมีการบันทึกบัญชีที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน	4.19	0.75	มาก
2. คณะมีการจัดทำทะเบียนคุมทางการเงินตามระเบียบและแนวปฏิบัติของหน่วยงาน	4.25	0.61	มาก
3. คณะมีการนำเสนอรายการทางการเงินเพื่อประโยชน์ของหน่วยงาน	4.14	0.76	มาก
4. คณะมีการเก็บรวบรวม บันทึก จำแนก ประเภทหลักฐานทางการเงิน	4.07	0.83	มาก
โดยรวม	4.16	0.61	มาก

จากตาราง 6 พบว่า สภาพการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีด้านการบันทึกบัญชี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.16$, S.D.=0.61) โดยคณะมีการจัดทำทะเบียนคุมทางการเงินตามระเบียบและแนวปฏิบัติของหน่วยงาน มีค่าเฉลี่ย

อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.25$, S.D.=0.61) รองลงมา ได้แก่ คณะมีการบันทึกบัญชีที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน ($\bar{X}=4.19$, S.D.=0.75) และคณะมีการนำเสนอรายการทางการเงินเพื่อประโยชน์ของหน่วยงาน ($\bar{X}=4.14$, S.D.=0.76)

ตาราง 7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านการจัดทำรายงาน

สภาพการปฏิบัติงาน ด้านการจัดทำรายงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. คณะมีการจัดทำรายงานเงินคงเหลือเป็นปัจจุบัน	4.29	0.72	มาก
2. คณะมีการรายงานค่าใช้จ่ายประจำเดือน	4.21	0.68	มาก
3. คณะมีการจัดทำงบการเงินเพื่อประโยชน์ต่อหน่วยงาน	4.25	0.69	มาก
4. คณะมีการจัดทำรายงานทางการเงินที่มีความถูกต้อง ครบถ้วน ทันเวลา	4.18	0.65	มาก
โดยรวม	4.23	0.61	มาก

จากตาราง 10 พบว่า สภาพการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านการจัดทำรายงาน ในภาพรวมในระดับมาก ($\bar{X}=4.23$, S.D.=0.61) โดยคณะมีการจัดทำรายงานเงินคงเหลือเป็นปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.29$, S.D.=0.72) รองลงมาได้แก่ คณะมีการจัดทำงบการเงินเพื่อประโยชน์ต่อหน่วยงาน ($\bar{X}=4.25$, S.D.=0.69) และคณะมีการรายงานค่าใช้จ่าย

ประจำเดือน ($\bar{X}=4.21$, S.D.=0.68)

2. แนวทางในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี ควรจัดทำคู่มือแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีในแต่ละด้าน รองลงมาควรมี Flowchart ขั้นตอนการปฏิบัติงานแต่ละด้านแจ้งให้บุคลากรรับทราบร่วมกัน และควรมีการอบรมหรือทบทวนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญมากขึ้น ดังตาราง 8

ตาราง 8 ความถี่ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

แนวทางในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี	ความถี่	ร้อยละ
1. ควรจัดทำคู่มือแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีในแต่ละด้าน	12	26.62
2. ควรมีแผนหาหรือเพิ่มงบประมาณให้กับคณะที่เป็นรูปธรรมและเป็นไปได้ หลายช่องทาง	3	6.67
3. ควรนำระบบ e-banking หรือ application ต่างๆ เข้ามาใช้งานให้มากขึ้น เพื่อให้เกิดความสะดวกทั้งผู้ให้บริการและผู้รับบริการ	2	4.44
4. ควรมีการจัดอบรมบุคลากรเกี่ยวกับระเบียบการเบิกจ่ายทั้งผู้ให้บริการและผู้รับบริการเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน	5	11.11
5. ควรมี Flowchart ขั้นตอนการปฏิบัติงานแต่ละด้านแจ้งให้บุคลากรรับทราบร่วมกัน	7	15.56
6. ควรมีปฏิทินการดำเนินงานแจ้งให้บุคลากรรับทราบร่วมกัน	1	2.22
7. ควรนำเสนองบประมาณทั้งรายรับและรายจ่ายแจ้งให้บุคลากรได้รับทราบทุกคน เพื่อจะได้ตระหนักร่วมกัน	3	6.67
8. ควรมีตัวอย่างการกรอกแบบฟอร์มเอกสารทางการเงินแจ้งให้บุคลากรรับทราบ	4	8.89

ตาราง 8 ความถี่ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ต่อ)

แนวทางในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี	ความถี่	ร้อยละ
9. การตรวจสอบเอกสาร ควรจะเบ็ดเสร็จในขั้นตอนเดียว	1	2.22
10. การเบิกจ่ายเงินโดยการให้ลงชื่อใบสำคัญรับเงินก่อนที่จะได้เงินเป็นความเสี่ยง เช่น กรณีการสอบวิทยานิพนธ์ ควรหาแนวทางในการแก้ไข	1	2.22
11. ควรมีการอบรมหรือทบทวนเกี่ยวกับระเบียบ ข้อปฏิบัติทางการเงินเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญมากขึ้น	6	13.33
โดยรวม	45	100.00

อภิปรายผล

การศึกษาแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. บุคลากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากงานการเงินและบัญชีจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของมหาวิทยาลัย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของซารี มณีศรี (2527), หวน พิณรุฬห์ (2528), พัทธ์ชัย ต้นประเสริฐ (2537), มานิตย์ โสดาจันทร์ (2539) สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ (2536) กล่าวว่า การบริหารด้านการเงินเป็นการบริหารที่อยู่ในกรอบมากกว่าด้านอื่น เพราะการเงินต้องอ้างอิงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ การบริหารการเงินที่อยู่นอกกรอบย่อม หมายความว่า ความบกพร่องเสียชื่อเสียง หรืออาจถูกลงโทษทางวินัยได้ และสอดคล้องกับแนวคิดของเกสร อินทนะนิก (http://www2.tsu.ac.th/health_sci/page3.php?ids=580&mid=131&seid=534) กล่าวว่า งานการเงินและบัญชีเป็นงานให้บริการ และเป็นงานที่จะต้องปฏิบัติตามระเบียบกฎหมาย ข้อบังคับต่าง ๆ จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

จะต้องศึกษาระเบียบวิธีปฏิบัติและนำไปปฏิบัติให้ถูกต้อง เกิดประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงานตลอดจนมีการจัดการเกี่ยวกับการรับและจ่ายเงินของหน่วยงาน อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับหลักการทางเศรษฐศาสตร์ หลักการบริหาร และรวมทั้งหลักการคลังทั่วไป งานการเงินและบัญชี นับว่าเป็นงานที่สำคัญที่ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานจะต้องศึกษาหาความรู้ให้มากหากไม่สนใจแล้วจะเกิดปัญหาขึ้นมากมาย และสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชราภรณ์ สิงหระ ณ อยุธยา (2556: 75) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงาน การเงินและสินทรัพย์ของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ พบว่า งานการเงินและสินทรัพย์ในสถาน ศึกษาเป็นงานที่มีความสำคัญ ที่จำเป็นจะต้องมีกระบวนการและแนวปฏิบัติที่ถูกต้อง โดยคำนึงถึงกฎหมาย แนวปฏิบัติ ตลอดจนระเบียบที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่า งานการเงินและสินทรัพย์เป็นภารกิจที่สำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าหน่วยงาน และผู้ที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบจำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถ และทักษะการดำเนินการ โดยสรุปงานการเงินและสินทรัพย์เป็นงานที่มีความสำคัญต่อกิจกรรมของสถานศึกษา ถ้าผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถโดยใช้กระบวนการและแนวปฏิบัติที่ถูกต้องแล้ว ย่อมส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

2. แนวทางในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี พบว่า ควรจัดทำคู่มือแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีในแต่ละด้าน รองลงมา ควรมี Flowchart ขั้นตอนการปฏิบัติงาน แต่ละด้านแจ้งให้บุคลากรรับทราบร่วมกัน และควรมีการอบรมหรือทบทวนเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจาก บุคลากรในคณะมีทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุน ซึ่งมีภาระหน้าที่ที่แตกต่างกัน อีกทั้งประสบการณ์ในการทำงานที่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรีย์พร เสงอะ (2550) ได้ศึกษาระดับปัญหาและเปรียบเทียบปัญหาการปฏิบัติงานการเงิน บัญชี และพัสดุ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ผลการวิจัยโดยรวมอยู่ในระดับน้อย จึงมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานการเงิน บัญชี และพัสดุ คือให้มีการจัดประชุมอบรม สัมมนาเจ้าหน้าที่การเงิน บัญชีและพัสดุให้มีความรู้ความเข้าใจในระเบียบต่างๆ รวมทั้งเทคนิคในการปฏิบัติงาน ให้มีการจัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้างเมื่อทราบงบประมาณรายจ่ายล่วงหน้าทุกปี ให้มีการนำระบบสำนักงานอัตโนมัติมาใช้ในการบริหารงานพัสดุ ให้มีการตรวจสอบวัสดุคงเหลือให้ตรงตามบัญชีทุกสัปดาห์ และลงบัญชีหรือลงทะเบียนพัสดุให้เป็นปัจจุบัน ให้จัดตั้งงบประมาณซ่อมบำรุงให้เพียงพอ เจ้าหน้าที่ควรที่จะมีความรู้ความเข้าใจด้านการจำหน่ายพัสดุ รวมทั้งทักษะในการแปรสภาพพัสดุที่ชำรุดเพื่อนำมาใช้ใหม่ด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรนำข้อเสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติงานมาใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรม และเห็นผลที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

1.2 ควรมีการจัดกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) หรือ Best Practice เพื่อเป็นการ

กำกับติดตาม ที่เป็นรูปธรรม และเห็นผลที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ไปพัฒนาต่อ เพื่อเป็นการกำกับติดตามผลการดำเนินงาน แก้ไข ปรับปรุงให้เป็นรูปธรรม ชัดเจน เช่น การพัฒนาคู่มือการปฏิบัติงาน

2.2 ควรศึกษาความพึงพอใจของผู้รับบริการ ที่มีต่อการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2.3 ควรศึกษาสมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ซึ่งจะเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงทรัพยากรให้ตรงกับความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างถูกต้อง

2.4 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจ ในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ได้ให้การสนับสนุนทุนอุดหนุนการวิจัย งบประมาณเงินรายได้ ประจำปี 2561 ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ รองคณบดี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ให้กำลังใจ และให้คำแนะนำที่ดี จนกระทั่งรายงานการวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.พรวิทย์ จันทร์ศิริสร คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน ผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการและเผยแพร่ นวัตกรรมทางการศึกษา นางสาวพิลาสลักษณ์ เขียวนำขุม หัวหน้างานการเงินและบัญชี ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ อีกทั้งยังกรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำอย่างดียิ่ง และเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือในการวิจัยจนสำเร็จ

ขอขอบคุณ คณาจารย์คณิศรวิชัย และ

บุคลากร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามทุกท่าน ที่สนับสนุนและให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลตลอดระยะเวลาการทำวิจัย และเป็นกำลังใจในการทำวิจัยฉบับนี้จนสำเร็จได้ด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์จากการทำวิจัยฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาบุญการีและบูรพาจารย์ทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- กองคลังและพัสดุ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2554). *คู่มือปฏิบัติงานเงินทองราชการ*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กิตติยาภรณ์ เบ็ญจทรัพย์ไพศาล. (2555). *การพัฒนาบุคลากรด้านการเงินและบัญชีโรงเรียนวัดบัวทองอำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์*. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เกสร อินทนะนง. (2561). *บทความ*. http://www2.tsu.ac.th/health_sci/page3.php?ids=580&mid=131&seid=534.
- ชารี มณีศรี. (2527). *การนิเทศการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). โสภณการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 8). สุวีริยาสาส์น.
- พัชราภรณ์ สิงหระ ณ อุรุทยา. (2556). *ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานการเงินและสินทรัพย์ของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิทักษ์ ต้นประเสริฐ. (2537). *การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการปฏิบัติงานของแผนกธุรการในโรงเรียนตำรวจ*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.
- มานิตย์ โสดาจันทร์. (2539). *การบริหารการเงิน*. วังอักษร.
- สุรีย์พร เสงฮะ. (2550). *ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานการเงิน บัญชีและพัสดุโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์. (2536). *การบัญชีต้นทุน: แนวคิดและการประยุกต์เพื่อการตัดสินใจเชิงการบริหาร*. ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2553). *ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- หวน พิณรุฬพันธ์. (2528). *การบริหารโรงเรียน*. โอเดียนสโตร์.

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

The Relationship between Human Resource Management and Performance at Mahasarakham University

วรัชฐนันน์เป็ เกรื่อวรรณ¹, กิตติพล วิแสง²

Waratanan Kruawan¹, Kittipol Wisaeng²

Received: 3 July 2020

Revised: 21 August 2020

Accepted: 22 September 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม 2) เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 92 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีการบริหารทรัพยากรมนุษย์โดยรวม และเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการสรรหาและคัดเลือก ด้านการฝึกอบรมและพัฒนา ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน และด้านค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ 2) ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีผลการดำเนินงานโดยรวม และเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา ด้านกระบวนการภายใน ด้านการเงิน และด้านลูกค้า และ 3) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ด้านการสรรหาและคัดเลือก ด้านการฝึกอบรมและพัฒนา ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน และด้านค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การบริหารทรัพยากรมนุษย์, ผลการดำเนินงาน, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study human resource management at Mahasarakham University 2) Study performance at Mahasarakham University and 3) Examine the relationship between human resource management and performance at Mahasarakham University. This study used a questionnaire as an instrument for collecting data from a sample

¹ หัวหน้าสำนักงานเลขานุการ คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Chief Secretary Office, Mahasarakham Business School, Mahasarakham University

² Assistant professor, Mahasarakham Business School, Mahasarakham University

of 92 executives at Mahasarakham University. The statistics used for the analyses were mean standard deviation and multiple correlations. The results of this study indicated that: 1) the executives at Mahasarakham University perceived the overall opinions at a high level for human resource management and a high level for each of the following: recruitment and selection, training and development, performance appraisal, compensation, and benefits. 2) The executive at Mahasarakham University perceived the overall opinions high level for performance and high level for each aspect: learning and growth, internal process, finance, and customer. and 3) Human resource management in terms of recruitment and selection, training and development, performance appraisal, compensation, and benefits positively affect the performance with the statistical significance.

Keywords: Human Resource Management, Performance, Mahasarakham University

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและความไม่แน่นอนของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจในปัจจุบันส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินงานขององค์กร และยังมีผลกระทบต่อกลยุทธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ รัฐบาลได้ตั้งเป้าหมายในการนำพาประเทศเข้าสู่โมเดลประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0) ที่มุ่งปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เมื่อบริบททางเศรษฐกิจเกิดการเปลี่ยนแปลงการบริหารทรัพยากรมนุษย์ต้องมีการปรับตัวตามเช่นกัน เพื่อให้องค์กรสามารถเติบโตในบริบทใหม่ได้อย่างเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ ที่ธุรกิจจะต้องแข่งขันกันด้วยความรู้ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้รับความสนใจอย่างต่อเนื่องควบคู่กับการตื่นตัวของผู้นำนวัตกรรมมาใช้ในการปรับปรุงโครงสร้างองค์กร การออกแบบลักษณะงานและการพัฒนาคุณภาพบุคลากร โดยมีหลักคิดเพื่อการเพิ่มกำลังการผลิตของทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและสังคม ด้วยการดึงดูดพนักงานที่มีศักยภาพสูงมาร่วมงาน นำนวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงานและบุคลากร การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การดูแลใส่ใจและรักษาบุคลากร การ

สร้างความผูกพันของบุคลากร และการบริหาร การเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป (เสาวนีย์ สมันต์ตรีพร, 2560)

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management) เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารใช้ศิลปะและกลยุทธ์ดำเนินการตัดสินใจ และปฏิบัติที่เกี่ยวกับบุคลากรทุกระดับในหน่วยงาน เพื่อให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีประสิทธิภาพสูงสุดตลอดเวลาซึ่งจะส่งผลสำเร็จต่อเป้าหมายขององค์กร (โกวิท มั่นคง, 2560) ซึ่งในปัจจุบันองค์กรให้ความสำคัญกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้าน โดยมีการพัฒนาไปพร้อมกับการพัฒนาด้านอื่นเพื่อสร้างความได้เปรียบในเชิงการแข่งขันให้กับองค์กร ทั้งนี้โยบายการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ดีจะส่งผลให้บุคลากรของหน่วยงานมีความตั้งใจในการทำงาน ในขณะเดียวกันบุคลากรในหน่วยงานยังสามารถสร้างสรรค์แนวคิดการทำงานใหม่ๆ และสร้างนวัตกรรมต่างๆ การที่องค์กรจะธำรงรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรมนุษย์ที่ดีมีคุณภาพตลอดไปนั้น องค์กรต้องค้นหาและศึกษาปัจจัยในการกระตุ้นจูงใจบุคลากรให้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ และสิ่งนั้นต้องตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของบุคลากร เช่น ความต้องการมี

คุณภาพชีวิตที่ดี ความมั่นคงและความก้าวหน้าในอาชีพ การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากร (วิโรจน์ ศรีเทற்று และจิราพร ระโหฐาน, 2560) โดยที่การบริหารทรัพยากรมนุษย์มีองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน (ปิยาพร ห่องแขง, 2555) ประกอบด้วย ด้านการสรรหาและคัดเลือก (Recruitment and Selection) ด้านการฝึกอบรมและพัฒนา (Training and Development) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน (Performance appraisal) และด้านค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ (Compensation and Benefits)

ผลการดำเนินงาน (Performance) ซึ่งเป็นผลลัพธ์ในการปฏิบัติงานขององค์กรที่สามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยการนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเป็นผลผลิตที่ได้จากการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ขององค์กร เป็นการผสมผสานระหว่างการวัดผลสำเร็จในการปฏิบัติงานในอดีตและปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จในอนาคต (มยุรี มะโนมัย ศุภพงษ์ ปิ่นเวหา และชุตินา เรื่องอุตมานันท์, 2561) ในปัจจุบันองค์กรต้องมี การวัดผลการดำเนินงาน ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการองค์กร เนื่องจากการแข่งขันมีความรุนแรงมากขึ้น ผู้บริหารที่มีความพร้อมในด้านสารสนเทศถือเป็นผู้ที่มีความได้เปรียบในการแข่งขัน ทำให้การตัดสินใจเป็นไปได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง ดังนั้น การวัดผลการดำเนินงานองค์กร จึงเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญที่จะทำให้ผู้บริหารได้ทราบถึงผลการดำเนินงานในช่วงที่ผ่านมา อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวางแผนและทำนายอนาคตองค์กรได้เป็นอย่างดี (อุบลวรรณ สุวรรณภูสิทธิ์ และอำพล ชะโยมชัย, 2561) โดยที่ผลการดำเนินงาน มีองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน (นิรมิต เทียมทัน, 2555) ประกอบด้วย ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา (Learning and Growth) ด้านกระบวนการภายใน (Internal Process) ด้านการเงิน (Finance) และด้านลูกค้า (Customer)

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (Mahasarakham University) เป็นสถาบันการศึกษาของรัฐที่มุ่งมั่นในการส่งเสริม แสวงหาความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสานกับวิทยาการที่เป็นสากลให้เกิดความงอกงามทางสติปัญญา สามารถพัฒนาตนเองให้เพียงพอพร้อมด้วยวิชาการ จริยธรรมและคุณธรรม เพื่อให้การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยบรรลุเป้าหมายขององค์กร มหาวิทยาลัยมหาสารคามได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพและยกระดับการบริหารงานให้มีธรรมาภิบาล โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทั้งระบบการบริหารทรัพยากรบุคคล การเงิน รวมไปถึงระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้มหาวิทยาลัยมีความแข็งแกร่งสามารถเลี้ยงตนเองได้ และยังเน้นระบบธรรมาภิบาลในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับสภามหาวิทยาลัยไปจนถึงระดับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ โดยการมีระบบการบริหารทรัพยากรบุคคลที่ชัดเจน ตั้งแต่นโยบายและกลยุทธ์ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล การจัดหา และการจัดการอัตรากำลัง การบริหารระบบค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ การวัด และประเมินผลการดำเนินงาน รวมถึง การจัดทำแผนการพัฒนาบุคลากร เพื่อนำมาใช้ใน การบริหารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ให้บรรลุเป้าหมายที่มหาวิทยาลัยกำหนดไว้ (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, <http://www.web.msu.ac.th /msucont.php?mn=mhistory>)

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบว่าการบริหารทรัพยากรมนุษย์มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยมหาสารคามหรือไม่ อย่างไร โดยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยสามารถใช้เป็นข้อมูลในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์กร รวมถึงเป็นข้อมูลในการพัฒนากระบวนการต่าง ๆ ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เช่น การสรรหาและคัดเลือก การฝึกอบรมและพัฒนา การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการกำหนดค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ให้สอดคล้องกับความต้องการของพนักงานและความเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

สมมุติฐานของการวิจัย

การบริหารทรัพยากรมนุษย์มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 120 คน (กองการเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, www.pd.msu.ac.th/pd4/hr-สถิติ บุคลากร) ตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 92 คน โดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ซึ่งจำแนกตามลักษณะของหน่วยงาน และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 6 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน รายได้ต่อเดือนที่ได้รับในปัจจุบัน และหน่วยงานที่สังกัด

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วย ลักษณะของหน่วยงาน จำนวนบุคลากรภายในหน่วยงาน งบประมาณที่ได้รับจัดสรรของหน่วยงาน และระยะเวลาการก่อตั้งหน่วยงาน

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 16 ข้อ โดยครอบคลุมเนื้อหาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการสรรหาและคัดเลือก จำนวน 4 ข้อ ด้านการฝึกอบรมและพัฒนา จำนวน 4 ข้อ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน จำนวน 4 ข้อ และด้านค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ จำนวน 4 ข้อ ซึ่งแบบสอบถามนี้ได้ผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน มีค่า IOC ของแบบสอบถามที่ระดับ 0.83-1.00 คะแนน และผู้วิจัยได้ทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา 0.90

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 16 ข้อโดยครอบคลุมเนื้อหาผลการดำเนินงานทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา จำนวน 4 ข้อ ด้านกระบวนการภายใน จำนวน 4 ข้อ ด้านการเงิน จำนวน 4 ข้อ และด้านลูกค้า จำนวน

4 ข้อ ซึ่งแบบสอบถามนี้ได้ผ่านการตรวจสอบ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน มีค่า IOC ของแบบสอบถามที่ระดับ 0.83-1.00 คะแนน และผู้วิจัยได้ทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา(Alpha Coefficient) ผลการดำเนินงาน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา 0.93

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อย และค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์

สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (Multiple Correlation Analysis) โดยใช้เกณฑ์การแปลความระดับความสัมพันธ์จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ดังนี้ ค่า r มีค่ามากกว่า 0.90 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก ค่า r มีค่า ระหว่าง 0.70-0.89 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ค่า r มีค่า ระหว่าง 0.30-0.69 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง ค่า r มีค่า ระหว่าง 0.01-0.29 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ ค่า r มีค่าเท่ากับ 0 หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์กันเลย (พิชิต ฤทธิ์จัญญ, 2549)

ผลการวิจัย

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์โดยรวม เป็นรายด้าน และเป็นรายชื่อของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตามตาราง 1

ตาราง 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์โดยรวม เป็นรายด้าน และเป็นรายชื่อของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การบริหารทรัพยากรมนุษย์	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
ด้านการสรรหาและคัดเลือก	4.36	0.47	มาก
1. หน่วยงานมีขั้นตอนการรับสมัครพนักงาน ที่เหมาะสม เพื่อเข้ามาทำงานให้กับหน่วยงาน	4.38	0.51	มาก
2. หน่วยงานให้ความสำคัญกับกระบวนการทดสอบ หรือการสอบสัมภาษณ์ เพื่อคัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติเข้ามาทำงานให้กับหน่วยงาน	4.36	0.53	มาก
3. หน่วยงานตระหนักถึงการคัดเลือกพนักงาน ให้มีความรู้ความสามารถตรงกับตำแหน่งงานที่เปิดรับสมัคร	4.41	0.53	มาก
4. หน่วยงานเชื่อมั่นว่าการสรรหาและคัดเลือกที่ดี จะช่วยให้หน่วยงานได้พนักงานที่มีคุณภาพที่จะเข้ามาทำงานให้กับหน่วยงาน	4.28	0.55	มาก
ด้านการฝึกอบรมและพัฒนา	4.34	0.48	มาก
1. หน่วยงานได้มีการวางแผนพัฒนาพนักงานในหน่วยงาน ให้มีการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและทักษะของพนักงาน เพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงานให้ดีขึ้น	4.28	0.54	มาก
2. หน่วยงานให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมการประชุม หรือกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานของพนักงานอยู่เสมอ	4.36	0.53	มาก

ตาราง 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์โดยรวม เป็นรายด้าน และเป็นรายข้อของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ต่อ)

การบริหารทรัพยากรมนุษย์	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
3. หน่วยงานเชื่อมั่นว่าการฝึกอบรมจะช่วยฝึกทักษะในการปฏิบัติงานของพนักงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของหน่วยงาน	4.34	0.52	มาก
4. หน่วยงานให้ความสำคัญกับกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีของพนักงาน ซึ่งจะช่วยให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น	4.39	0.53	มาก
ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน	4.44	0.45	มาก
1. หน่วยงานให้ความสำคัญกับการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงานอย่างเหมาะสมกับงานที่พนักงานได้รับมอบหมาย	4.42	0.52	มาก
2. หน่วยงานมีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงาน เพื่อความเป็นธรรมและความโปร่งใสในการประเมินผลการปฏิบัติงาน	4.45	0.50	มาก
3. หน่วยงานได้มีการสื่อสารให้พนักงานได้รับรู้ถึงผลการประเมินพฤติกรรมการทำงานของพนักงานอย่างถูกต้อง และเป็นธรรม	4.48	0.50	มาก
4. หน่วยงานให้ความสำคัญกับการรายงานผลการปฏิบัติงานและมีการติดตามผลการปฏิบัติงานของพนักงานอย่างสม่ำเสมอ	4.40	0.51	มาก
ด้านค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์	4.33	0.47	มาก
1. หน่วยงานให้ความสำคัญกับการกำหนดการให้รางวัลและผลตอบแทนอย่างชัดเจน ยุติธรรม และโปร่งใส	4.32	0.57	มาก
2. หน่วยงานได้มีการส่งเสริมให้พนักงานมีการเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น เช่น ระดับชำนาญการ ชำนาญการพิเศษ เชี่ยวชาญ เชี่ยวชาญพิเศษ เป็นต้น	4.29	0.55	มาก
3. หน่วยงานได้มีการจัดสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ให้กับพนักงานอย่างมีความเหมาะสม	4.35	0.49	มาก
4. หน่วยงานได้มีการมอบรางวัลหรือการจัดกิจกรรมพิเศษตามโอกาสต่าง ๆ เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้กับพนักงาน	4.37	0.55	มาก
การบริหารทรัพยากรมนุษย์โดยรวม	4.37	0.37	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีการบริหารทรัพยากรมนุษย์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44

ด้านการสรรหาและคัดเลือก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 ด้านการฝึกอบรมและพัฒนา ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 และด้านค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานโดยรวม เป็นรายด้าน และเป็นรายข้อของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตามตาราง 2

ตาราง 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานโดยรวม เป็นรายด้าน และเป็นรายข้อของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผลการดำเนินงาน	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา	4.39	0.47	มาก
1. หน่วยงานให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของพนักงานด้วยการฝึกอบรมทั้งภายในและภายนอกอย่างต่อเนื่อง	4.47	0.54	มาก
2. หน่วยงานมีการส่งเสริมและมีนโยบายหมุนเวียนงาน เพื่อให้พนักงานได้เกิดการเรียนรู้และปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน	4.45	0.52	มาก
3. หน่วยงานได้นำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ของพนักงานมาปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น	4.33	0.58	มาก
4. หน่วยงานมุ่งเน้นให้มีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งพนักงานสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.32	0.53	มาก
ด้านกระบวนการภายใน	4.33	0.52	มาก
1. หน่วยงานมุ่งเน้นในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ภายในหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ภายใต้ระบบการบริหารจัดการที่ดี	4.31	0.59	มาก
2. หน่วยงานให้ความสำคัญกับการดำเนินงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้บริการเพื่อเป็นการสร้างความพึงพอใจต่อผู้มารับบริการ และเป็นการเพิ่มภาพลักษณ์ที่ดีของหน่วยงาน	4.35	0.58	มาก
3. หน่วยงานมุ่งเน้นที่จะติดตามและปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานภายในหน่วยงานให้ดีขึ้นอยู่เสมอ	4.30	0.59	มาก
4. หน่วยงานมีระบบการตรวจสอบกระบวนการทำงานในทุกกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อหน่วยงาน	4.36	0.50	มาก
ด้านการเงิน	4.30	0.43	มาก
1. หน่วยงานได้นำข้อมูลรายงานทางการเงิน มาใช้เพื่อการประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงาน	4.30	0.49	มาก
2. หน่วยงานให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ การตรวจสอบข้อมูลทางการเงินของหน่วยงาน เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจของผู้บริหาร	4.33	0.49	มาก
3. หน่วยงานมีรายได้เพิ่มขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงระบบการดำเนินงานของหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพ	4.29	0.52	มาก
4. หน่วยงานให้ความสำคัญกับการลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานลงอย่างต่อเนื่อง และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน	4.27	0.61	มาก
ด้านลูกค้า	4.41	0.50	มาก
1. หน่วยงานมีระบบการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้มารับบริการของหน่วยงาน	4.40	0.56	มาก
2. หน่วยงานสามารถตอบสนองความต้องการของผู้มารับบริการได้อย่างรวดเร็วและทันเวลา	4.37	0.57	มาก

ตาราง 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานโดยรวม เป็นรายด้าน และเป็นรายข้อของ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ต่อ)

ผลการดำเนินงาน	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
3. หน่วยงานให้ความสำคัญต่อการให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารแก่ผู้มารับบริการอย่างถูกต้อง	4.42	0.50	มาก
4. หน่วยงานสามารถลดปัญหาที่เกิดจากการร้องเรียนของผู้มารับบริการ เนื่องจากหน่วยงานมีระบบการให้บริการที่รวดเร็วและทันสมัย	4.44	0.52	มาก
ผลการดำเนินงานโดยรวม	4.36	0.39	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีผลการดำเนินงานโดยรวม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านลูกค้า ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 ด้านการเรียนรู้และการ

พัฒนา ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 ด้านกระบวนการภายใน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 และด้านการเงิน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตามตาราง 3

ตาราง 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตัวแปร	PFM	RAS	TAD	PEA	CAB
$\bar{x}$	4.36	4.36	4.34	4.44	4.33
S.D	0.39	0.47	0.48	0.45	0.47
PFM	–	0.699*	0.691*	0.676*	0.757*
RAS		–	0.618*	0.578*	0.473*
TAD			–	0.464*	0.505*
PEA				–	0.452*
CAB					–

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 3 พบว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ทุกด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานโดยรวม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการสรรหาและคัดเลือก ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.699 มีความสัมพันธ์ใน

ระดับปานกลาง ด้านการฝึกอบรมและพัฒนา ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.691 มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.676 มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง และ

ด้านค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.757 มีความสัมพันธ์ในระดับสูง โดยมีค่าอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 64.90 ($R^2=0.649$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

1. ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีการบริหารทรัพยากรมนุษย์โดยรวม และเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการสรรหาและคัดเลือก ด้านการฝึกอบรมและพัฒนา ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน และด้านค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญขององค์กร ดังนั้น ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหาสารคามจึงได้ให้ความสำคัญกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ โดยการใช้ศิลปะและกลยุทธ์ในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับพนักงานในมหาวิทยาลัย เพื่อให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุด และจะส่งผลต่อความสำเร็จและการบรรลุเป้าหมายของมหาวิทยาลัย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีตัวแบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์แบบฮาร์วาร์ดที่ให้ความสำคัญกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่เกิดขึ้นในอดีตเพื่อแก้ไขปัญหาโดยผู้บริหารในองค์กรต้องมีวิสัยทัศน์ นโยบาย กลยุทธ์ และวิธีดำเนินการด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ว่าต้องการให้พนักงานในองค์กรของตนเป็นอย่างไร ตลอดจนวิธีการที่สามารถจะทำให้องค์กรบรรลุถึงเป้าหมาย โดยมีความคล่องตัวของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ การมีระบบการให้รางวัลหรือสิ่งตอบแทนที่จูงใจ และระบบการทำงานที่ดี (ศักดิ์พันธ์ ดันวิมลรัตน์, 2557) สอดคล้องกับงานวิจัยของพรรณี เรืองบุญ สมใจ ภูมิพันธ์ุ และเฉลย ภูมิพันธ์ุ (2561) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์อยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารมุ่งส่งเสริมการปรับเปลี่ยนกระบวนการคิดในการบริหาร

ทรัพยากรมนุษย์ทั้งด้านการวางแผนการดำเนินงาน การตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติงาน รวมทั้งกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถทักษะการปฏิบัติงาน มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย จึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารทรัพยากรมนุษย์ได้เป็นอย่างดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวันไซ พันทะวง (2561) พบว่า ผู้บริหารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์อยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารขององค์กรให้ความสำคัญของทรัพยากรมนุษย์ เพราะทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีศักยภาพในการสร้างขีดความสามารถให้กับองค์กร จึงได้มีการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรของตนเองด้วยวิธีการ ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งทรัพยากรมนุษย์ถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญและมีคุณค่ามากที่สุดขององค์กรทุกองค์กรที่จะช่วยให้ดำเนินงานประสบผลสำเร็จ

2. ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีผลการดำเนินงานโดยรวม และเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา ด้านกระบวนการภายใน ด้านการเงิน และด้านลูกค้า เนื่องจากผลการดำเนินงานขององค์กรไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือภาคเอกชนต่างมีความสำคัญต่อองค์กรเป็นอย่างมาก เพราะผลการดำเนินงานขององค์กรเป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน ดังนั้น ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยจึงให้ความสำคัญกับการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการเรียนรู้และการพัฒนา ด้านกระบวนการภายใน ด้านการเงิน และด้านลูกค้า เพื่อให้ผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยประสบผลสำเร็จและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยที่ได้วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารแบบ Balanced Scorecard (BSC) ที่ให้ความสำคัญกับระบบหรือ

กระบวนการบริหารงานที่อาศัยการกำหนดตัวชี้วัดเป็นกลไกสำคัญ และเป็นเครื่องมือทางด้านการจัดการที่ช่วยนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ โดยอาศัยการประเมินผลที่จะช่วยทำให้องค์กรเกิดความสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและมุ่งเน้นความสำคัญต่อผลสำเร็จขององค์กร ด้วยมุมมองด้านการเงิน มุมมองด้านลูกค้า มุมมองด้านกระบวนการภายใน และมุมมองด้านการเรียนรู้และการพัฒนา (นิรมิต เทียมทัน, 2555) สอดคล้องกับงานวิจัยของอรรถพร บุญพันธ์ (2561) พบว่า ผู้บริหารองค์กรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีผลการดำเนินงานโดยรวม ด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้และพัฒนาอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผลการดำเนินงานเป็นผลจากการปฏิบัติงานของธุรกิจ ว่ามีผลงานเป็นอย่างไร แล้วมีผลสำเร็จตรงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ และผลการดำเนินงานยังสามารถสะท้อนให้เห็นถึงผลการปฏิบัติงานที่แท้จริง ซึ่งจะบ่งบอกถึงสถานะของธุรกิจและสิ่งที่จะเกิดขึ้น กับธุรกิจในอนาคตได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตตรานนท์ จันทะเสน (2560) พบว่า ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผลการดำเนินงานมีความสำคัญต่อองค์กรด้านผลงานการให้บริการหรือความพึงพอใจในการบริการหรือผลิตภัณฑ์ขององค์กร เพื่อให้หน่วยงานมั่นใจว่ากระบวนการบริหารการกำลังดำเนินงานอยู่ในสถานะที่สามารถควบคุมได้ และยังมีประสิทธิภาพตามที่หน่วยงานได้ตั้งเป้าหมายเอาไว้ตั้งแต่แรก ดังนั้นองค์กรที่ดีจึงควรมีการวัดผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอในทุกกระบวนการและทุกๆ ด้าน

3. การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ด้านการสรรหาและคัดเลือก ด้านการฝึกอบรมและพัฒนา ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน และด้านค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานโดยรวม เนื่องจาก

การบริหารงานทรัพยากรมนุษย์เป็นกระบวนการสำคัญและมีความจำเป็นที่ต้องกระทำ เพื่อผลการดำเนินงานที่ดีขององค์กร โดยอาศัยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่ในองค์กรให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลผ่านกระบวนการต่างๆ เช่น สรรหาและการคัดเลือก เพื่อคัดสรรตัวพนักงานที่จะมาร่วมงานกับองค์กร การฝึกอบรมและพัฒนา เพื่อการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ และทักษะในการทำงานของพนักงาน การประเมินผลการปฏิบัติงานที่มีความเหมาะสม เป็นธรรม และมีความโปร่งใส รวมถึงการกำหนดค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์อย่างชัดเจน เพื่อเป็นแรงจูงใจในการทำงานของพนักงาน ให้ปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ จนเป็นผลให้มหาวิทยาลัยประสบผลสำเร็จในการดำเนินงาน และบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีตัวแบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์แบบมิชิกานท์ให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ตอบแทนที่องค์กรจะได้รับ และให้ความสำคัญกับการจัดการคนหรือทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นเครื่องมือในการที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ซึ่งการบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรให้ไปสู่การมีผลประกอบการที่ดีขึ้น ผ่านกระบวนการต่างๆ ดังนี้ กระบวนการสรรหาและคัดเลือกที่เป็นการจัดหาและเลือกสรรทรัพยากรมนุษย์ให้ตรงกับงาน กระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงานที่เป็นการจัดการผลการปฏิบัติงานของพนักงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับองค์กร กระบวนการให้รางวัลและผลตอบแทนที่เป็นการให้รางวัลตอบแทนแก่ความสำเร็จที่เกิดขึ้นกับองค์กรทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และกระบวนการฝึกอบรมและพัฒนาที่เป็นการพัฒนางานให้มีความรู้ ทักษะ ความสามารถ และพฤติกรรมที่องค์กรต้องการ (ศักดิ์พันธ์ ดันนิมลรัตน์, 2557) สอดคล้องกับงานวิจัยของมารินทิพย์ คันธะมาลา และทวีศักดิ์ กฤษเจริญ

(2560) พบว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ด้าน การสรรหาและคัดเลือก ได้มีความสัมพันธ์และ ส่งผลให้ผลลัพธ์จากการทำงานของบุคลากรเพิ่ม คุณภาพมากขึ้น เนื่องจากองค์กรได้มีกระบวนการ ในการสรรหาและคัดเลือกอย่างมีมาตรฐาน และ มีความเหมาะสมในการที่จะดึงดูดผู้ที่มีความรู้ ความสามารถมาปฏิบัติงานตรงตามตำแหน่งที่ ต้องการ ทำให้ผู้สมัครต้องการแสดงถึงศักยภาพ ของตนเองเพื่อให้ได้รับเลือกเข้ามาเป็นส่วนหนึ่ง ในองค์กร องค์กรจะได้บุคลากรที่มีคุณสมบัติ ตรงตามที่องค์กรต้องการมากที่สุด และส่งผลให้ บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถนั้นทำงานที่มี ประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลให้กับองค์กร ต่อไป สอดคล้องกับบทความของมรกต จันทร์กระพ้อ และกฤษฎา เขียรวิฒนสุข (2562) ได้กล่าวไว้ว่า การสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม ผ่านปัจจัยต้นด้านการฝึกอบรมและการพัฒนา บุคคลกร เป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนให้เกิด ความเป็นเลิศขององค์กร ซึ่งจากการขับเคลื่อน องค์กรด้วยการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ด้วยการ ฝึกอบรมและการพัฒนาบุคคลกร ได้เป็นส่วน ประกอบสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความ เป็นเลิศ เป็นการปฏิรูปองค์กรเพื่อประเมินผล และปรับปรุงผลดำเนินงานขององค์กรภายใต้ การบริหารจัดการให้เกิดผลลัพธ์ด้านลูกค้า ด้าน บุคลากร ด้านสังคมและด้านธุรกิจ สอดคล้อง กับงานวิจัยของวิภาณี ทองคำ (2560) พบว่า การจัดการทรัพยากรมนุษย์ ด้านการประเมิน ผลการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน เนื่องจาก องค์กร ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของผลการดำเนินงาน และงานที่มีคุณภาพ และได้มีนโยบายด้านการ ประเมินผลการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่ง ที่ทำให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยมีการ สร้างแรงจูงใจให้พนักงานเกิดการอยากเรียนรู้ และเพิ่มทักษะในการปฏิบัติงานด้วยวิธีจัดการ ประเมินผลการปฏิบัติงาน และมีนโยบายในการ

วางแผนอัตรากำลัง ซึ่งก่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่ มีประสิทธิภาพส่งผลต่อการดำเนินงานขององค์กร อีกด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของชวัลวิษณุ วรรณนะสูตร (2560) พบว่าการที่มหาวิทยาลัยจะ ดำเนินการตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ ทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญในการดำเนินการ เป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น การสร้างแรงจูงใจในการ ทำงานด้วยการให้ผลตอบแทนและสิทธิประโยชน์ ต่างๆ จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง เพื่อ เป็นการกระตุ้นให้บุคลากรในมหาวิทยาลัยทุ่มเท กำลังกายและกำลังใจให้สามารถปฏิบัติงานอย่าง เต็มกำลังความสามารถ จนทำให้มหาวิทยาลัย มีผลการดำเนินงานที่ดี สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัย ไปใช้

ผลการวิจัยในครั้งนี้ การบริหารทรัพยากร มนุษย์ ด้านการสรรหาและคัดเลือก ด้านการฝึก อบรมและพัฒนา ด้านการประเมินผลการปฏิบัติ งาน และด้านค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์มี ความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงาน ซึ่ง แสดงให้เห็นว่าการบริหารทรัพยากรมนุษย์ได้มี บทบาทและความสำคัญต่อผลการดำเนินงานของ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ดังนั้น ผู้บริหารของ มหาวิทยาลัยต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการ ต่างๆ ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ โดยมีการ สรรหาและการคัดเลือก เพื่อคัดสรรตัวพนักงานที่ จะมาร่วมงานกับองค์กร การฝึกอบรมและพัฒนา เพื่อการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ และทักษะ ในการทำงานของพนักงาน การประเมินผลการ ปฏิบัติงานที่มีความเหมาะสม เป็นธรรม และ มีความโปร่งใส รวมถึงการกำหนดค่าตอบแทน และสิทธิประโยชน์อย่างชัดเจน เพื่อเป็นแรงจูงใจ ในการทำงานของพนักงานให้ปฏิบัติงานด้วย ความมุ่งมั่นและตั้งใจ จนเป็นผลให้มหาวิทยาลัย

ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงาน และบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งการบริหารทรัพยากรมนุษย์ได้ถูกกำหนดเป็นตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม คือ ผลการดำเนินงาน ซึ่งการวิจัยในครั้งต่อไปควรมีการศึกษาตัวแปรอิสระอื่นๆ เช่น การวางแผนการปฏิบัติงาน เพื่อศึกษาว่าการวางแผนการปฏิบัติงานจะมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานหรือไม่ รวมถึงในการวิจัยครั้งต่อไปนอกจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามแล้ว ควรใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีอื่นบ้าง เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth-Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลรายละเอียดที่ตรงประเด็นมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วย ความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดีจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติพล วิแสง อาจารย์ ดร.การันต์ กิจระการ และอาจารย์ ดร.อนุพงษ์ สุขประเสริฐ ที่ให้ความช่วยเหลือในการตรวจสอบ แก้ไขเครื่องมือในการวิจัย ตลอดจนมอบความรู้ และให้คำแนะนำแนวทางด้านต่างๆ จนงานวิจัย สำเร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณผู้บริหารของ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์และสละเวลาในการใช้ข้อมูลและตอบแบบสอบถามทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาวิจัย

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ได้สนับสนุนทุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

เอกสารอ้างอิง

- กองการเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2562). *ค้นหาบุคลากร*. www.pd.msu.ac.th/pd4/hr-สถิติบุคลากร.
- โกวิทย์ มั่นคง. (2560). *การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในบริษัทเอกชน อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ AEC*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- จิตตรานนท์ จันทะเสน. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างองค์การเชิงสร้างสรรค์กับผลการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชวัลวิษณุ วรรณะสุตร. (2560). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- นิรมิต เทียมทัน. (2555). *Balanced scorecard และยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ*. ปริญญา ชาติสิทธิพิวเตอร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 8). สุวีริยาสาส์น.
- ปิยาพร ห่องแขง. (2555). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีผลต่อความผูกพันในองค์กรของพนักงานสาขาธนาคารออมสินในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- พรรณี เรืองบุญ สมใจ ภูมิพันธ์ และเฉลย ภูมิพันธ์. (2561). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 8(3), 9-16.
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2549). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). เข้าสู่ออฟเคอร์.
- มยุรี มะโนมัย ศุภพงษ์ ปิ่นเวหา และชุตติมา เรืองอุดมมานันท์. (2561). ผลกระทบของกลยุทธ์การสร้างสรรคผลิภัณฑ์ที่มีต่อผลการดำเนินงานทางการตลาดของธุรกิจแฟชั่นในประเทศไทย. *วารสารการบัญชีและการจัดการ*, 10(1), 175-185.
- มรกต จันทร์กระพ้อ และกฤษดา เขียววัฒนสุข. (2562). การสร้างองค์การแห่งนวัตกรรมเพื่อขับเคลื่อนสู่ความเป็นเลิศขององค์การ. *วารสารนักบริหาร*, 39(1), 52-66.
- มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2562). *ข้อมูลทั่วไปของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. <http://www.web.msu.ac.th/msucont.php?mn=mhistory>.
- มารินทิพย์ คันชะมาลา และทวีศักดิ์ กฤษเจริญ. (2560). การบริหารทรัพยากรมนุษย์และปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อศักยภาพของบุคลากร กรณีศึกษา บริษัทเนชั่นแนล เฮลท์แคร์ ซิสเต็มส์ จำกัด. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 20(20), 152-168.
- วิภาณี ทองคำ. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในศูนย์กระจายสินค้า จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- วิโรจน์ ศรีเหรียญ และจิราพร ระโหลฐาน. (2560). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารทรัพยากรบุคคล ของบริษัทในเขตนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด จังหวัดระยอง. *วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี*, 13(3), 198-209.
- สุวันไซ พันทะวง. (2561). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์และประสิทธิผลการทำงานของบุคลากรแผนกพลังงานและบ่อแร่ แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เสาวนีย์ สมันต์ตรีพร. (2560). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในภาคธุรกิจในยุคการเปลี่ยนแปลง. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*, 6(1), 1-15.
- ศักดิ์พันธ์ ดันนิมรัตน์. (2557). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ทางการศึกษา แนวคิด ทฤษฎีและทบทวนปัญหาตีทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง. *Veridian E-Journal*, 7(3), 845-862
- อรรถพร บุญพันธ์. (2561). *ผลกระทบของความสามารถทางด้านเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตที่มีต่อการดำเนินงานของธุรกิจโทรคมนาคมในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อุบลวรรณ สุวรรณภูสิทธิ์ และอำพล ชะโยมชัย. (2561). นวัตกรรมและผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของกิจการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (โอท็อป) ในประเทศไทย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 38(1), 18-35.

วารสารสาระคาม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์ บทความ หรือบทความวิจัย
(Instructions for the Authors)

วารสารสาระคาม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีนโยบายในการส่งเสริม เผยแพร่ ผลงานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ โดยครอบคลุมวิทยาการด้าน วิจัยสถาบัน โดยมีขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ รูปแบบผลงานที่วารสารจะรับพิจารณา มี 2 ประเภท คือ บทความ ทั่วไป และบทความวิจัย กำหนดออกเผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 (มกราคม- มิถุนายน) และฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม)

บทความและบทความวิจัยที่จะนำมาตีพิมพ์ในวารสารสาระคามนี้ จะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Peer review) ก่อน ซึ่งจะมีผู้พิจารณา 3 คน (Double Blind) เพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากล และ นำไปอ้างอิงได้ ผลงานที่ส่งมาตีพิมพ์ จะต้องมีการ งานทบทวนความรู้เดิม และเสนอความรู้ใหม่ที่ทันสมัย รวมทั้งข้อคิดเห็นที่เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่าน ผลงานไม่เคยถูกนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่ได้ อยู่ในระหว่างการพิจารณาลงวารสารใดๆ การเตรียมต้นฉบับที่จะมาลงตีพิมพ์ ควรปฏิบัติตามคำแนะนำดังนี้

การเตรียมต้นฉบับสำหรับบทความและบทความวิจัย

1. ภาษา เป็นภาษาไทยหรืออังกฤษก็ได้ ถ้าเป็นภาษาไทย ให้ยึด หลักการใช้คำศัพท์หรือการเขียนทับศัพท์ให้ยึดหลักของราชบัณฑิตยสถาน พยายามหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาอังกฤษในข้อความ ยกเว้นกรณีจำเป็น ศัพท์ ภาษาอังกฤษที่ปนไทย ให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมดยกเว้นชื่อเฉพาะซึ่งต้องขึ้นต้นด้วย ตัวอักษรใหญ่ ถ้าเป็นภาษาอังกฤษ ควรให้ผู้เชี่ยวชาญในภาษาอังกฤษตรวจสอบ ความถูกต้องก่อนที่จะส่งต้นฉบับ

2. ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดี่ยวบนกระดาษสัน ขนาด เอ 4 (216 x 279 มม.) ควรเว้นระยะห่างจากขอบกระดาษด้านบนและซ้ายมือ อย่าง น้อย 40 มม. (1.5 นิ้ว) ด้านล่างและขวามืออย่างน้อย 25 มม. (1 นิ้ว) พิมพ์ด้วย โปรแกรม Microsoft Word ด้วยรูปแบบอักษร Browallia New

3. จำนวนหน้า บทความและบทความวิจัย ไม่ควรเกิน 12 หน้า

การเรียงลำดับเนื้อหา

1. บทความวิจัย

1.1 **ชื่อเรื่อง (title)** ควรสั้น กระชับรัด และสื่อเป้าหมายหลักของการศึกษา วิจัยไม่ใช่คำย่อ ความยาวไม่ควร เกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษโดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

1.2 **ชื่อผู้นิพนธ์และที่อยู่** ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และ ระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงานหรือสถาบัน ที่อยู่ และ E-mail ของ ผู้นิพนธ์ เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

1.3 **บทคัดย่อ (abstract)** ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เป็น เนื้อความย่อที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย โดยเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา เช่น วัตถุประสงค์ วิธีการศึกษาผลงานและการวิจารณ์ อย่างต่อเนื่องกัน **ไม่ควร เกิน 350 คำ** หรือ 15 บรรทัด ไม่ควรมีคำย่อ และให้บทคัดย่อภาษาไทย ขึ้นก่อนภาษาอังกฤษ

1.4 **คำสำคัญหรือคำหลัก (keywords)** ให้ระบุทั้งภาษาไทย และภาษา อังกฤษ ใส่ไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษา

1.5 **บทนำ (introduction)** เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมาและ เหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ให้ข้อมูลทางวิชาการพร้อมทั้งจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้อง อย่างคร่าว ๆ และมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาและการวิจัยนั้นด้วย

1.6 **วัสดุ อุปกรณ์และวิธีการศึกษา** ให้ระบุรายละเอียดวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งที่น่ามาศึกษา จำนวนลักษณะเฉพาะของตัวอย่างที่ศึกษา ตลอดจนเครื่องมือ และอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการศึกษา อธิบายวิธีการศึกษา หรือแผนการทดลองทาง สถิติ การสุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1.7 **ผลการศึกษา (results)** แจ้งผลที่พบตามลำดับหัวข้อของการศึกษา วิจัยอย่างชัดเจนได้ใจความ ถ้าผลไม่ซับซ้อนไม่มีตัวเลขมาก ควรใช้คำบรรยาย แต่ถ้ามีตัวเลขมากตัวแปรมาก ควรใช้ตาราง แผนภูมิแทน **ไม่ควรมีเกิน 5 ตาราง หรือแผนภูมิ** ควรแปลความหมายและวิเคราะห์ผลที่ค้นพบ และสรุปเปรียบเทียบกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

1.8. **วิจารณ์และสรุปผล (discussion and conclusion)** ชี้แจงว่าผล การศึกษาตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือแตกต่างไปจากผลงานที่มีผู้รายงาน ไว้ก่อนหรือไม่ อย่างไร เหตุผลใดจึงเป็นเช่นนั้น และมีพื้นฐานอ้างอิงที่เชื่อถือได้ และให้จบด้วยข้อเสนอแนะที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ หรือทิ้งประเด็น คำถามการวิจัย ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยต่อไป

1.9. **ตาราง รูป รูปภาพ และแผนภูมิ** ควรคัดเลือกเฉพาะที่จำเป็น และ ต้องมีคำอธิบายสั้นๆ แต่สื่อความหมาย ได้สาระครบถ้วน ในกรณีที่เป็นตาราง คำอธิบาย ต้องอยู่ด้านบน ในกรณีที่เป็นรูปภาพ หรือแผนภูมิ คำอธิบายอยู่ด้านล่าง

1.10. กิตติกรรมประกาศ ระบุสั้นๆ ว่าได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย และ ความช่วยเหลือจากองค์กรใดหรือใครบ้าง

1.11. เอกสารอ้างอิง (references) สำหรับการพิมพ์เอกสารอ้างอิง ทั้ง เอกสารอ้างอิงที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษโดยมีหลักการทั่วไป คือ เอกสาร อ้างอิงต้องเป็นที่ถูกตีพิมพ์และได้รับการยอมรับทางวิชาการ ไม่ควรเป็นบทคัดย่อ และไม่ใช้การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล (APA 8.0)

2. บทความทั่วไป

2.1 ชื่อเรื่อง

2.2 ผู้แต่ง

2.3 บทคัดย่อ

2.4 คำสำคัญ

2.5 บทนำ

2.6 เนื้อหา

2.7 บทสรุป

2.8 เอกสารอ้างอิง

3. บทวิจารณ์หนังสือ

3.1 ข้อมูลทางบรรณานุกรม

3.2 ชื่อผู้วิจารณ์

3.3 บทวิจารณ์

รูปแบบการอ้างอิง

เอกสารอ้างอิงให้เขียนตามรูปแบบ “Publication Manual of the American Psychological Association” (8th Edition)

1. หนังสือ (ในรูปแบบรูปเล่ม)

ชื่อ-สกุล. (ปีพิมพ์). *ชื่อเรื่อง* (พิมพ์ครั้งที่). สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง:

วิธาน ฐานะวุฒม์. (2547). *หัวใจใหม่-ชีวิตใหม่*. ปิติศึกษา.

2. บทความในวารสารอิเล็กทรอนิกส์

ชื่อ-สกุล. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. *ชื่อวารสาร*, เลขของปีที่(เลขของฉบับที่), เลขหน้า. /<https://doi.org/เลขdoi>

ตัวอย่าง:

มานะ สินธุวงษานนท์. (2549). ปัจจัยส่งเสริมการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารครุศาสตร์*, 18(2), 115-116.

3. รายงานการประชุมเชิงวิชาการ (Proceeding)

ชื่อ-สกุล. (ปี). ชื่อบทความ. ในชื่อบรรณาธิการ (บ.ก.), *ชื่อหัวข้อการประชุม*. *ชื่อการประชุม* (น. เลขหน้า). ฐานข้อมูล.

ตัวอย่าง:

พัชราภา ดันติชูเวช. (2553). การศึกษาทั่วไปกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในประเทศมาเลเซีย และสิงคโปร์ ศึกษาโดยเปรียบเทียบกับประเทศไทย. ใน ศิริชัย กาญจนวาสี (บ.ก.), *การขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาไทย. การประชุมวิชาการและเผยแพร่ผลงานวิจัยระดับชาติ* (น. 97-102). คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

4. หนังสือพิมพ์และหนังสือพิมพ์ออนไลน์

ชื่อ-สกุล. (ปี/วัน/เดือน). ชื่อคอลัมน์. *ชื่อหนังสือพิมพ์*, เลขหน้า.

ตัวอย่าง:

พงษ์พรรณ บุญเลิศ. (2561, 15 สิงหาคม). เดลินิวส์ว่าไรดี: ‘สื่อพิพิธภัณฑ’ เชื่อมยุคสมัย เข้าถึงด้วย ‘มิติใหม่’ อินเทอร์เน็ต. *เดลินิวส์*, 4.

5. หนังสือ (ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์)

ชื่อ-สกุล. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่อง (พิมพ์ครั้งที่). URL

ตัวอย่าง:

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรการศึกษาระดับมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ ต่ำกว่า 3-5 ปี. http://drive.google.com/file/d/1HiTwiRh1Er73h_VYIMh1cYWzQiaNI_Vc/view

Reference are written in “Publication Manual of the American Psychological Association” (7th Edition)

1. Book

Mertens, D.M. (2014). *Research and evaluation in education and psychology: Integrating diversity with quantitative, qualitative, and mixed methods* (4th ed.). SAGE.

2. Academic Journal

Herbst-Damm, K.L., & Kulik, J.A. (2005). Volunteer support, marital status, and the survival times of terminally ill patients. *Health Psychology, 24*, 225-229. <https://doi.org/10.1037/0278-6133.24.2.225>

3. Conference Proceeding

Katz, I., Gabayan, K., & Aghajan, H. (2007). A multi-touch surface using multiple cameras. In J. Blanc-Talon, W. Philips, D. Popescu, & P. Scheunders (Eds.), *Lecture notes in computer science: Vol. 4678. Advanced concepts for intelligent vision systems* (pp. 97-108). Springer-Verlag. https://doi.org/10.1007/978-3-540-74607-2_9

4. Newspaper/Online Newspaper

Brody, J.E. (2007, December 11). Mental reserves keep brain agile. *The New York Times*. <http://www.nytimes.com>

5. E-book

Dahlberg, G., & Moss, P. (2005). *Ethics and politics in early childhood education*. <https://epdf.tips/ethics-and-politics-in-early-childhood-education-contesting-early-childhood.html>

รูปแบบการเขียนบทความ

ชื่อเรื่อง ภาษาไทย ..... (Browallia New 18 pt. หน้า) .....

ชื่อเรื่อง ภาษาอังกฤษ .... (Browallia New 18 pt. หน้า) .....

ชื่อผู้พิมพ์ ภาษาไทย .....1, ...2, ...3

ชื่อผู้พิมพ์ ภาษาอังกฤษ .....1, ...2, ...3

(Browallia New 16 pt. ปกติ)

บทคัดย่อ (Browallia New 16 pt. หน้า)

เนื้อเรื่อง (Browallia New 14 pt. ปกติ).....
.....
.....

คำสำคัญ: (หัวข้อ Browallia New ขนาด 14 Pt. หน้า)

เนื้อเรื่อง (Browallia New ขนาด 14 pt. ปกติ)

Abstract: (Browallia New 16 pt. หน้า)

เนื้อเรื่อง (Browallia New 14 pt. ปกติ) .....
.....
.....

Keywords: (หัวข้อ Browallia New ขนาด 14 Pt. หน้า)

เนื้อเรื่อง (Browallia New ขนาด 14 pt. ปกติ)

1 รายละเอียดของผู้พิมพ์ภาษาไทย .. (เนื้อหา Browallia New ขนาด 12 Pt. ปกติ)....
หน่วยงานที่สังกัด...เบอร์โทรศัพท์.... Email...

1 รายละเอียดของผู้พิมพ์ภาษาอังกฤษ .. (เนื้อหา Browallia New ขนาด 12 Pt. ปกติ)....
หน่วยงานที่สังกัด...เบอร์โทรศัพท์.... Email...

บทนำ (Introduction) (Browallia New 16 pt. หน้า)

เนื้อเรื่อง (Browallia New 14 pt. ปกติ) .....

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา (Materials and Methods): (Browallia New 16 pt. หน้า)

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในงานวิจัย

วิธีวิจัย และการวางแผนการทดลองทางสถิติ

การเก็บข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลข้อมูล

เนื้อเรื่อง (เนื้อเรื่อง Browallia New 14 pt. ปกติ) .....

ผลการศึกษา (Results): (Browallia New 16 pt. หน้า)

เนื้อเรื่อง (เนื้อเรื่อง Browallia New 14 pt. ปกติ) .....

วิจารณ์และสรุปผล (Discussion and Conclusion) (Browallia New 16 pt. หน้า)

เนื้อเรื่อง (เนื้อเรื่อง Browallia New 14 pt. ปกติ) .....

เอกสารอ้างอิง (References) (Browallia New 16 pt. หน้า)

เนื้อเรื่อง (Browallia New 14 pt. ปกติ) .....

SARAKHAM JOURNAL
MAHASARAKHAM UNIVERSITY

Volume 13 Issue 1 January-June 2022

ISSN : 2730-2830

